

**Aldirako Garapen
Jasangarrirako eta Munduko
Solidaritaterako Espainiako
Lankidetzaren Gida Plana
2024-2027**

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE ASUNTOS EXTERIORES, UNIÓN EUROPEA
Y COOPERACIÓN

cooperación
española

**Aldirako Garapen
Jasangarrirako eta Munduko
Solidaritateko Espainiako
Lankidetzaren Gida Plana
2024-2027**

SUBSECRETARÍA

Secretaría General Técnica

Vicesecretaría General Técnica

Área de Documentación y Publicaciones

© Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación.

Secretaría de Estado de Cooperación Internacional.

Dirección General de Políticas de Desarrollo Sostenible.

© **AECID**: imágenes pp. 14, 18, 33, 48, 72, 108.

© **Casa África**: imagen p. 34.

© **Fernando González/FIIAPP**: imagen p. 75.

© **MAUC/Nolsom**: imagen p. 8.

© **Miguel Lizana/AECID**: imágenes portada y pp. 10, 26, 31, 57, 63, 66, 78, 84, 86, 90, 92, 94, 100, 104.

© **Pepe Méndez/AECID**: imagen p. 112.

NIPO en papel: 108-24-064-1

NIPO en línea: 108-24-065-7

Depósito Legal: M-22975-2024

Diseño y maquetación: Ángel Merlo.

Impresión: Imprenta de la Dirección General de Comunicación, Diplomacia Pública y Redes.

Catálogo de Publicaciones de la Administración General del Estado: <https://cpage.mpr.gob.es>

En esta publicación se ha utilizado papel libre de cloro reciclado y/o papel de fibra virgen de bosques gestionados de manera sostenible con el certificado "FSC", de acuerdo con los criterios medioambientales de la contratación pública.

A tenor de lo dispuesto en la Ley de Propiedad Intelectual, no está permitida la reproducción total o parcial de esta publicación, ni su tratamiento informático, ni la transmisión de ninguna forma o por cualquier medio, ya sea electrónico, por fotocopia, por registro u otros métodos, ni su préstamo, alquiler o cualquier otra forma de cesión de su uso, sin el permiso previo y por escrito del autor, salvo aquellas copias que se realicen para su uso exclusivo del Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación

EDUKIA

Hitzaurrea	8
1 Espainiako Lankidetzaren Gida Plana: sistema berria munduko trantsizio hirukoitzari aurre egiteko	10
2 Espainiako lankidetzaren garrantzia eta testuingurua: helburuak eta oinarriak	18
2.1. Helburuak eta lehentasunak	19
2.2. Europako eta nazioarteko testuingurua	21
2.3. Garapen jasangarrirako finantzaketa	22
2.4. Garapen jasangarrirako politiken koherentzia	23
3 Espainiako lankidetzaren trantsizio hirukoitzaren esparruan: ikuspegiak eta lehentasunak	26
3.1. Zeharkako ikuspegiak	27
3.2. Sektoreko lehentasunak	35
3.3. Lehentasun geografikoak	63
3.4. Lehentasun aldeaniztunak	69
4 Plangintza	72
4.1. Aldebiko plangintza	73
4.2. Ekintza aldeaniztunaren plangintza	74
4.3. Espainiako lankidetzaren plangintza Europar Batasunaren esparruan	74
5 Tresna eta modalitate nabarmenak	78
5.1. Lankidetzaren teknika eta ezagueraren transferentzia	79
5.2. Finantza-lankidetzaren tresnak	80
5.3. Lankidetzaren eskuordetua	82
5.4. Hiru aldeko lankidetzaren tresnak eta hegoaldeko herrialdeen arteko lankidetzaren tresnak	82

6	Ekintza humanitarioa	84
6.1.	Printzipioetan oinarritutako ekintza humanitarioa, koordinatua eta baliabide nahikoak dituen	86
6.2.	Gobernuz kanpoko erakunde humanitarioak	87
6.3.	Ekintza humanitario deszentralizatua	87
6.4.	Ikuspegiak eta sektoreak	88
6.5.	Irismen geografikoa	89
6.6.	Larrialdien aurreko erantzuna eta hondamendien arriskuak murriztea	89
7	Garapen jasangarrirako eta herritartasun globalerako hezkuntza	90
8	Onura partekaturako elkartasunak eta pertsonak	94
8.1.	Eragileak	95
8.2.	Espainiako lankidetzaren zerbitzura dauden pertsonentzako laguntza	98
9	Jarraipena eta kontuak ematea	100
10	Ebaluazioa	104
11	Ezagueraren kudeaketa	108
Eranskina.	Gida plana onartzeko unean adostutako kontuak emateko adierazleak	112

HITZAURREA

José Manuel Albares Bueno

**Kanpo Arazoetako, Europar Batasuneko
eta Lankidetzako Ministroa**

Esku artean duzun dokumentuak, 2024-2027 aldirako Espainiako Lankidetzaren Gida Planak, gure lankidetzaren hurrengo lau urteetako jarduerak zehaztuko ditu. Testu estrategikoa da, eta bertan ezartzen dira Espainiako lankidetzaren lehentasun geografikoak eta tematikoak, hori baita gure kanpoko politikaren funtsezko oinarria..

Lankidetzaren Espainiako herritarren elkartasunaren adierazpenik onena da, eta gure aurrerapenerako eta ongizaterako funtsezko politika publikoa ere bada. Gure eta planetaren etorkizunarekiko erantzukizuneko ariketa bat, azken batean. Gizarte demokratiko, humanista eta aurreratu gisa definitzen gaituzten gure baliorik onenak kanporantz eramatea da, baina baita, Espainiatik abiatuta eta gure kideekin elkarlanean, mundu aberats, jasangarri eta baketsu bat eraikitzeko funtsezko tresna bat ere.

Hau da Garapen Jasangarrirako eta Munduko Solidaritaterako Lankidetzari buruzko 1/2023 Legea iazko otsailean onartu ondorengo lehen Gida Plana. Legea onartzean lortu genuen adostasun sozial eta politiko beraren emaitza da eta politika publiko honen zeharkakotasuna erakusten du. Gida Plan berri hau ez da plan kontinuista bat, berrikuntza garrantzitsuak dakartza gure lege berriaren izaera berritzaile eta abangoardistaren ildotik, bizitzen ari garen munduko krisialdi handiei aurre egin ahal izateko eta Espainia garapen jasangarriaren aldeko eragile konprometitu, proaktibo eta koherente gisa sendotzeko moduko lankidetzaren sortzeko eta hala, gure kideekiko entzutean eta elkartasunean oinarritutako lankidetzarako eredu berriaren erreferente gisa finkatzeko.

Lehenik eta behin, 2024-2027 aldirako Gida Planak 2030erako Garapenerako Laguntza Ofizia-

lean Errenta Nazional Gordinaren % 0,7ra iristeko konpromisoa indartu egiten du. Espainiako gizartearen aldarrikapen historikoa, hain zuzen ere. Gure helburua da Garapenerako Laguntza Ofizialaren % 10 ekintza humanitarioetara bideratzea, azken urteotan egiten ari garen ahaleginaren ildotik.

Bigarrenik, mendebaldeko Afrika eta Sahel hartzen ditu lehentasunezko eskualde gisa, Latinoamerikak, Karibek eta mundu arabiarrek duten betiko garrantziarekin batera. Saharaz hegoaldeko Afrikari oraindik arreta handiagoa jarriko diogu, eta azpimarratuko ditugu gazteentzako aukerak, lanekoak zein prestakuntzakoak, sortzea eta emakumeen eta nesken eskubideak zaintzea eta babestea. Gida Planak arreta bereziko herrialde gisa identifikatzen du Ukraina ere, eta horrek aukera emango digu herrialdea suspertzeko eta berreraikitze lanetan jarraitzeko. Gainera, mundu osoko krisialdi humanitarioei erantzuten jarraituko dugu. Ukrainarekin eta Palestinarekin konpromisoa edukitzeak, bai nazioarteko zuzenbidearen eta zuzenbide humanitarioaren defentsatik, bai lankidetzako lanetik abiatuta, gure lankidetzapolitikaren eta gure kanpoko politika guztiaren artean koherentzia egotea eta biek bat egitea esan nahi du, eta horretaz harro egon gaitzke.

Gainera, 2030 Agendaren ildotik, Gida Planaren lehentasun tematikoen helburu eta hari gisa ezarri dugu trantsizio hirukoitza (soziala, ekonomikoa eta ekologikoa) sustatzea. Izan ere, Gida Plan berriaren lehentasunezko sektoreetako batzuk dira gosearen aurkako borroka, klima-aldaketaren aurkako borroka, osasuna, hezkuntza, ura eskuratzea eta lankidetzaren feministaren bidez emakumeen eta nesken eskubideetan aurrera egitea.

Gida Planean, halaber, aldeaniztasunarekin dugun konpromisoa jasotzen da. Horren ondorioz, garapen jasangarrirako politika aldeaniztuneko estrategia bat egingo dugu, eta 2025ean Sevilan egingo den Garapenerako Finantzaketari buruzko Nazioarteko IV. Batzarrean erakutsiko dugu. Berez, hori nazioarteko mailan zubiak eraikitze eta borondateak batzeko dugun gaitasuna aitortzea da.

Azkenik, Gida Plan berri honek Espainiako lankidetzaren sistemaren erreforma txertatzen du, eta hura garatzeko gida gisa balio du, lankidetzaren sistemaren hainbat eragilerekin gauzatuko diren ibilbide-orri zehatzak adieraziz, besteak beste, garapenerako gobernuz kanpoko erakundeekin, sindikatuekin, unibertsitateekin, autonomia-erkidegoekin eta tokiko erakundeekin. Sistemaren erreformaren erdigunean Garapenerako Nazioarteko Lankidetzaren Espainiako Agentzia (AECID, gaztelaniaz) dago eta, bere estatutu berriari esker, eragileen koordinazio operatiborako eta elkartasunak sortzeko funtsezko oinarri gisa duen zeregina indartuko da.

Esparru guztietako aditu, erakunde eta entitatei eskertu nahi diet haien konpromisoa eta egindako proposamenak. Haien ekarpenei esker, aukera dugu geure burua ikusarazten duen dokumentu bat onartzeko, herrialde gisa zehazten gaituen eta mundura proiektatzen gaituen politika bati dagokion moduan. Ahalegin horrek Espainiaren zeregina eta mundu bihozberago, bidezkoago, jasangarriago eta baketsuago baten konpromisoa sendotzen lagunduko du.

1

ESPAINIAKO LANKIDETZAREN GIDA PLANA: SISTEMA BERRITUA MUNDUKO TRANTSIZIO HIRUKOITZARI AURRE EGITEKO

Nazioarteko lankidetzaren Espainiaren nortasunaren ezaugarrietako bat da munduan, Espainiako gizartearen solidaritatearen eta Konstituzioan jasotako "Lurreko herri guztien arteko harreman baketsuak eta lankidetzaren eraginkorra sendotzen laguntzeko" asmoaren isla. Garapen jasangarriko lankidetzaren politika mundu aberatsago, barneratzaileago eta baketsuago bat lortzeko egiten dugun ekarpena ere bada, baita ingurumeneko, gizarteko eta ekonomiako erronkei modu eraginkorragoan aurre egiteko moduari buruzko eztabaidarako ekarpena ere, beste herrialde eta komunitate batzuekin zubiak eraikiz. Izan ere, haiekin batera ibiltzen gara, ikasi egiten dugu, eta erronka partekatuei irtenbide globalak aurkitzen saiatzen gara. Garapen jasangarriko lankidetzarekin, Espainiak desparekotasunak murrizten laguntzen du, bai munduan bai lankidetzaren aritzen den herrialde bakoitzean, uste osoa baitu desparekotasun gutxien dituzten gizarteak bidezkoagoak, aberatsagoak, segurua- goak eta erresilienteagoak direla klima-larrialdia edo elikagaien segurtasunik eza moduko erronken aurrean.

Gida Plan hau txertatuta dagoen Espainiako lankidetzaren oinarriak eta balioak Espainiako gizartearen nortasun ireki eta anitzaren adierazpena dira. Gida Plana giza eskubideen ikuspegiarekin eta gizaki guztien arteko berdintasuna bermatuko duen garapen barneratzaile eta jasangarriaren sustapenean oinarritzen da. Gainera, Gida Planak, kanpoko politika osoa bezala, feminista den lankidetzaren alde egiten du eta, beraz, nazioarteko ekintzaren erdigunean jartzen ditu emakumeen eta nesken ahalduak eta eskubideak, indarkeriaren eta bereizkerien aurkako borroka, eta egiturazko arrakalekin eta desparekotasunekin bukatzea.

Ziurgabetasuna eta desparekotasunak areagotzeak markatutako testuingurua

Jakin badakigu batzuk ziklikoak edo kronifika- tuak diren era eta alderdi askotako gainjarritako krisialdien garaian eta ezinbestean eta premiaz aurre egin behar diegun trantsizio azkartuen garaian gaudela. Garapen jasangarriko funtsezkoak diren mehatxuak eta erronkak bizi di-

tugu, ingurumenaren kontutik hasi eta gaitzuste politikoko eta demokraziaren higadurako modu berrietara. Mundu ezegonkorragoa, non arrisku handiagoak partekatzen ditugun eta zeinaren ekoizpeneko eta kontsumoko ereduak jasangarriak ez diren, klima-larrialdiak eta desparekotasunak areagotzeak islatzen duten bezala.

Gaur egungo mundu zail honetan, COVID-19 gaixotasunak eragindako munduko pandemiaren, Errusiak Ukraina inbaditzearen eta Ekialde Ertaineko gatazken ondorioak sentitzen ditugu. Bigarren Mundu Gerraz geroztik, ez da izan garai hartan bezainbeste gatazka aktibo eta derrigorrezko lekualdaketa munduan, eta ezin dugu baztertu hauteskundeetara lotutako ezegonkortasun politikoko arrisku handiagoa. Alderdi horiek eta beste batzuek, hala nola ondoz ondoko krisialdien ondorio ekonomikoek eta kide diren herrialdeetarako finantza-baldintzen gogortzeak, agerian utzi dute sistema aldeaniz- tun ahula, indartzeko ekintza kolektibo irmoa behar duena. Garapen jasangarriko eta ekintza humanitariorako lankidetzaren beharrak eta eskariak gora egiten dute, finantzaketarako zailtasunen, nortasuneko atzera-egiteen eta protagonismoa irabazten duten eta lankidetzaren garapen jasangarriko 2030 Agendan adostutako bere balioak eta helburuak, giza eskubideak eta nazioarteko zuzenbidea, nazioarteko zuzenbide humanitarioa barne, zalantzan jartzen dituzten pentsamendu-korronteen testuinguruan.

Aldeaniztasuna indartzen dugu

2030 Agenda Nazio Batuen Batzar Nagusian adostu zen, eta eremu komun bat eta maila globalean partekatutako esparru bat eskaintzen ditu, planeta osorako garapen jasangarri- rantz elkarrekin aurrera egitea helburu duena. Helburu horiek lortzen laguntzea da Espainiako lankidetzaren oinarritzko xedea. Horren aurrean, ordea, GJHak lortzea moteldu egin da. Horregatik, Agendarekiko eta bere sustapenarekiko konpromisoa are beharrezkoagoa eta premia- zkoagoa da.

Gure kanpoko politika eta, bereziki, garapen jasangarriko lankidetzaren arloan dugun jar-

duera, nazioarteko errealitate berriaren ezaugarri den zalantzasako egoera aldakorrera egokitzen da. Balio demokratikoen lehiaren aurrean, **arauetan, aldeaniztasunean eta baterako ekintzan oinarritutako nazioarteko ordena indartu behar dugu. Horrela, munduko ondasun publikoak babestu, irtenbide partekatuak modu barneratzailean lortu, desadostasunak modu baketsuan konpondu eta gatazkak saihestuko ditugu, eta egoera zaurgarrienean eta babesik gabe dauden pertsonen eta taldeen arreta berezia jartzen diegula bermatuko dugu.**

2023ko bigarren seihilekoan Espainia Europar Batasuneko Kontseiluaren Lehendakaritzaren buru izan ondoren onartu zen Gida Plan hau, eta lorpen garrantzitsuak izan zituen, lankidetzaren arloan ere bai. Bereziki, **Europako kideekin partekatutako nazioarteko lankidetzaren gai-zerrendan gizartearen oinarria indartzea, baita genero-berdintasuna bultzatzea ere**, adibidez, **zaintzari buruzko gidalerroak** hartzearen bidez, Espainiak oinarritzako eremu horretako lankidetzako politikak sustatzen lagundu nahi baitu, edo **lokalizazioaren gai-zerrenda** sustatzearen bidez, 2030 Agendaren garapenari buruzko Kontseiluaren ondorioak onartuz helburuak lortzeko eta GJHen lokalizazioa bizkortzeko.

Horrek guztiak esan nahi du Gida Plan honen lehentasunek garapen jasangarriaren Europako eta nazioarteko gai-zerrendarekin bat egin behar dutela trantsizio hirukoitzari (soziala, ekonomikoa eta ekologikoa) ekiteko baterako ekintzaren bidez. Horrela, planetaren babesean laguntzeaz gain, pertsona guztientzako aukera berriak sortzen lagunduko da (enplegu berdeak, digitalizazio barneratzailea, kontratu sozial berriak gizarte-kohesio handiagoa lortzeko, eta parte-hartze politikoa eta herritartasuna indartzea). Bat egite horrek erraztu egiten du Espainiako eta Europako lankidetzek esparru aldeaniztunari ekarpenak egitea, eta lagundu egingo du eragile askorekin elkartasunak sortzen eta indartzen, gure lankidetzaren sistemaren ezaugarriak preziatuenetako bat, hain zuzen ere.

Garapen Jasangarrirako eta Munduko Solidaritaterako Lankidetzari buruzko otsailaren 20ko 1/2023 Legea, Gida Plan berriaren funtza eta forma

Gida Plan berria erronka eta aukera handiko une batean jaio da, bai nazioarteko sistema izaten ari den berregituraketatik, bai Espainiako garapen jasangarrirako lankidetzaren sistemaren eraldaketa-prozesuagatik, eta 1/2023 Legea adostasun sozial eta politiko handiarekin onartzearen emaitza da. Legeak **lankidetzaren aldaketa sakon eta zabala proposatzen du, munduko erronkei aurre egiteko hobeto prestatuta egon gaitzen eta pertsonak eta planeta ekintzaren erdigunean jarritz**. Legeak berekin dakar Espainiako lankidetzaren eredu gaur egungo nazioarteko paradigmatara egokitzea eta datozen urteetarako eredu berritzaile bat zehaztea. Adostasuna, berez, gure lankidetzaren sistema indartzeko prozesua izan da, eta abiapuntu bikaina da Gida Plan honetarako. Horrek sistemaren ikuspegi orokorra nabarmentzen du, eta hori osatzen duten eragileen antolaketa handiagoa eta hobe bermatzen du, emaitza hobeak eta eragin handiagoa lortzeko.

Aurreko legegintza-esparrua onartu zenetik hogeita bost urte igaro ondoren, 1/2023 Legea mugarria da Espainiako lankidetzarako. Lehenik eta behin, legeak jasotzen duelako 2030. urterako Nazio Errenta Gordinaren % 0,7a Garapenerako Laguntza Ofizialerako (GLO) erabiltzeko helburua. Asmo handiko helburua da, eta administrazio publiko guztien ahaleginak eta finantza-baliabideen hazkunde iraunkorra eskatzen ditu, baita sistemaren ahalmenaren hazkundera ere. Era berean, indartu egiten da ekintza humanitarioaren, garapen jasangarriaren eta bakearen arteko lotura, eta **GLOaren % 10eko gutxienekoa finkatzen da laguntza humanitariorako. Autonomia estrategikoa eta eraginkorra izateko gaitasun nahikoa ematen zaizkio**. Hori bat dator Espainiaren kanpoko ekintzaren ardatz nagusietako bat den bakearen defentsarekin eta eraikuntzarekin, baita garapeneko gai-zerrenda eta gai-zerrenda humanitarioa hobeto antolatzearekin ere. Izan ere, Espainiako lankidetzaren esku-hartzearen

logika sendotzen laguntzen du, “gehien behar den tokian egotea” oinarri duena.

Bigarrenik, Gida Plan hau sistemaren erreforma txertatzeko eta garatzeko gida bat ere bada. Hori lortzeko, lankidetzako tresnak eta modalitateak hobetu behar dira eta sistemaren eragileek lagundu eta finkatu behar dute legean bertan aurreikusitako eta Plan hau indarrean dagoen bitartean garatzen ari diren arau-erreformen bidez. Sistema osoa indartzea ezinbesteko baldintza da 1/2023 Legeak aurreikusten dituen funtsak nabarmen handitzeko.

Legeak **Garapenerako Nazioarteko Lankidetzaren Espainiako Agentzia (AECID, gaztelaniaz)** lankidetzaren sistemaren giltzarri gisa **indartu egiten du**, eta bere ahalmena egiturazko moduan indartuko duen estatutu berri bat ematen dio, bereziki AECID agentziaren giza baliabideak eta elkartasunak sortzeko eta askotariko sistema plural bat eraginkortasunez koordinatzeko ahalmena. **Kooperanteen Estatutuarekin** sektorerako talentua erakarri eta atxikiko duen ibilbide profesional duin eta erakargarria sendotzen dela ziurtatuko dugu, baita gure profesionalen gaikuntza, espezializazioa eta sustapena sendotzen direla ere. Legeak, halaber, garapen jasangarrirako lankidetzaren eraginkortasuna, gardentasuna eta kontuak ematea hobetzen ditu, **Espainiako Lankidetzaren Ebaluatzeko Bulegoa (OECE, gaztelaniaz)** sortuz egitura indartu gisa. Finantza-lankidetzaren erreformarekin ere indartuko dugu sistema, **Garapen Jasangarrirako Espainiako Funtsa (FEDES, gaztelaniaz)** sortuz. Tresna arinagoa izango da eta eragiketa-aukera zabalagoa izango du, herrialde kideen garapen jasangarria finantzatzeko baliabide gehiago biltzea ahalbidetuko duena. Era berean, Legeak aurreikusten du **dirulaguntzen araudia** garapen jasangarrirako lankidetzaren berariazotasunetara **egokitzea**, zama burokratikoak murrizteko aukera emanez eta, aldi berean, beharrezko gardentasuna, eraginkortasuna eta kontuak ematea zainduz eta indartuz.

Azkenik, **koordinazioko eta kontsultako organoak aldatzea** legearen helburu bat eta, he-

daduraz, Gida Plan honen helburu bat da. Ildo horretatik, **Garapen Jasangarrirako Lankidetzaren Kontseilu Goren berria eta sektore-batzarra** sortzeak garrantzi handia dauka, lankidetzaren deszentralizatu, gure ereduaren balio erantsi handieneko osagaietako bat, hobeto antolatze eta gizarte zibilarekin elkarrizketa eta parte-hartze instituzionala indartzeko aukera emango baitute. Nabarmenezkoa da, halaber, ministerioarteko batzorde berri bat abian jarriko dela, Estatuko Administrazio Orokorren sailen artean koordinazio sendoagoa izateko aukera emango duena garapen jasangarrirako lankidetzaren politikaren esparruan.

Gida Planak Espainiako lankidetzaren helburuak eta jarduerak datozen lau urteetarako zehazten ditu

Murgilduta gauden **trantsizio sozial, ekonomiko eta ekologiko hirukoitzari** ekitea sustatu nahi dugu, desparekotasuneko arrakalak murrizteko edo desagerrarazteko eta esparru guztietako digitalizaziorako erronkak eta aukerak barne hartuz, aukerak sortzeko inor atzean utzi gabe. Horretarako, justizia sozialaren, ingurumenekoaren eta klimatikoaren alde eta inklusioan, aniztasunarekiko begirunean eta bereizkeriarik ezan oinarritutako gizarte-kohesioaren alde egiten dugu. Horrez gain, etorkizuneko belaunaldiak aintzat hartu eta herritarren aurrean kontuak eman, parte-hartze politikoa eta justiziarako sarbidea bermatu eta giza eskubideak babesteko dituzten erakunde demokratikoak sustatuko dituzten kontratu sozial berrien antolaketaren alde egiten dugu ere bai, zerbitzu publikoetarako berdintasunezko sarbidea bermatuz.

Hori lortzeko, **lankidetzaren feminista hedatzen jarraituko dugu, giza eskubideen, justizia sozial, ingurumeneko eta klimatikoaren, pobrezia eta desparekotasunen aurkako borrokaren, aniztasunaren onarpenaren eta indarkeriako eta bereizkeriako mota guztiak desagerraraztearen aldeko konpromisoarekin** eta ikuspegi intersektional batetik. Espainiako lankidetzaren jardura guztian eragina izango duten oinarri horizontal edo zeharkako horiez gain, lan-ere-

mu estrategikoak lehenestearen aldeko apustua egingo dugu, esparru horietan ibilbide sendoa eta balio erantsi argia baititugu. Lan-eremu horien artean ditugu bakearen eta gobernantza demokratikoaren eraikuntza, genero-berdintasuna eta emakumeen eta nesken ahalduntzea, osasuna, urarekiko eta saneamenduarekiko giza eskubideak, hezkuntza eta lanbide-heziketa, elikagaien segurtasuna eta gosearen aurkako borroka, klima-aldaketaren eta bioaniztasunaren galeraren aurkako borroka, eta hazkunde ekonomiko barneratzailea eta jasangarria, besteak beste. Ez dugu inoiz ahaztu behar, gainera, kulturak garapen jasangarrirako eragile gisa duen funtsezko zeregina.

Espainiak mundu mailan GJHak betetzeko duen konpromisoa modu **eragingarri, eraginkor, parte-hartzaile eta gardenean** bideratuko duen garapen jasangarrirako nazioarteko lankidetzaz sustatu nahi dugu, 2030 Agenda betetzeko ekintzarako hamarkadak eskatzen duen bizkortzea lortzeko elkartasun berritzaileak sortzeari eta indartzeari arreta berezia jarritz.

Horretarako, Espainiako lankidetzak bateratuta erabiliko ditu **eskura dituen tresnak, hala nola ekintza humanitario, garapen jasangarrirako eta herritartasun globalerako hezkuntza, edo garapen jasangarrirako lankidetzaren modalitate guztiak**, arinagoak eta testuinguruaren arabera moldatuta, eragin handiagoa lortzeko. Horiek dira FEDES funts berriaren bidez bideratutako finantza-lankidetzaz berrituta; asmo handiagoa duen

lankidetzaren aldean; alde biko eta alde anitzeko lankidetzak, eskualdeko lankidetzak eta hiru aldeko lankidetzak indartuak; lankidetzaren eskuordetuen kudeaketa estrategikoagoa; eragile anitzeko elkartasunak mobilizatzeko dituen eta herrialde kideetan gaitasun instituzionalak zabaltzen lagunduko duen lankidetzaren teknika; eta programa-laguntza eta proiektuak eta programak finantzatzeko tresnak administrazio publikoekin, gizarte zibileko erakundeekin (Espainiakoak zein tokikoak), herri indigenetako erakundeekin eta abarrekin.

Gida Plana argi eta garbi egiten du GJHen lokalizazioaren eta trantsizioaren garapeneraren ikuspegiaren aldeko apustua, errentaren neurketak makroekonomikotik haratago joango den eta desparekotasuneko arrakalak, erakundeen ahuleziak eta erronkak, ingurumenaren alderdia eta klima-aldaketaren aurreko zaurgarritasunak behar bezala kontuan hartuko dituen garapen jasangarriaren ikuspegitik. Era berean, uste dugu **GJHak lortzeko inoiz baino beharrezkoagoa dela modu bateratu eta koherentean mobilizatzea Espainiako lankidetzaren eragile guztiak, aniztasuna eta dibertsitatea ezaugarri dituztenak**: Estatuko Administrazio Orokorra, lankidetzaren deszentralizatuak, garapenerako gobernu kanpoko erakundeak (funtsezko eragileak Espainiako gizartearen solidaritatea mobilizatzeko eta tokiko eragileekin elkartasunak eraikitzeko), enpresa-sektore pribatua eta gizarte-ekonomiako sektorea, sindikatuak, unibertsitateak eta akademia.

Non aurreikusten dugu garapen jasangarriko gure lankidetzaren gauzatzea

Garapen Jasangarriko eta Munduko Solidaritateko Lankidetzaren Legearen ezarritakoaren arabera, Espainiako lankidetzaren lehentasuna emango dio Afrikako iparraldeko, Ekialde Hurbileko eta Saharaz hegoaldeko herrialde kideekin lan egiteari (bereziki mendebaldeko Afrikako eta Sahelko herrialdeekin eta gaztelania eta portugesa nagusi dituzten herrialdeekin), baita Latinoamerikako eta Iberoamerikako esparruan dagoen Karibeko herrialdeekin lan egiteari ere. Herrialde kideekiko alde biko harremanaz ha-

ratago (lehen aldiz zehazten direnak, etiketa gehiagorik gabe, lehentasunezko herrialdeen zerrenda bakar batean, Txile eta Uruguai bezalako herrialde "graduatuak" barne, eta herrialde kideekiko garapen jasangarriko lankidetzaren ikuspegia besarkatuz, "laguntzari" buruzko ohiko ikuspegi baina elkartasun horizontaletan gehiago oinarritzen dena), Gida Plana lehentasunezko eskualdeak ezartzen ditu eskualdeko ikuspegiak eta ikuspuntuak antolatzeko.

Espainiako gizaldeko ekintzak testuinguruko estrategietan lehenetsitako krisialdi kronikoei babesa ematen jarraituko du (Latinoamerika eta Karibe, Sahel, saharar errefuxiatuen kanpamentuak, Siriako eskualdeko krisialdia eta Palestina, Ukraina eta Afganistan) eta,aldi berean, Gida Plana indarrean dagoen bitartean sor daitezkeen larrialdiei ere erantzun die, nagusitzen diren dei humanitarioak kontuan hartuz; adibidez, hondamendi naturalei erantzuteko, balio erantsi handiagoa eman diezaikegun herrialde eta testuinguruari lehentasuna emanaz.

Aipatutako lehentasunezko eskualde eta herrialdeez gain, eta modu berezian, Espainiako lankidetzak noizean behin lan egiteko beste arretako herrialde batzuk identifikatu ahal izango dira, bereziki munduko ondasun publikoak sustatzeko edo krisialdiei (ekintza humanitarioaz haratago) edo sor daitezkeen garapenerako erronkei erantzuteko. Gida Plana hau egiteko unean, kategoria honetan sartzen dira Ukraina (non Espainiako lankidetzaren eta bere gizaldeko ekintza 2022ko otsaileko errusiar erasoaz geroztik egon diren), baita Afganistan ere.

Herrialdearen edo eskualdearen testuinguruaren eta ezaugarrien arabera, Espainiako lankidetzak onartuko ditu horiekin elkartzeko esparruak (herrialde kidearen garapenerako helburuekin bat egitea ahalbidetzen duen lehentasunezko plangintza estrategikorako tresna gisa), garapen jasangarriko elkartasunak (aribidean dagoen garapenerako ikuspegiaren oinarrituta eta munduko eta eskualdeko ondasun publikoak lortzeko katalizatzaile gisa identifikatutako sektore edo esparruetara zuzenduta eta desparekotasun

suneko arrakala nagusiak gainditzeko aukera ematen duten politika publiko barneratzaileak eta berritzaileak sustatzeko) edo lankidetzako estrategiak (hainbat arrazoiengatik elkartzeko esparruak edo garapen jasangarrirako elkartasunak sinatzea posible edo egokia ez den egoera eta herrialdeetan).

Gure helburuak lortzeko elkartasunak

Gida Planak apustu argia egiten du alderdi, eragile eta maila anitzeko ekintza baten eta garapen jasangarrirako elkartasun berritzaileak sortzea bultzatzearen alde.

Espainiako lankidetzak herrialde kideetako erakunde publikoekin eta gizarte zibileko erakundeekin egingo du lan batez ere.

Europar Batasuneko estatu kide gisa, Espainiak Europar Batasuneko gizaldero eta garapen jasangarrirako lankidetzaren arloko estrategiekin eta planekin bat etorri lan egingo du eta Practitioners' Network sarearen, Nazioarteko Lankidetzarako Europako Finantza Erakundearen Elkartearen (JEFIC, ingelesez) eta estatuetako erakunde kulturalen sarearen (EUNIC, ingelesez) eginkizuna indartzen jarraituko du. Horrez gain, Europa Taldea ikuspegia bultzatzen jarraituko du eta Europa Taldearen ekimenetan edo Global Gateway estrategian parte hartuko du aktiboki; eta Europako Batzordearekin eta gainerako estatu kideekin batera lanean jarraituko du, Europako lankidetzaren sistemaren esparruan eskuordetutako funtsen kudeatzaile handienetako bat den aldetik.

Aldeaniztasunarekin konpromiso sendoa duen herrialde gisa, Espainiak Nazio Batuen sistema, Ekonomia Lankidetzaren eta Garapenerako Antolakundea (ELGA), nazioarteko finantza-erakundeak eta garapenerako alde anitzeko eta eskualdeko bankuak, eta nazioarteko esparruan funtsezko zeregina duten beste nazioarteko gizaldero, giza eskubideetako eta garapenerako erakunde batzuk izango ditu funtsezko kideetat. Halaber, parte-hartze aktiboa izango du beste eztabaida-leku aldeaniztun batzuetan, hala nola G20n. Horretarako, mundu mailako erronka na-

gusiei eta Espainiako lankidetzak ikuspegi aldeaniztun batetik sustatu nahi dituen erantzunari eta jarduera-ardatzei buruzko ikuspegi orokorra antolatuko duen garapen jasangarrirako politika aldeaniztuneko estrategia bat hartuko da. Era berean, elkartzeko esparru estrategiko berriak egingo dira lehentasunezko zatik jo diren erakunde eta instituzio aldeaniztunekin.

Azkenik, **eskualdeko lankidetzaren eta integrazioaren** aldeko ibilbide luzearen arabera, Afrikako Batasunarekin, Mendebaldeko Afrikako Estatuaren Komunitate Ekonomikoarekin (CEDEAO, frantsesez), Erdialdeko Amerikako Integrazio Sistemarekin (SICA, gaztelaniaz), Karibeko Komunitatearekin (CARICOM) edo Latinoamerikako eta Karibeko Estatuaren Komunitatearekin (CELAC, gaztelaniaz) lan egingo du. Halaber, Espainiako lankidetzak Iberoamerikako eremua lankidetzako testuinguru gisa lehenesten jarraituko du, bere jarduera-tresnak bultzatzearen bidez.

Hitz batez, Espainiako Lankidetzaren Gida Plana dokumentu berritzailea da, eta Espainiak garapen jasangarrirako lankidetzaren arloan duen nazioarteko eragile gisako eginkizuna indartzen du. Bertako lehentasunek gai-zerrenda globalekin bat egiten dute eta planak berak gero eta konplexuagoa den eta gainjarritako krisialdiak ezaugarri dituen nazioarteko sistema bati aurre egiteko lankidetzaren eraginkorra eta indartua izateko aukera ematen duten sistema aldatzeko tresnak ezartzen ditu, GJHak betetzeko abiadura azkartzearen aldeko apustua eginez 2030 Agendaren amaieran, bidezkoagoa eta jasangarriagoa den eta bakean dagoen mundu bat lortzeko.

2

ESPAINIAKO LANKIDETZAREN GARRANTZIA ETA TESTUINGURUA: HELBURUAK ETA OINARRIAK

2.1. Helburuak eta lehentasunak

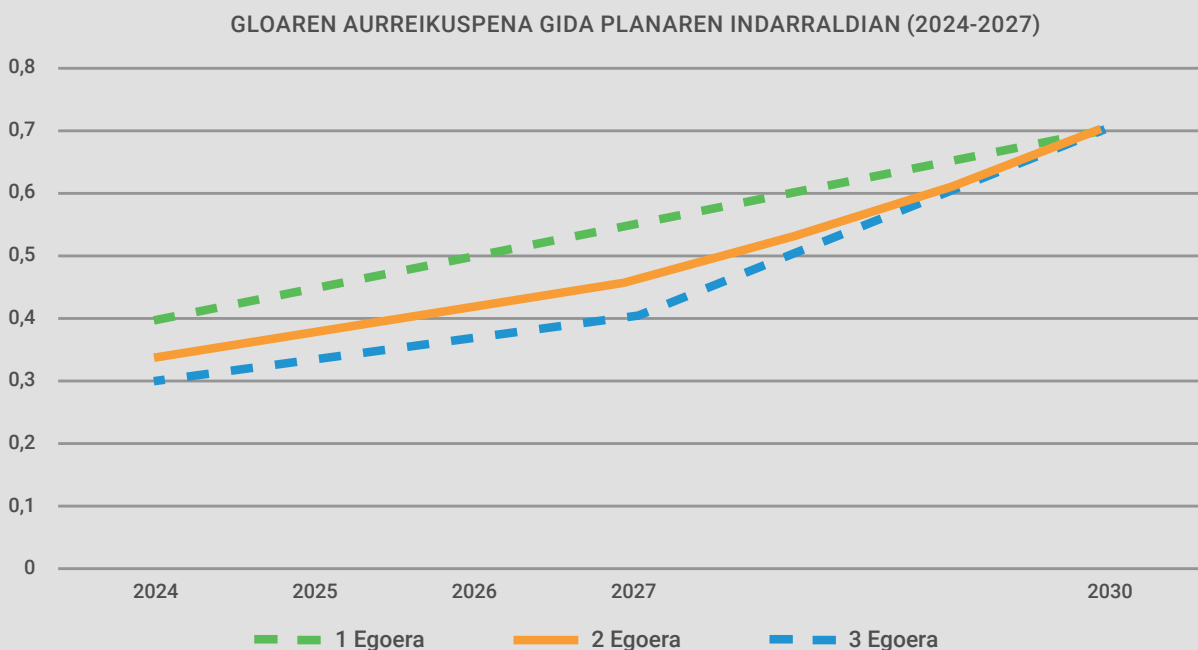
Garapen Jasangarrirako eta Munduko Solidaritaterako Nazioarteko Lankidetzari buruzko otsailaren 20ko 1/2023 Legea adostasun parlamentario zabal baten bidez onartzeak Gida Plan honetan jasotako helburuen asmo handia azpimarratzen du. Espainiako lankidetzaren zuzenbideko esparrua egungo munduaren erronketara egokitzeko beharrarekin batera, legeak garapen jasangarrirako eta ekintza humanitariorako lankidetzaren politikaren tresna administratibo, finantzario eta operatiboak indartzeko borondatea du abiapuntu.

2030 Agendaren helburuekin bat etorritik, Gida Plan honek honako helburu eta lehentasun hauek zehazten ditu:

- Europako garapen jasangarrirako politikaren esparruan kokatutako lankidetzaren egi-ten jarraituko dugu eta, beraz, Europako garapenerako adostasunaren barruan lan egingo dugu, oinarri soziala eta trantsizio hirukoitzari heltzeko beharra sendotzen lagunduz bizitza duinerako aukera berriak, eta ez desparekotasuneko arrakala berriak, sortzeko.
- Garapen jasangarrirako lankidetzaren eta ekintza humanitarioaren esparruan Espainiako lankidetzaren beti gidatu duen aldeaniztasunaren aldeko konpromisoa sendotu egingo dugu. Ildo horretatik, eta 1/2023 Legean aurreikusitakoaren arabera, garapen jasangarrirako politika aldeaniztuneko estrategia berria egingo dugu.
- Lehentasun geografikoei dagokienez, Garapen Jasangarrirako eta Munduko Solidaritaterako Lankidetzari buruzko Lege berria zehaztutako Espainiako lankidetzaren herrialde kideekin eta lehentasunezko eskualdeekin lan egingo dugu: Latinoamerika eta Karibe, Afrikako iparraldea, Ekialde Hurbila eta Saharaz hegoaldeko Afrika, bereziki mendebaldeko Afrikako eta Saheleko herrialdeak.
- Zeharkako ikuspegiei eta sektore-lehentasunei dagokienez, Espainiako lankidetzak trantsizio sozial, ekologiko eta ekonomiko hirukoitzari modu integralean ekitearen alde egingo du, eragin eta balio erantsi handiagoa izan dezakeen sektoreetan eta gaietan arreta jarritik, beti giza eskubideen eta kultura-aniztasunaren aitortzearen ikuspegitik. Lankidetzaren feministaren diseinuan sakonduko dugu, genero-berdintasuna eta ikuspegi feminista lehentasuna izan daitezela, bai zeharkakoa, bai sektoriala. Ingurumen-jasangarritasunaren arloko lanean ere sakonduko dugu aipatutako ikuspegi bikoitz horretatik.
- Era berean, Espainiako lankidetzak eta ekintza humanitarioak indartu egingo dute ekintza humanitarioaren, garapen jasangarriaren eta bakearen arteko lotura, erronka konplexuei aurre egiteko bakea eraikitzearen eta gatazkak saihestearren, erresilientziaren eta hondamendiei aurrea hartzearen aldeko apustua eginez.
- Sistemaren barneko alderdiaren ikuspuntutik, legearekin hasitako erreforma instituzionalaren prozesua gauzatzeko lan egingo dugu. Berrikuntza eta Espainiako lankidetzaren ahalmen instituzionalaren eta giza ahalmenaren indartzea sustatuko ditugu, eta ezaguaren kudeaketa sendotzeko lan egingo dugu. Espainiako lankidetzaren sistemaren gobernanzako organoak indartuko ditugu, haien koordinazioa eta eraginkortasuna hobetuz, eta sistemaren asmo handiko erreforma instituzionalari ekingo diogu, AECID agentziarako estatutu berri bat eta Espainiako Lankidetzaren Ebaluatzeko Bulegoa sortuz.
- Gainera, eragileen arteko koordinazioa sendotuko dugu, politikak koherenteak izan daitezela eta elkartasunak eraiki daitezela; lankidetzaren deszentralizatuarekin eta gizarte zibilararekin loturak estutzen jarraituko dugu; eta garapenerako gobernu kanpoko erakundeekin sistemaren, sektore pribatuaren, sindikatuen, unibertsitateen eta ikerketa-zentroen funtsezko eragile gisa duten zeregina sustatuko dugu.

Azkenik, legeak, Espainiako historian lehen aldiz, 2030. urterako Nazio Errenta Gordina-ren % 0,7a Garapenerako Laguntza Ofizialera zuzentzeko helburua ezartzen du, eta hori Espainiako gizartearen eskakizun historikoa da. Berez, helburu hori garapen jasangarrirako lankidetzaren politikaren faktore exogenoen baldintzapean dago, hala nola Espainiako errenta nazionalaren bilakaera eta munduko egoera politiko eta sozioekonomikoa. Egoera

horrek GLOaren kontabilizazioari zuzenean eragiten dioten osagai batzuk baldintzatzen ditu, aurreko Gida Plana indarrean egon zenean Ukrainatik zetozen errefuxiatuen krisialdiarekin edo COVID-19 gaixotasunaren pandemiarekin ikusi ahal izan zen bezala. Hori dela eta, hainbat egoerarekin lan egitea erabaki da, horiek guztiek bat eginez legeak ezarritako helburuarekin, honako grafiko honetan ikus daitekeenez:

Gogoan izan behar dugu % 0,7a iristeko helburua guztiona dela, eta GLOaren eremuan erabakiak hartzen eta kudeatzen dituzten eragile publikoak nahasten dituela, ministerioetako sailetatik lankidetzaren deszentralizaturara. Horregatik, hori lortzeko ezinbestekoa da eragile horien guztien konpromisotik abiatuta lan egitea. Garapenerako Finantzaketari buruzko Nazioarteko IV. Batzarra prestatzeko prozesua aukera ona

da partekatu egin beharko diren adostasunak eta jarduerak lantzeko.

Era berean, GLOa osatzen duten fluxu-motek (aldebikoak, alde anitzekoak, aldebi anitzekoak...) gaitasun, estrategia eta tresna desberdinak behar dituzte. Gaitasun, estrategia eta tresna horien garapen- eta indartze-mailak eta -erritmoak ere baldintzatuko dute bidea lortzeko abiadura.

Osagai horietatik abiatuta, hiru egoera identifika ditzakegu:

1. EGOERA:

egoera: GLOaren igoera linealaren egoera. Egoera horretan, joera gisa, urtetik urtera neurri berean handituko da, % 0,7ko helburua lortu arte.

2. EGOERA:

egoera: lehen urteetako hazkundera mugatuagoa da, aldeztu aurretik sistema kudeatzeko egiturak indartu behar direlako etorkizuneko aurrekontu-igoerak modu antolatua, eraginkor, koherente eta estrategikoan hartu ahal izateko. Erritmoa bizkortu egiten da baliabideen mobilizazio handiagoa ahalbidetzen duten erreformak txertatzen direnean, adibidez, finantza-lankidetzaren indartuaren bidez.

3. EGOERA:

aurrekoaren aldaketa da. 2024ko aurrekontuen luzapenak eta NEGaren gorakada handiak hazkundera bidearen lehen zatian apalagoa izatea eragiten du. Eragile guztiekin batera egindako lanetik eta sistemaren erreformatik abiatuta, aurreikus dezakegu tresnak, estrategia berriak eta gaitasun nahikoak izango ditugula 2030. urtearen inguruan gehiago handitzeko.

2.2. Europako eta nazioarteko testuingurua

Garapen jasangarrirako lankidetzaren politikaren esparru politikoa eta juridikoa 1998koaz bestelakoa da, nazioarteko lankidetzako Espainiako aurreko legea indarrean sartu zenean. Nabarmenekoak dira, besteak beste, laguntzaren eraginkortasunaren eta garapenaren finantzaketaren gai-zerrendari emandako bultzada eta 2015ean Garapen Jasangarrirako 2030 Agenda onartzea, baita Europako garapenerako adostasuna onartzeak EBren nazioarteko lankidetzaren politikarako ekarri zuen aldaketa kualitatiboa ere.

Eremu aldean eta globalean kokatzen gara, larrialdi historikoko testuinguruan, 2030. urtearen mugatik 6 urtera bakarrik eta Agenda garaiz betetzeko ahaleginak areagotzera behartzen gaituzten hainbat krisialdi gainjarriren eraginaren ondoren. Era berean, garapen jasangarrirako nazioarteko lankidetzak aldaketa nabarmenak izan ditu. Horietan, gero eta garrantzitsuagoa da hegoaldeko herrialdeen arteko lankidetzaren, hiru aldeko lankidetzaren eta garatzeko bidean diren herrialdeek munduko gobernantza-erakundeetan duten parte-hartzea sendotzea, baita ELGako kide ez diren eragileak eta lankidetzaren tresna berriak sartzeko eta finkat-

zea ere. Ildo horretatik, garapen jasangarrirako lankidetzaren arloko nazioarteko adostasunak indartzeko lan egingo dugu, bereziki pobrezia-aren, gosearen eta desparekotasunen aurkako borrokarekin; genero-berdintasunaren, giza eskubideen eta demokraziaren bultzadarekin; kontratu sozial berrieekin eta bidezko trantsizio ekonomiko eta ekologikoekin lotutakoak.

Espainiako lankidetzak aldeaniztasun indartsuago, erreformatuago eta indarberrituagoarekiko konpromisoa dauka, arauetan oinarrituta eta Nazio Batuak barneratzaileago izanik; beraz, garrantzitsua da sistema aldeaniztasunean txertatzea. Eskema aldeaniztunaren barruan, NBEren garapen jasangarrirako sistema izango da Espainiako lankidetzaren lanerako kide nagusia, aktiboki babesten duena abian dagoen erreformarako prozesua. ELGAren testuinguruan funtsezko eginkizuna izaten jarraituko da, bereziki erakunde honen barruan nazioarteko lankidetzaren etorkizunari buruzko eztabaidaren barruan. ELGAren Garapenari Laguntzeko Batzordearen gomendioak ezarriko dira, besteak beste, Garapenaren Eraginkortasunaren aldeko Elkartasun Globala ezartzeko erreferentzia izan dadin. Espainiak ahaleginak egingo ditu Garapenari Laguntzeko Batzordeak bere balioei eusteko eta bere estandarrak eta gomendioak zabaltzeko, baita beste ikuspuntu batzuk dituzten eta kide ez diren herrialdeetara hurbiltzeko eta horietatik ikasteko ere, hiru aldeko lankidetzaren eta hegoaldeko herrialdeen arteko lankidetzaren bultzatuz, adibidez. Horren guztiaren gainera, ELGAK erronka globalei erantzuneko dien ikuspegi ezartzea eta herrialde kideen errenta-mailatik haratago alderdi anitzeko ikuspegiak hartzea sustatuko dugu.

G20a ere muineko erreferentzia-esparrua da. Zehazki, 2010ean sortu zen garapenerako lantaldeak garapenerako arrakalak eta pobrezia murriztera bideratzen du bere lana, G20aren helburu zabalaren osagai integral gisa, hau da, hazkunde indartsua, jasangarria eta orekatua lortzea eta guztiarentzako munduko ekonomia sendoagoa eta iraunkorragoa bermatzea, genero-ikuspegiarekin eta aniztasunarekiko errespe-

tuarekin. Lantaldeak 2030 Agendaren gaineko G20aren Ekintza Plana du erreferentziazat. Espainiak, G20ko gonbidatu iraunkorra den aldetik, konpromiso sendoa izaten jarraituko du garapen jasangarriaren arloan bere ezaguera eta ikuspegi emateko eta hurrengo lehendakaritzekin lan egiteko, G20 garapen jasangarriko helburuak lortzeko tresna garrantzitsua izan dadin.

Ekintza horien guztien ikuspegi estrategikoa bermatzeko, eta legea betez, Kanpo Arazoetako, Europar Batasuneko eta Lankidetzako Ministerioak, Nazioarteko Lankidetzarako Estatu Idazkaritzaren bidez, Ekonomia, Merkataritza eta Enpresa Ministerioarekin batera eta beste ministerio-sail batzuen parte-hartzearekin, garapen jasangarrirako politika aldeaniztuneko estrategia bat egingo du.

Egoera geopolitiko berriaren testuinguruan, lankidetzari eta garapen jasangarrirako elkar-tasunak sortzeari buruzko eztabaida sakona izaten ari da Europar Batasunean. Espainiak zeregin aktiboa izaten jarraituko du gure lankidetzaren oinarriak eta balioak zabaltzeko eta Europako lankidetzaren espainiarrago eta Espainiako lankidetzaren europarrago baterantz aurrera egiten jarraitzeko. Era berean, garapenerako banku aldeaniztunak Europar Batasunaren eta Nazio Batuen lankidetzaren gai-zerrendara hurbiltzen jarraitzeko apustua egingo dugu, ekintza bateratu estrategikoago eta koordinatuago baten alde egiteko.

2.3. Garapen jasangarrirako finantzaketa

Mundu mailan 2030 Agenda betetzeko ulean eragin adierazgarria lortzeko behar diren bitartekoak mobilizatzea da Gida Plan honen helburuetako bat, Addis Ababeko ekintzaren gai-zerrendaren esparruan. Espainiako lankidetzak eginkizun garrantzitsua izan du azken urteotan gai horietan, eta hala jarraituko du 2025ean Espainian ospatuko den Garapenerako Finantzaketari buruzko Nazioarteko Laugarren Batza-

rrari begira. Batzarra aukera bikaina izango da nazioarteko komunitateak politika eta baliabide guztien mobilizazioa bultzatzen, 2030erako Garapen Jasangarrirako Helburuak bizkortzeko eta betetzeko nahian.

Gaur egungo zorraren krisialdiak eta finantzaketaren kostuak garatzeko bidean dauden herrialde gehienei eta mundu osoko milaka milioi pertsonari eragiten diete. Zorraren krisialdiari aurre hartzeko mekanismoak indartu behar dira, kudeaketa eta gardentasuna hobetuz; zerga-murrizketa larriei aurre egin behar dieten eta garatzeko bidean dauden herrialdeetarako irtenbideak aurkitu behar dira; eta zorraren krisialdi konpontzeko mekanismoak hobetu behar dira. Gure hazkunde-ereduak eta finantza-fluxuak ez datoz guztiz bat 2030 Agendarekin, eta BPGan, garapen jasangarriaren konplexutasunak behar bezala islatzen ez dituen adierazle batean, oinarritzen jarraitzen dute. Garatzeko bidean dauden herrialdeen emakida-finantzaketarako sarbidea nabarmen zabaldu behar da. Garapeneko banku aldean zuten erreformak ziurtatu behar du herrialde jasotzaileen lehentasunak eta garapen jasangarriaren esparruan eraginkortasunaren eta eraginaren hobekuntzak eztabaiden erdigunean daudela.

Aurrerapenak egon arren, herrialde gehienetan aukera handia dago garapenerako etxeko baliabideen mobilizazioa handitzeko. Horretarako, gaitasun teknikoaren, berrikuntza teknologikoen eta nazioarteko zerga-estandarrak zehazteko eta ezartzeko hobekuntzen eskutik datozen erreformak egin behar dira zerga-sistema aurrerakoiagoak, gardenagoak, eragingarriagoak eta eraginkorragoak lortzeko. Beharrezkoa izango da zerga-arauak sinplifikatzea, garatzeko bidean dauden herrialdeen beharretara eta lehentasunetara egokitzea eta merkatu modernoek eta negozioek jarduteko dituzten moduei behar bezala heltzea, estatuko diru-sarrerak eraginkortasunez mobilizatzea sustatuko duten bidezko zerga-jardunbideak bermatuz.

Espainia batzarraren egoitza aukeratzeak agerian uzten du gure herrialdea buru dela adosta-

sunak lortzeko, elkarrizketarako irekita egoteko eta eragileen arteko zubiak eraikitzeko. Hori horrela da Espainiako herritarren babesari eta solidaritateari esker. Finantzaketako gai-zerrendak esparru bakar batean biltzen ditu, garapen jasangarriaren ikuspegitik, honako hauek: zerga-politikak, legez kanpoko fluxuei eta saihesteari aurre egiteko nazioarteko lankidetzak, Garapenerako Laguntza Ofizialaren kopurua eta eraginkortasuna, etxeko baliabideen mobilizazioa eta finantzaketa pribatua, merkataritzaren eta garapenaren arteko loturak, zorraren jasangarritasuna, zientzia eta teknologia, eta nazioarteko finantza-sistemaren gobernatzaren erreforma. Batzarra, bestalde, funtsezkoa izango da Nazio Batuen, nazioarteko finantza-erakundeen eta garapeneko bankuen garapeneko gai-zerrendak elkartzeko.

Kanpo Arazoetako, Europar Batasuneko eta Lankidetzako Ministerioak, Nazioarteko Lankidetzarako Estatu Idazkaritzaren bidez, gogorlan egingo du gainerako ministerioekin (baita Garapen Jasangarrirako Lankidetzako Ministerioarteko Batzordearen esparruan ere), Nazioarteko IV. Batzarra prestatzeko eta gai-zerrenda horrek elkarri lotuta landuko dituen gaiei buruz Espainiak dituen jarrerak koordinatzeko, garapen jasangarrirako politiken koherentziaren ikuspegitik. Horrez gain, elkarrizketarako eta trukerako guneak ezarriko ditu lankidetzak deszentralizatuarekin, gizarte zibileko erakundeekin, arlo akademikoarekin eta sektore pribatuarekin, baita Diputatuen Kongresuko eta Senatuko Garapenerako Nazioarteko Lankidetzako Batzordeekin ere.

2.4. Garapen jasangarrirako politiken koherentzia

2030 Agendak aldaketa bat ekarri du kanpoko ekintzako politiken koherentziaren kontzeptuan, eta hori, bestalde, 17. GJHaren esparruan kokatutako xede zehatz batean gauzatu da (17.14 xedea, hain zuzen ere). Horrekin batera, GJHen adierazle sistemak hainbat alderdi nabar-

mentzen ditu garapen jasangarrirako politiken koherentziarako sistema egituratzen duten mekanismo instituzionalei dagokienez: maila goreneko konpromiso politiko eta instituzionala, epe luzeko ikuspegia txertatzea, ministerioen eta sektoreen arteko beharrezko koordinazioa, eragileek parte hartzeko eta barne sartzeko prozesuak, garapen jasangarriaren alderdiak sartzea, maila anitzeko kontsultak eta koordinazioa, kontuak ematea, finantza-baliabideak eta tresna egokiak, etab. Horregatik guztiagatik, beharrezkoa da “whole of government” eta “whole of society” ikuspegiekin lan egitea, 2030 Agenda azkarrago lortzeko. Nazioarteko testuinguruan, erakunde aldeaniztunek (Nazio Batuak, ELGA) eta EBak jarraibide eta kontzeptuzko esparru adierazgarriak eskaini dituzte garapen jasangarrirako politiken koherentziari 2030 Agenda txertatzeko eraginkortasuna indartuko duen politika publikoak kudeatzeko kultura berri batetik heltzeko.

1/2023 Legeak ezartzen duen bezala, Kanpo Arazoetako, Europar Batasuneko eta Lankidetzako Ministerioa Estatuko Administrazio Orokorra eta haren mendeko erakunde publikoek garatutako garapen jasangarrirako lankidetzaren politika planifikatzeaz, zuzentzeaz, gauzatzeaz eta ebaluatzeaz arduratzen da, baita gainerako ministerio-sailen jardura guztiak koordinatzeaz eta haien eskumeneren esparruan arlo horretan jarduten duten gainerrako administrazio publikoekin dagoen lankidetzaren eta elkarlana sustatzeaz ere, leialtasun instituzionalaren eta administrazioen arteko lankidetzaren oinarriak betez. Zehazki, Nazioarteko Lankidetzarako Estatu Idazkaritza garapen jasangarrirako lankidetzaren politikaren eremuan Gobernuaren jardura planifikatzeaz eta gauzatzeaz zuzenean arduratzen den organo gorenaren da ministerio horretan, eta Estatuko Administrazio Orokorren eta haren mendeko erakundearen garapen jasangarrirako lankidetzaren zuzendaritza politikoa gauzatu du, garapen jasangarrirako lankidetzaren politika koordinatuz eta, beraz, eremuan koherentziaren oinarria eraginkor egiteko lidergoa bermatuz.

Gida Plan honek garapen jasangarrirako lankidetzaren esparruko politiken koherentziari buruz jasotzen dituen proposamenak diseinatzeko, aipatutako nazioarteko erakundeetatik datozen aipatutako hurbilketez gain, kontuan hartu dira ELGaren Garapenari Laguntzeko Batzordeak 2021ean egindako pareen berrikuspena (*peer review*), V. Gida Planaren ebaluazioa eta Lankidetzaren Kontseiluaren lantaldeak 2030 Agendari buruz egindako ekarpenak. Oinarrizko arauaren erdigunean garapen jasangarrirako politiken koherentzia duen Espainiako lankidetzaren erreforma baten testuinguruan, zenbait ekintza zehazten dira hura sustatzeko eta indartzeko:

- 1/2023 Legearen arabera, garapen jasangarrirako lankidetzaren politikari dagokionez, lege horretan ezarritako koordinazioko eta kontsultako organoetan landuko da garapen jasangarrirako politiken koherentzia. Horregatik, Garapen Jasangarrirako Lankidetzaren Sektore Batzarra, Ministerioarteko Batzorde berria eta Garapen Jasangarrirako Lankidetzaren Kontseilu Gorena organo indartu gisa abian jartzea funtsezkoa izango da garapen jasangarrirako politiken koherentzia sustatzeko.
- Garapen Jasangarrirako eta Munduko Solidaritaterako Lankidetzaren Kontseilu Goren berriaren eta Garapen Jasangarrirako Kontseiluaren arteko harremana bultzatzea.
- Plangintza estrategikorako tresnen plangintzako eta kontsultako prozesuetan parte hartzeko guneak zabaltzen eta aberasten jarraitzea, prozesu horietan nahastutako ahalik eta eragile gehienaren agerpena modu antolatuan bateratzeko.
- Urtero Espainiako Lankidetzaren Plangintzako eta Eraginkortasuneko Fororako deialdia egitea, Espainiako eragile guztien arteko elkarriketarako eta parte-hartze irekirako gune gisa, eragile anitzeko informazioaren trukea sustatzeko Legean aurreikusitako

konsultako eta partaidetzako organoetatik haratago.

- Garapen Jasangarrirako Erabateko Babes Ofiziala metrikaren (TOSSD, ingeleseko sigletan) jakinarazpena hobetzea eta optimizatzea, garapen jasangarrirako politiken koherentzia GJHen esparruan zehazteko beharrezko tresna gisa, informatzaileen oinarria eta jakinarazten diren fluxuak zabalduz.

3

ESPAINIAKO LANKIDETZA TRANTSIZIO HIRUKOITZAREN ESPARRUAN: IKUSPEGIAK ETA LEHENTASUNAK

Gida Plan honen denbora-esparrua (2024-2027) erabakigarria izango da osasun-krisialdiaren, elikagai- eta energia-krisialdiaren eta klima-larrialdiaren ondorioz galdutakoa berreskuratze eta gai-zerrenda liberalen gorakadak dakarren aldeaniztasunerako eta bakerako mehatxuari aurre egiteko. Pobreziari (azken hiru hamarkadetan COVID-19 gaixotasunaren ondoren lehen aldiz handitu dena) eta era guztietako desparekotasunei aurre egiteko helburu nagusiari ikuspegi feminista batetik genero-arrakalak murrizteko beharra eta demokrazia eta herritarren parte-hartze osoa sustatzea gehitu behar zaizkio, pertsona guztien giza eskubideak babestuz (eta, bereziki, bereizkeria eta zaugarritasun handieneko egoeran daudenenak), ingurumena babestea-rekin batera.

Trantsizio hirukoitzak dakarren eraldaketa ez da eskualde eta herrialde guztietan egoera alderagarri batetik abiatzen. Gida Planak trantsizio-rako edo eraldaketarako funtsezko hiru alderdi horiek identifikatzen ditu mundu eta tokiko mailan, eta egoera hirukoitz horretan kokatzen dira Espainiako lankidetzaren ardatz izango diren oinarrizko ekintza-ardatzak, beti lehentasunezko zat identifikatutako zeharkako ikuspegiak kontuan hartuta.

Aldeaniztasunaren defentsa eta erakunde demokratikoen indartzea dira Espainiako lankidetzaren gai-zerrenda egituratzen duten osagaiak. Espainiaren kanpoko ekintzaren helburu nagusian, bakea sustatzea eta eraikitzea, kokatzen dira bere lehentasunak. Bake horrek iraunkorra izan behar du eta giza eskubideak errespetatu behar ditu. Hori dela eta, eskubideen ikuspegia duen gobernantza demokratikoa hiru trantsizioak egiteko aukera ematen duen helburu gisa ere ulertu behar da, 16. GJHaren esparruan. Herritar guztien giza eskubideak bermatzen dituzten eta gobernu onean eta ustelkeriaren aurkako borrokan oinarrituta dauden erakunde publikoak sendotzea lehentasunezko osagai bihurtzen da nazioarteko sistemaren krisialdiaren eta aniztasun politikoaren mehatxuaren testuin-

guruan. Erakunde publikoek aniztasunaren eta diskriminaziorik ezaren babesean duten zeregina Gida Plan honen esparruan garatutako ekintzak kokatzen dituen osagai iraunkorra izan behar da.

3.1. Zeharkako ikuspegiak

3.1.1 Giza eskubideen ikuspegia

Garapen jasangarrirako lankidetzaren giza eskubideetan oinarritutako ikuspegia, araudiaren ikuspuntutik, giza eskubideen nazioarteko arauak betetzean oinarritzen da eta, eragiketen ikuspuntutik, eskubide unibertsal, besterenezin, preskribaezin, banaezin eta elkarren mendeko horiek sustatzera eta babestera bideratzen da. Nazio Batuen Giza Eskubideetarako Goi Mandatariaren Bulegoak adierazi bezala, diskriminaziozko praktikak eta zerbitzu publikoetara eta garapen jasangarrirako aurrera egitea oztopatzen duten erabakiguneetara iristeko bidezko sarbideko arrakalak zuzentzea du helburu.

Espainiako lankidetzak lan egingo du herrialde kideek, gizarte zibilak, eragile ekonomikoek, erakunde aldeaniztunek eta tokiko erakundeek ikuspegi hori abian jartzeko duten gaitasuna indartzeko. Integrazioa, gizarte-kohesioa, eta berdintasuneko eta diskriminaziorik gabeko baldintzetan eskubideetarako sarbidea hobetzeko neurriak babesteko lan egingo du ere bai, eta pertsona guztiek kalitatezko zerbitzuak eskuratzeko aukera bermatzeko, Espainiako Giza Eskubideen II. Plan Nazionalarekin (2023-2027) eta EBeko Giza Eskubideetarako eta Demokraziarako Ekintza Planarekin bat etorritik.

Espainiako lankidetzaren jardueraren guztien oinarri gisa hartutako ikuspegi horrekin, Espainiak pertsona guztien ahalduntzea sustatzen du haien eskubideak bete-betean erabiltzeko, politikan parte-hartzeko, justizia soziala eta lan duina sustatzeko, eta kontuak emateko,

genero-arrazoiengatiko edo beste arrazoi batzuegatiko, hala nola arraza edo etnia, kultura edo hizkuntza, erlijioa edo sinesmenak, jatorria, adina, desgaitasuna, sexu-orientazioa, genero-nortasuna edo -adierazpena, eta abarregatiko diskriminaziorik eza zainduz. Beste tolerantziarik ezeko modu batzuen aurkako borroka ere sustatuko du, arreta berezia jarriz zaugarritasuneko edo bereizkeriako egoeran dauden pertsonen, eskubide zibil eta politikoak bultzatuz eta babestuz, adierazpeneko, elkartzeko eta biltze baketsuko askatasuna barne eta, ondorioz, eremu zibikoa indartuz eta gizarte zibilak giza eskubideen defentsan eta justizia sozialaren sustapenean modu aktiboan parte hartzeko ingurune egokia bermatuz.

Espainiak pertsona guztien giza eskubideak babestean eta sustatzearen alde egingo du eta, aldi berean, arreta berezia jarriko du testuinguru askotan egoera oso zaugarrian dauden gizatalde jakin batzuen giza eskubideetan. Horrek barne hartzen ditu (nola ez, bereziki kanpoko politika eta lankidetzaren esparruan) emakumeen eta nesken eskubideak, arlo horretako nazioarteko esparru nagusiak, Emakumearen Aurkako Bereizkeria Mota Guztiak Ezabatzeari buruzko Batzarra (CEDAW, ingelesezko sigletan) eta Pekineko Adierazpena eta Ekintza Plataforma barne, eraginkortasunez betetzetik landuko direnak, eta Gida Plan honek, era berean, berariaz eta zehatzago, zeharkako ikuspegi feministaren eta genero-ikuspegiaren pean garatzen dituena.

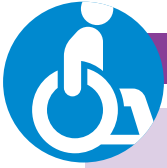
Haurren eta nerabeen eskubideak, bereziki neskenak eta emakume nerabeenak

Espainiak Nazio Batuen Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmena berretsi zuen 1990ean. Haurren eta nerabeen eskubideak modu eraginkorrean aintzat hartzeak eragingo ditu garapen jasangarrirako lankidetzaren politikak eta ekintza humanitarioko politikak, Espainiako lankidetzak dituen tresnekin bat etorritik, hala nola 2015eko Haurrentzako Estrategia, Lankidetzaren Kontseiluaren Haurren Eskubideen Lantaldearen Haurren Eskubideei buruzko esparru-dokumentua ("Haurren eskubideak Espainiako lankidetzan txertatzeko gakoak"), eta haurren eskubideak zeharka, berariaz edo sektorean presente egongo direla bermatzeko ibilbide-orria.

Lesbiana, gay, bisexual, trans eta intersexualen eskubideak (LGTBI)

Nazio Batuen giza eskubideen oinarritzko mekanismoek berretsi egin dute estatuek sexu-orientazioan eta genero-nortasunean edo -adierazpenean oinarritutako bereizkeria eta indarkeria guztien aurka pertsona guztien benetako babesa bermatzeko beharra dutela. Espainiako lankidetzak Yogyakarta Oinarriak sustatuko ditu, giza eskubideen nazioarteko legeria bere jardueran guztietan aplikatzeari dagokionez, baita LGBTI pertsonen eskubideak eta zerbitzuak, parte-hartze politikoa eta aukera ekonomikoak berdintasunez eskuratzeko pairatu behar dituzten arrakalak desagerrarazteko beharra ere.

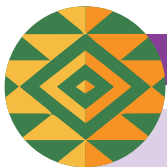
Desgaitasuna duten pertsonen eskubideak

Espainiako lankidetzak lanean jarraitzen du desgaitasunaren bat duten pertsonak eta haien eskubideak nazioarteko lankidetzaren gai-zerrendan sartzeko, parte hartzen duen nazioarteko foroetan barne, eta desgaitasunaren bat duten pertsonak ordezkatzeko dituzten Espainiako erakundeak ditu kide nagusi. Bai garapen jasangarrirako lankidetzak, bai Espainiako ekintza humanitarioak zeharkako ikuspegi txertatuko dute, Desgaitasuna duten Pertsonen Eskubideei buruzko Nazioarteko Hitzarmena betetzea bultzatuz, Nazio Batuen Desgaitasuna duten Pertsonen Eskubideei buruzko Batzordearen gomendioei eta AECID erakundearen Garapenerako lankidetzaren desgaitasuna txertatzeko gidari jarraituz.

Adinekoen eskubideak

2021ean, Osasunaren Mundu Erakundeak (OME) Zahartze Osasuntsuaren Hamarkada (2021-2030) ezarri zuen. 1/2023 Legeak arreta bereziko talde gisa hartzen ditu adinekoak, sarritan aurre egin behar izaten dioten zaurgarritasuneko egoera dela eta. Horren ondorioz, Espainiako lankidetzak lan egingo du bere jardueretan adinaren ikuspegi modu eraginkorren txertatzeko, ikuspegi intersektorialetik eta Nazio Batuen 1991ko adinekoen aldeko oinarriak eta adinekoen giza eskubideei buruzko aditu independentearen txostenak eta gomendioak kontuan hartuz.

Herri indigenen eskubideak

Herri indigenen kultura-aberastasuna eta haien garapenerako ereduak aitortzea ez dator bat askotan jasaten dituzten bazterketako eta pobreziako egoerekin. Izan ere, arbasoen lurraldeetatik kanporatzen dituzte maiz. Gainera, Nazio Batuen Herri Indigenen Eskubideei buruzko Adierazpenean, Lanaren Nazioarteko Erakundearen (LANE) 169. Hitzarmenean eta giza eskubideen nazioarteko beste tresna batzuetan jasotako eskubideen aitortpenak oraindik ere arrakala handiei aurre egin behar die benetan gauzatzeko orduan. Hasiera-hasieratik, Espainiako lankidetzak arreta berezia jarri du kultura-aniztasunean bere jardueraren oinarri horizontal gisa eta, gainera, herri indigenei arreta zehatza emateko beharra irmotasunez bultzatuz joan da, Espainiako lankidetzaren Herri Indigenetarako Estrategiarekin eta AECID erakundearen Programa Indigena gero eta sendoagoarekin agerian utzi zuen bezala.

Hori dela eta, herri indigenen erakundeak laguntzen jarraituko dugu, garapen ekonomikoko eta sozialeko prozesu propioak eraikitze gaitasunak indartzen laguntzeko eta maila politikoan erabakiak hartzen eraginkortasunez parte hartzeko, arreta berezia jarriz emakume indigenen ahalduz. Era berean, nazioartean eragiten dieten prozesu guztietan herri indigenen parte-hartze politiko osoa eta eraginkorra; eskubideen nazioarteko estandarren ezarpen eraginkorra, arreta berezia jarriz libreak eta informatuak diren aurretiko kontsultan eta adostasunean; komunikabideen erabilera eraginerako tresna propio gisa; eta Latinoamerikako eta Karibeko Herri Indigenen Garapenerako Funtsaren (FILAC, gaztelaniaz) funtzionamendu instituzionalari egiten zaion ekarpena bultzatzen jarraituko da.

Afro-ondorengo eskubideak

Afro-ondorengo Programaren esparruan eta Espainiako Lankidetzaren Garatzeko Ondarearen Programaren esparruan pilatutako esperientziatik abiatuta, lanean jarraituko dugu, kultura-aniztasunaren ikuspegitik, trantsizio hirukoitzak afro-ondorengo gainean duen eraginari ekiten, bereziki Latinoamerikan eta Kariben. Eragindako populazioen kontsulta eta parte-hartze eraginkorrak sustatzen dituzten ekimenak bultzatuko ditugu, baita justiziarako sarbidea ere, eragilerik garrantzitsuenen (afro-ondorengo erakundeak, arrazako zuzentasunaren estatuko bulegoak eta nazioarteko lankidetzaren eragileak, besteak beste) arteko elkarriketarako guneak sustatuz. Afro-ondorengo bizi-kalitatea hobetzea bultzatuko dugu ere bai, arrazen arteko zuzentasuna eta genero-berdintasuna ikuspegi intersektional batetik bultzatzen duten politika publikoak babestuz eta arreta berezia jarriz afro-ondorengo emakume eta neskei modu zehatzean edo neurrigabeen eragiten dieten arrakaletan, baita haien ekimen propioak sendotzean arreta berezia jarriz ere, esparru politikoetan eta ekonomikoetan, tokikoetan eta nazioartekoetan eragiteko.

3.1.2 Ikuspegi feminista eta genero-ikuspegia

Garapen jasangarriaren eta ekintza humanitarioaren aldeko Espainiako politikak feministak izango dira esplizituki, Garapen Jasangarriko eta Munduko Solidaritaterako Lankidetzari buruzko Legearen eta Kanpoko Politika Feministaren Gidan jasotako oinarrien ildotik. Horretarako, ikuspegi eraldatzailea ezarriko da. 1995eko Pekineko Plataformaren eta 1994ko Biztanleriari eta Garapenari buruzko Nazioarteko Batzarraren estrategia bikoitza (zeharkakoa eta zehatza) aplikatzearen ondorioz duela 25 urtetik hona ikasitakoa oinarri hartuta, emakumeen eta gizonen arteko egiturazko desparekotasunen jatorria eta arrazoiak iristeko ahaleginak areagotu eta azkartu nahi dira, desgaitasuneko, adineko, sexu-orientazioko eta abarreko arrazoiengatik arrazazko desparekotasunekin eta desparekotasun etniko eta kulturekin dituzten gurutzaketak kontuan hartuz.

Ikuspegi feminista genero-zeharkakotasuna maila guztietan indartzeko aurrerapausoetan gauzatu behar da: plangintzatik eta programazioz hasita, aurrekontu egokiekin, ezaguaren kudeaketara eta ebaluaziora iritsi arte. Era berean, plan honek barne hartzen dituen jardueren eremu guztietan emakumeak eta nes-

kak ahalduzko ekintza zehatzak txertatu behar dira, hala eskatzen duten herrialdeen eta erakunde kideen berdintasun-politiketarako babesa bermatuz eta, ondorioz, tokian tokiko emakumeen erakundeekin eta erakunde feministekin elkartasunak eta lana sustatuz eta indartuz. Zeharkako lehentasun hori indartu egiten da ikuspegi intersektional batetik giza eskubideetan oinarritutako ikuspegiarekin duen loturagatik, eta garapen jasangarriko lankidetzaren politikaren, ekintza humanitarioaren eta kanpoko ekintzako gainerako politiken eta tresnen arteko mailaz mailako koherentziako jardute batean aplikatu behar da. Beraz, beharrezkoa da ingurune egokia sortzea, erakunde feministek eta emakumeen eskubideak defendatzen dituzten erakundeek haien lana modu seguruan eta eraginkorrean egin dezaten, baita emakumeei eragiten dieten erabakietan erabateko parte-hartzea bermatzeko ere. Helburu horrekin, beharrezkoa izango da aldaketak bultzatzea Espainiako lankidetzako eragileen antolaketako kulturaren, eta sentsibilizazio eta prestakuntza handiagoan sakontzea genero-berdintasunaren eta lankidetzaren feministaren arloetan.

Gida Plana honen xedeari dagokionez, Espainiako lankidetzaren helburu izango da Espainiako lankidetzaren sistemako eragileen es-

ku-hartze berrien ekintzetako % 60ak gutxienez (eta EBak proposatzen duen % 85erako mailaz mailako hazkundean) genero-berdintasunean eta -zuzentasunean eragin positibo argia duten garapenerako emaitzak txertatzea. Gainera, Gida Plan honen indarraldiko lehen urtean, Espainiako lankidetzaren lankidetzaren feministarako estrategia bat landuko da.

3.1.3 Pobreziaren eta desparekotasunen aurkako borrokaren ikuspegia

1/2023 Legeak Espainiako lankidetzaren funtsezko oinarritzat jotzen du munduko desparekotasunen aurkako borroka, eta bere artikuluetan berresten du lehentasunezko helburuen eta jarduera-irizpideen artean duela giza garapen jasangarria sustatzea pobreziaren eta desparekotasunen alderdi guztien aurkako borrokaren bidez,

inor atzean utzi gabe. Ikuspegi hori bat dator gure estatuko, Europako (Europako garapenerako adostasuna) eta nazioarteko (2030 Agenda) arau-esparruaren oinarri zuzentzaileekin eta, zehazki, 1. eta 10. GJHeekin, baita Garapeneraren Laguntzarako Batzarraren (GLB) gomen-dioekin ere.

Praktikan, Espainiako lankidetzak normalean lantzen dituen jarduera gehienak hartuko ditu, eta koherentzia emango die duela zenbait gida planetatik ezarriz joan diren gainerako zeharkako ikuspegiei, lankidetzaren lehen legearen esparruan. Ikuspegi berriaren helburua izango da Espainiako lankidetzaren esku-hartze guztiek desparekotasunen aurkako borrokaren ikuspuntua txertatzea, gizarte barneratzaileak eta jasangarriak sustatuz eta

haurren pobrezia-ekin eta belaunaldien arteko txirotasunaren transmisioarekin amaitzeko xede indartuz.

Espainiako lankidetzak oinarri horizontal hori modu eraginkorrean zeharkakoa bihurtzeko tresnak garatuko ditu. Gainera, herrialde kideei lagunduko die haien barneko gaitasunak indartzen, errenta-mailetatik eta adierazle ekonomikoetatik haratago pobrezia-aren, ongizatearen eta desperekotasunen jarraipena egiten laguntzeko sistema estatistiko fidagarriak egiteko eta, mekanismo egokien bidez, tokiko biztanleek horiek eskuratzeko aukera izango dutela bermatzeko, gobernuek eta beste eragile garrantzitsu batzuek gizarte zibilaren eskarien eta beharren aurrean kontuak ematea sustatuz. Ildo horretatik, herrialde kideetako politika publikoek helburu horiek lehentasunen artean izateko eta alor horretan eraldaketa eraginkorrek sustatzeko beharrezko baliabideez hornitzeko lan egingo da.

3.1.4 Justizia klimatikoaren eta ingurumen-jasangarritasunaren ikuspegia

Garapen jasangarrirako eta ekintza humanitarioko lankidetzaren politikak justizia klimatikoaren eta ingurumen-jasangarritasunaren alde egingo dute ezaugarri gisa, bioaniztasunaren babesa eta defentsa barne, 1/2023 Legearekin eta Espainiak nazioarteko foroetan hartutako konpromisoekin bat etorriz. Konpromisoek, berriz, 2030 Agendarekin bat egingo dute, eta azken horrek ingurumen-erronketarako (klima-aldaketa, itxaspeko bizitzaren eta lehorreko ekosistemen degradazioa, eta abar) zenbait helburu zehatz eta hainbat GJHtan hogeita lau ingurumen-xede ezartzen ditu, besteak beste, birziklapena, kutsadura, bizigarritasuna eta energia garbiak lantzen dituztenak.

Gizakion bizitzek eta jarduerak ingurumenarekiko duten mendekotasuna eta klima-aldaketak eta bioaniztasunaren galerak haietan duen eragina kontuan hartuta, Gida Plan honek justizia klimatikoaren eta ingurumen-jas-

sangarritasunaren ikuspegia sustatu egingo du zeharkako eta berariazko lehentasun gisa, Espainiako lankidetzak duela 30 urtetik orain arte lortutako ikaskuntzetatik abiatuta, planetaren eta pertsonen beharrei modu integrarean heltzeko beharretik abiatuta, eta ingurumenari eta gizarteari dagokienez jasangarria ez den giza garapena bideragarria ez izatearen uste osotik abiatuta. Klimaren eta bioaniztasunaren krisialdiak dira planetaren garapen jasangarrirako eta arrakastarako mehatxurik handiena; beraz, klimaren eta ingurumenaren inguruko helburuak eta gainerako GJHak batera landu behar dira.

Ingurumen osasuntsua giza eskubidetzat jotzeak ikuspegi hau indartzeko eta zabaltzeko beharra azpimarratzen du. Horregatik, eta garapen jasangarrirako politika publikoak koherenteak izan daitezkeen, Espainiako lankidetzaren eragile guztiek ingurumen-jasangarritasunaren ikuspegia txertatu behar dute ekintzetan, eta bere eragin positiboa zaindu behar dute. Ikuspegi hori gauzatzeko, ingurumen-politikei eta klima-aldaketari buruzko politikari eta herrialde kideetako erakundeei lagundu behar zaie, ekarpen ekofeministak eta bizitzaren jasangarritasunekoak eta zaintzako politikak kontuan hartuz, eta harremanak sustatu behar dira tokiko erakundeekin eta lurra eta ingurumena babesten dituzten erakundeekin, arreta berezia jarritz erakunde indigenei eta afro-ondorengoen erakundeei eta ingurumenaren esparruan giza eskubideak babesten dituztenei, nazioarteko lankidetzan txertatu egiten direla indartuz.

Horrek esan nahi du ahalegin instituzionalak areagotu egin behar direla ingurumenaren arloan sentsibilizazio eta prestakuntza handiagoa lortzeko, eta ingurumena eta klima-aldaketa esku-hartze guztietan eta proiektuaren ziklo osoan eraginkortasunez txertatzeko egiturak, taldeak eta aurrekontuak indartu behar direla. Funtsezkoa da klima-politikak egiteko orduan herritarren parte-hartzea sustatzea, bereziki haurren, nerabeen eta gazteen. Ingurumenean eragina izan dezaketen garapeneko eta gizaldeko esku-hartze guztiek eragin hori ego-

kitzeko eta arintzeko edo orekatzeko planak izan beharko dituzte. Era berean, Espainiako lankidetzak karbono neutraltasuna lortzera jo beharko du bere jardueretan.

Gainera, eguneratu egingo dira Espainiako Lankidetzaren Jasangarritasuneko eta Ingurumeneko Estrategia eta AECID erakundearen gidak, ingurumena eta klima-aldaketa zeharkako bihurtzeko eta ingurumena gizaldekotzat ekintzan eta larrialdietan txertatzeko, eta arreta berezia jarriko zaie ingurumen-adierazleei, jardunbide egokiei eta betetze horretan aurrera egiten lagunduko duen ikasitakoari.

3.1.5 Kultura-aniztasunaren ikuspegia

Espainiako lankidetzaren aitzindaria izan da kultura garapen jasangarriko politiken funtsezko

osagai eta eragiletzat jotzen. Hurrenez hurrenko Gida Planek eta Kulturaren eta Garapenaren Estrategiak kultura-aniztasunaren aitortzea eta babesa nabarmendu izan dituzte jardueraren eremu guztietan zeharkako lehentasun gisa, modu irekian eta askean adierazi eta erakutsi ahal izateko.

Gida Plan honen esparruan, kultura lehentasuneko sektore gisa eta zeharkako ikuspegi gisa lantzen da aldi berean, beti giza eskubi-deetan oinarritutako ikuspegiarekin lotuta; azken batean, funtsezko bektore gisa hartzen da garapen jasangarria eta barneratzailea lortzeko, bai alderdi ekonomikoari dagokionez (kulturako eta sormeneko industriak, etab.) bai alderdi immaterialari eta herritartasun demokratikoak eta gizarte bidezkoagoak eta parte-hartzaileagoak eraikitzeko funtsezko zereginari dagokionez, baita gizarte-kohezioari dagokionez ere, kulturaren eta hizkunt-

zaren aniztasuna aitortuz eta haien garrantzia azpimarratuz.

Espainiako lankidetzaren kultura-aniztasuna zeharkako ikuspegi gisa landu behar da programa guztietan, plangintzako prozesuetatik hasita eta adierazpeneko, gauzatzeko eta ebaluazioko fase guztietara iritsi arte, gure gizarteetan kulturen arteko elkar-ulertzeak duen garrantzia guztiz txertatuz eta kulturaren izaera etorkizun jasangarrirako ezinbesteko ondasun publiko global gisa aitortuz, Hezkuntza, Zientzia eta Kulturarako Nazio Batuen Erakundeak (UNESCO) aitortzen duen bezala. Gainera, Gida Plan hau indarrean dagoen bitartean, Espainiako lankidetzaren kulturako eta garapeneko estrategia berria egingo da.

3.1.6 Bakea eraikitzeko ikuspegia

Bakea mantentzea eta eraikitzea da Espainiako kanpoko politikaren helburu nagusietako bat eta, horren barruan, garapen jasangarrirako eta munduko solidaritaterako lankidetzaren politikaren

helburua. Hori dela eta, Gida Plan honek gatazkak saihestera, horien konponbide baketsua sustatzera eta bakearen kultura eta eraikuntza bultzatzera zuzendutako ikuspegia barne hartzen du.

Espainiako lankidetzak eta gizaldekoko ekintzak lan egiten duen herrialde kide eta testuinguru askotan ikuspegi horrek, gainera, gizaldekoko ekintzaren, garapenaren eta bakearen arteko lotura hirukoitzaren ikuspuntua hartzen du. Testuinguru ahuletan dauden pertsonen beharrei eraginkortasunez erantzutea eta haien eskubi-deen defentsan aurrera egitea ezin da lortu hiru ikuspegiak (gizaldekoko, garapen jasangarrirako eta bakekoko) elkartu gabe. Lotura hirukoitzaren ikuspegiak beharrak eta nahiak landuko dituzten pertsonengan ardaztutako erantzun holistikoak sustatu behar ditu, zaugarritasunaren eta desparekotasunen egiturazko arrazoiei helduz, gatazkekiko sentikorra den ikuspegia ezarriz eta maila guztietan prebentziozko, kudeaketako eta suspertzeko gaitasuna indartuz. Ikuspegi horrek berekin dakar ekintza humanitarioaren, garapen jasangarrirako politiken eta bakearen eraikuntzaren arteko koordinazioa, osagarri-

tasuna eta koherentzia indartzea, jarduera-oinarriak eta eremu bakoitzaren balio erantsia errespetatuz.

Testuinguru ahul eta gatazkatsuetan, gainera, eremu zibikoa sendotzea funtsezkoa da berre-raikuntza, bakea eta adiskidetzaren sustatzeko. Inguru seguru eta egokia behar da gizarte zibilak aktiboki parte hartu ahal izateko bakearen erai-kuntzan, gatazken konponketetan eta krisialdi humanitarioen kudeaketan. Horrek esan nahi du adierazpeneko, elkartzeko eta biltze bakesuko askatasunak bermatu eta hainbat eragileren arteko elkarrizketa barneratzailea sustatu behar dela irtenbide jasangarri eta iraunkorrak lortzeko. Gatazka armatuek eragindako testuinguruetan, loturak gatazka osteko kohesioko eta adiskidetzaren sozialeko prozesu komunitarioak aurreikusi behar ditu, non gizatalde sozial guztiek, gazteria barne, parte hartuko duten, eta emakumeak protagonista izan behar dira gatazkek iraun bitartean eta gatazkaren ondoren erabakiak hartzeko guneetan, NBEko Segurtasun Kontseiluaren 1325 Ebazpenaren eta ondorengo ebazpenen esparruan.

Ikuspegi hau testuinguru ahuletan garatuko da, non ekintza humanitaria eta garapen jasangarriko lankidetzaren batera biziko diren. Kasu horietan, bi esku-hartze mota horiek loturaren ikuspegiaren arabera garatuko dira. Testuinguru horietako elkartzeko esparruek, estrategiek edo plangintzarako tresnek ikuspegi horretatik egindako azterketa bat jasoko dute, baita jarduerako lehentasunen eta esku-hartze guztietan lotura zeharkakoa bihurtzera zuzendutako ekintzen adierazpen bat ere. Horregatik, talde geografikoen eta ekintza humanitarioko taldeen arteko lan-metodologiak zehaztuko dira esku-hartze guztietan loturaren ikuspegia behar bezala txertatzeko.

3.2. Sektoreko lehentasunak

Espainiako lankidetzak bidezko gizarte eta ekonomia jasangarri, barneratzaile eta erresilien-

teen alde lan egin nahi du, bere kideen eskutik eta estatuko lankidetzako eragile guztiekin batera. 2030 Agendak berezkoa duen eredu-aldaketa lortzeko beharrezkoak diren eraldaketak trantsizio edo eraldaketa hirukoitzera bidera daitezke. Trantsizio hirukoitzaren helburua da garapen jasangarria hiru oinarriko alderditan, elkarri lotuta eta elkarren mendekoak, txertatuko duen ikuspegi orokorra antolatzea. Ikuspegi horretatik, sektoreko lehentasunak identifikatu daitezke: trantsizio soziala, trantsizio ekologikoa eta trantsizio ekonomikoa, hain zuzen ere. Sektoreko lehentasun bakoitzerako jarduerak zehazten dira, eta horiek herrialdeen testuinguru aldakorrera eta behar zehatzetara egokitu ahal izango dira.

Beharrezkoa da bidezko eredu sozioekonomiko berde eta digital baterantz joatea, pertsonak eta bizitzaren eta planetaren zaintza garapen jasangarriko politika publikoen erdigunean jarriko dituen. Ezinbestekoa da txertatu behar diren eraldaketa handien eragin negatiboa murriztea eta etekinak zuzentasunez banatzea, inor atzean ez uzteko eta 2030 Agendak eta Parisko Hitzarmena proposatzen dituzten erronka handiei aurre egiteko. Arrakasta ekonomikoa gizartearen nahiz ingurumenaren ikuspegitik jasangarria den garapen-eredu baten bidez lortu behar da, eta eredu horren emaitzak gizarte osoaren onerako izango dira, ekoizpena dibertsifikatuz eta hura banatzeko eta birbanatzeko beharrezkoak diren neurriak hartuz, baita planeta babesteko eta ingurumen- eta gizarte-erronkei erantzuteko ere.

3.2.1 Trantsizio soziala

Trantsizio sozialak berekin dakar onartzea erronka globalek, hala nola klima-aldaketak, pobrezia eta desparekotasunek, herritarren ongizatea lehenetsiko duten erantzun bateratuak eta ekintza koordinatuak behar dituztela, genero-berdintasuna eta giza eskubideak bermatuz, eskubide zibil eta politikoak, osasunerako eskubidea, hezkuntzarako eskubidea, kulturarako

eskubidea eta abar barne. Gida Plan honek garatzeko proposatzen dituen jarduera-ildoek hainbat sektore hartzen dituzte, eta honako hauen inguruan egituratzen dira: (i) gobernagarritasun demokratikoa; (ii) osasun globala eta osasun-sistemak; (iii) elikagaien segurtasuna eta gosearen aurkako borroka; (iv) hezkuntza zuzena, barneratzailea eta kalitatezkoa eta bizitza osoko prestakuntza; (v) genero-berdintasuna eta emakume, neska eta nerabe guztien ahalduntzea; eta (vi) kultura eta garapen jasangarria.

GOBERNAGARRITASUN DEMOKRATIKOA: 16. GJHA

Gobernagarritasun demokratikoaren lehentasunak dira erakundeek kalitatea sustatzea honako irizpide hauekin: gardentasuna eta gobernu irekia, giza eskubideak eta askatasun zibilak errespetatzea, herritarren parte-hartzea indartzea, justizia eskuratzea, ustelkeriaren aurkako borroka, lurralde-garapena eta maila anitzeko gobernantza. Horrez gain, administrazio publikoen maila guztietan gaitasunak sortzea sustatu

nahi du, garapen barneratzaile eta jasangarria bultzatzeko. Guztia gure herrialdeak giza eskubideei buruzko sinatutako nazioarteko itunetan jasotako oinarri eta arauen esparruan egin nahi da.

Espainiako lankidetzak demokrazia parte-hartzailea eta ordezkagarria eta munduko aniztasun politikoa sustatzen jarraituko du. Teknologiaren eta komunikazioaren zeregina, eskubideen ikuspegitik, oinarritzakoa da garai berri honetan. AECID erakundeak Latinoamerikan eta Kariben ezarritako Demokrazia Programa bezalako ekimenen bitartez, sistema demokratiko barneratzaileagoak eraikitzearekin, elkarriketa sozialarekin (sindikatuak eta lankidetzak sindikalaren eginkizuna barne) eta zerga-justiziarekin lotutako ekimenak babestuko dira, hainbat eragile politikoren arteko elkarrekintzako bideak eta guneak sortuz eta nagusitasun berriak eratuz. Era berean, arreta berezia jarriko da adierazpeneko eta prentsako askatasuna sustatzeko eta defendatzeko eta giza eskubideen defendatzaileen babesa bermatzeko. Halaber, Espainiako lankidetzaren herrialde kideei laguntzen jarraituko da eta, bereziki, politika publikoak diseinatzen eta ezartzen dituzten erakundeek, erreformako planak, modernizazioa, digitalizazioa, funtzio publikoaren profesionalizazioa eta abar babestuz.

Herritarren parte-hartzea eta eremu zibikoaren sustapena eta zaintza bultzatzea.

Gizarte zibilaren aldeko lege- eta arau-inguruneak sortzea sustatuko da, baita elkartzeko, adierazpeneko eta biltze baketsuko askatasuna eta sindikatuak sortzeko eta askatasunez sindikatuko kide izateko eskubidea erabiltzea ere. Horretarako, funtsezkoa izango da herritarren parte-hartzea babestea, belaunaldien arteko ikuspegitik, eta gizarte zibil aktibo eta parte-hartzailea bultzatzea eta babestea, baita gizarte zibileko erakundeek arteko sareak eta harremanak sortzea eta indartzea ere, demokrazia, giza eskubideak, askatasunak eta zuzenbidezko estatua indartzeko. Eremu zibikoaren egoerari buruzko ikerketak eta azterketak ere sustatuko dira, erronkak eta aukerak identifikatzeko eta sustapenerako eta babeserako estrategia eraginkorrak diseinatzeko. Era berean, hezkuntza zibikoa eta balio demokratikoak txiki-txikitatik sustatuko dira, hezkuntza-erakundeak eta gizarte zibila herritar aktibo eta jakitunen prestakuntzan nahastuz. Halaber, eremu zibikoetan inklusioa eta berdintasuna sustatuko dira, emakumeen, baztertutako taldeen eta gutxiengoen parte-hartze zuzena ziurtatuz erabakiak hartzeko prozesuetan. Berdintasuneko

mekanismoak bultzatu eta indartuko dituzten ekintzak egingo dira, emakumeek, indigenek eta afro-ondorengoek botere politikoan berdintasuneko baldintzetan sartzeko eta erabakiak hartzeko eremuetan parte hartzeko.

Kalitatezko zerbitzu publiko gardenak kudeatuko dituzten gobernantza-sistema barneratzaileak eta ordezkagarriak sustatzea eta indartzea, gizarte-kohesioa sustatuz.

Administrazio publikoen ahalmenak indartuko dira kalitatezko zerbitzuak bermatzeko, informazio publikorako sarbidea errazteko eta kudeaketan gardentasuna sustatzeko, gobernuaren datuak eta erabakiak herritarrentzat, gazteria barne, eskuragarriak eta ulergarriak direla ziurtatuz, erakundeengan konfiantza sortuz eta gizarte-kohesioa sustatuz. Halaber, sektore publikoaren eta gizarte zibilaren arteko lankidetzaren sustatuko da politika publikoak egitean, ezartzean eta ebaluatzean, elkarrizketarako eta parte-hartze eraginkorrerako guneak bultzatuz eta gizarte bakoitzean adostasunak eta itun sozialak eraikiz. Herrialde kideek hasitako deszentralizazio prozesuak ere babestuko dira.

Erakundearen gaitasunak indartzea berdintasunaren, justiziarako sarbidearen eta giza eskubideen sustapenaren eta babesaren arloetan.

Berdintasunaren eta giza eskubideen arloetako legegintza-esparruak eta politika publikoak babesten jarraituko da, nazioarteko arau eta estandarretara homologagarriak izan daitezkeen. Halaber, giza eskubideen arloan egindako aurrerapenak ikuskatuko dituzten behatokiak abian jartzea edo indartzea sustatzen jarraituko da. Gainera, zerbitzu judizialak modu espezializatu, arin eta independentean ematea hobetzen saiatuko da, erregistro publikoen erabilera eta modernizazioa sustatuko da pertsonen eskubideen babesa eta aitorpena errazteko, eta gizakien salerosketaren aurkako borrokan lan egingo da.

Giza eskubideen defendatzaileen babesa.

Giza eskubideak defendatzen dituzten pertsonak eta erakundeak, herri indigenen eta emakumeen erakundeak, gizarte- eta komunitate-buruak eta gizarte zibileko aktibistak tokian babesteko ekintzak egingo dira babes eta autobabes kolektiboko ikuspegietatik, segurtasuna bermatuz eta errepresioa edo intimidazioa saihestuz, programa bereziak bultzatuz edo dagoeneko dauden mekanismoak indartuz.

Bakea eta egonkortasun demokratikoa eraikitze prozesuak sustatzea.

Bakea eta adiskidetzaren soziala eraikitze prozesu parte-hartzaileak bultzatuko dira gobernantza mekanismo barneratzaileen eta gardenen bidez, bakearen kulturaren sustapenean oinarrituta. Krisialdiak eta gatazka armatuak saihestera, kudeatzera eta konpontzen laguntzera eta behar humanitarioei erantzutera bideratutako ekintzak babestuko dira. Gizartearen erresilientzia ere indartuko da arriskuen eta krisialdien aurrean, bake iraunkorra eta segurtasunaren gobernantza demokratiko ona eraikitze ekintza humanitarioen, garapenaren eta bakearen arteko lotura hirukoitzetik abiatuta.

Biztanleria zibila babesteko ingurune aproposa sortzeko Nazio Batuen bakerako jarduerak egiten duten ahalegina indartzeko lan egingo da. Espainiako lankidetzak lanean jarraituko du gatazkak saihestean, bitartekaritzan eta indarkeria-mota guztiak murriztean, eta minak kentzearen arloko prestakuntzaren esparruan. Gatazka armatuko (Segurtasun Kontseiluaren 1325 Ebazpenaren eta ondorengo ebazpen gehigarrien arabera, eta Emakumeei, Bakeari eta Segurtasunari buruzko 1820 Ebazpenaren eta ondorengo ebazpenen arabera) eta hondamendi naturaleko egoera batean dauden emakumeen eta nesken babesa azpimarratuko da, arreta berezia jarriz sexu-indarkeriaren aurrean duten zaugarritasunari. Gatazka armatuetan adingabeak babestea lehentasunezko gaia izango da, eta eragiteko lanekin jarraituko da gizaldeko nazioarteko zuzenbidea errespetatzen dadin eta laguntza humanitarioa modu jarraituan, murrizketarik gabe eta segurtasunez eskura dadin.

Administrazio publikoetako laguntza hondamendien aurrean prebentzioa eta erantzun eraginkorra bermatzen eta pobrezian berriz erortzeko arriskuak murrizten. 1.3 xedea eta 1.5 xedea.

Erakunde publikoak indartuko dira arriskuen kudeaketa egokia egin dezaten arriskuak kudeatzeko planen bitartez, oinarritzko tresnen diseinua babestuz, hala nola, krisialdiko egoeren aurrean erresilientzia sustatzeko eta herritarren artean pobrezian berriro erortzea saihesteko informazio-sistemak eta alerta goiztiarrekoko sistemak.

Kultura-eskubideak indartzea eta babestea. 16.3 eta 16.7 xedekak.

Herri indigenen eta afro-ondorengoen kultura-, politika- eta ekonomia-eskubideak aitortzea eta babestea sustatzen dituzten ekintzak bultzatuko dira, kulturarteko elkarriketa eta kultura-antiztasunarekiko eta haien mundu-ikuskerekiko eta gizarte-antolaketekiko errespetua sustatuz haien bizitza-planak eta beste tresna batzuk garatzearen bidez. Era berean, haien hizkuntza, kultura eta ohiturak errespetatzeko, zaintzeko eta babesteko ekimenak sustatuko dira, baita haien antzinako lurraldeak babestekoak eta aintzat hartzekoak eta lur horiek ustiatzeko eta ingurumenarekin harremanetan egoteko moduak ere.

Gehikortasuna eta herritarren gizarte-babesa bermatuko duten zerga- eta soldata-politiken garapena indartzea. 10.4 xedea. 1.3 xedea.

Administrazio publikoek zerga-sistema eragingarriak, eraginkorrak eta barneratzaileak kudeatzeko dituzten gaitasunak indartuko dira, eta zerga-administrazioak sendotzen jarraituko da informazio eta estatistika fiskalak izan ditzaten. Arau-esparruak hobetzeko eta ihesaren eta iruzurraren aurka borrokatzeko nazioarteko zerga-koordinazioa eta -lankidetzak sustatuko dira, herrialde kideetan etxeko baliabideak sortzeko aukera hobetzeko eta kanpokotako finantza-mendekotasunaren maila murrizteko bide gisa.

Herrialde kideetan migrazio-politika planifikatuak eta ongi kudeatuak egiten laguntzea. 10.7 xedea.

Migrazioa eta pertsonen mugikortasuna modu antolatuan, seguruan eta erregularrean egiten dela eta migratzaileen eskubideak eta segurtasuna guztiz errespetatu egiten direla bermatzeko, erakundeak indartzeko ekintzak egingo dira, haurrak babesteko politikekiko lotura indartuz haur migratzaileetara zuzendutako arreta sendotzeko, eta arreta berezia jarriko da bakarrik dauden adingabeen egoeran.

OSASUN GLOBALA ETA OSASUN-SISTEMAK: 3. GJHA

Osasuna oinarrizko giza eskubidea da, baita ezinbesteko baldintza bat ere, hura gabe ez baitago garatzerik. COVID-19 gaixotasunak eragindako pandemiaren etorrerak agerian utzi zuen, are gehiago, ezinbestekoa dela mundu osoan osasun-sistema eta -zerbitzuetan inbertitzea, eta arlo horretako nazioarteko lankidetzaren indartu beharra dagoela. Osasun-estaldura unibertsalerako eta osasun-segurtasun globalerako aurrerapausoak txanpon beraren bi aurpegiak dira.

Globalizazioak are nabarmenago egin ditu osasun arloko desparekotasunak. Herrialde garatuetan, osasun-zerbitzuetan jakintza zientifiko aurreratuaren azken berritasunak erabiltzen dira, XXI. mendeko teknologia berriak, eta neurri handi batean lortu da kalitatezko osasun-zerbitzuetarako sarbidea ziurtatzea ia biztanle guztiei, bikaintasuna lortuz pertsonen osasuna hobetzeko. Gu txien garatutako herrialdeetan, ordea, zailtasun handiak daude osasun-politikak eta -estrategiak ezartzeko eta gauzatzeko, osasun-zerbitzuek eta -unitateek funtzionatzeko eta kalitatea edukitzeko, eta aipatutako zerbitzuak eskuratzeko. Horrek desparekotasun handiak dakartza pertsonen osasunerako eta bizitza osasuntsurako duten eskubideaz gozatzeko orduan, eta egoera zaurgarrian jartzen ditu haurrak eta nerabeak.

Beste alde batetik, funtsezkoa izango da osasuna eta sexu- eta ugalketa-eskubideak betetzeko lan egitea, 2005etik Espainiako lankidetzaren

lehentasun esplizitua den 1994ko Kairoko ekintza-programa betez, baita 5. GJHko 5.3 xedea (Haurren ezkontza goiztiarra eta behartua eta emakumeen genitalen mutilazioa bezalako praktika kaltegarri guztiak desagerraraztea) eta 5.6 xedea (Sexu- eta ugalketa-osasunerako sarbide unibertsala eta ugalketa-eskubideak bermatzea, Biztanleriari eta Garapenari buruzko Nazioarteko Batzarraren ekintza-programari, Pekineko ekintza-plataformari eta azterketa-hitzaldien amaierako dokumentuei jarraituz) eraginkortasunez betetzeko ere.

Bizi garen mundu globalizatu eta elkarren mendekoan osasunaren arloko helburuak lortzeko, Espainiako lankidetzak munduko osasunaren esparruan lan egingo du lehentasunez, jarduera aldeaniztun, hitzartu eta solidarioen bidez, hala nola txertoei, sendagaiei edo osasunaren arloko teknologiarik buruzko ikerketak, inbertsioa giza baliabideetan, eta abar. Horrez gain, OMEren lidergoa eta zentraltasuna abiapuntutzat hartuta, munduko osasunaren antolaketa berria indartzen lagunduko du. Beste alde batetik, herrialde kide bakoitzeko estatuko osasun-sistema eta -zerbitzuak indartzeko aldebiko jarduerak gauzatuak ditu, osasun-estaldura unibertsalaren helburua eta 3. GJHaren gainerako xedek lortzeko. Lehentasuna emango zaie osasunerako eskubidea sustatzeko eta babesteko ekintzei, Lankidetzaren Kontseiluaren "Haurren eskubideak Espainiako lankidetzaren txertatzeko gakoak" izeneko esparru-dokumentuan hartutako konpromisoen ildotik.

Sektore honetan aurrera egiteko eta hura sendotzeko, Gida Plan hau indarrean dagoen bitartean munduko osasunerako estrategia bat egitea eta onartzea aurreikusi da.

Estatuetako osasun-sistemak eta -zerbitzuak indartzea. 3.8 xedea.

Estatuetako osasun-sistemak eta -zerbitzuak indartuko dira, eta herritarren asistentziaren jarraitutasuna bermatuko da osasun publikoko arreta-mailetan; lehen mailako arretaren esparruan, komunitarioa, mentala eta ospitale-arreta espezializatua barne hartuko dira. Estatuetako osasunerako planak eta estrategiak txertatzea eta herritarrek kalitatezko osasun-zerbitzuak eskuratzeko aukera bultzatuko da. Herrialde kideen estatuko eta erakundeko ahalmena handitzen lagundu nahi da, prestakuntza mediko espezializatuaren eta antzeko programen bidez. Halaber, Espainiako osasun-sistemaren esparruan sortutako esperientziak eta jardunbide egokiak partekatuzko eta osasun-estaldura unibertsalean, prebentzioan eta osasun-zerbitzuen maila guztietan arretaren jarraitutasunean oinarritutako ereduak sustatzeko ekimenak egingo dira, eta ezagutza tekniko eta zientifikoa eta profesionalen etengabeko prestakuntza bultzatuko dira, ekintzak herrialde bakoitzaren behar eta egoeretara egokituz.

Osasun-sistemak indartzea osasun-larrialdien aurrean prest egoteko eta horiei erantzuteko. 3.8 eta 3.D xedek.

Munduko osasunaren antolaketa berria indartzen lagunduko da, pandemiaren ondoren ikasitakoa kontuan hartuta, munduko osasunari eta osasun-segurtasunari balio erantsia emango dioten osasunaren arloko aldeaniztasunean oinarritutako ekimen globalen bidez, eta Osasunaren Mundu Erakundearen lidergoa eta zentraltasuna babestuz. Lanean jarraituko dugu Pandemiari buruzko Nazioarteko Ituna asmo handikoa izan dadin eta COVID-19 gaixotasunak eragindako pandemiaren ondorioz ikusitako erronkei erantzun diezaien, zaintza epidemiologikoa, ikerkuntza, funtsezko horniduretarako sarbide zuzena, osasun-kontraneurriak edo munduko ekoizpeneko eta banaketako ahalmena indartzea, hain zuzen ere. Europako HERA agentziaren (Osasun Larrialdien Aurrean Prest Egoteko eta Horiei Erantzuteko Agintaritza) garapena eta Afrikako, Latinoamerikako eta Kariibeko eta beste eskualde batzuetako antzeko beste sare batzuekin lotzea bultzatuko da.

Sexu- eta ugalketa-eskubideetarako eta -osasunerako sarbidea indartzea. 3.7 xedea, 5.3 eta 5.6 xedea.

Emakumeen eta nesken sexu- eta ugalketa-eskubideak eta -osasuna bermatzeko lan egingo da, genero eta feminismoaren ikuspegitik sexu-aniztasuna eta LGBTI pertsonen sexu-eskubideak ere kontuan hartuz.

Funtsezko txertoak eta sendagaiak ikertzea, garatzea eta modu irisgarrian eskuratzea babestea, osasun-estaldura unibertsalari lagunduz. 3.B xedea.

Nazioarteko komunitateak eremuan egiten dituen ahaleginak batzen dituzten ekimen aldeaniztuen, esaterako, Immunizaziorako Munduko Aliantzari (GAVI, ingelesez), babes estrategikoa emateko lan egingo da. Txertoei buruzko desinformazioaren aurka borrokatuko duten eta herritarrak sentikor bihurtzen lagunduko duten ekintzak sustatuko dira. Era berean, txertoak garatzeko edo horien estaldura zabaltzeko ikerketa-programak bultzatuko dira, txertoak herrialde bakoitzaren beharren arabera eskuragarriak eta arrazoizkoak izango direla ziurtatuz, eta funtsezko sendagaiak berritzeko eta eskuratzeko eredu eraginkorrago eta zuzenago bat sustatuko duten ekintzak gauzatuko dira.

ELIKAGAIEN SEGURTASUNA ETA GOSEAREN AURKAKO BORROKA: 2. GJHA

Osasun-krisialdien ondorioek, gero eta baldintza klimatiko muturrekoagoek eta, batez ere, gatazken eta geroen ugaritzeak elikagaien eta nutrizioaren segurtasun-egoera maila larrietaraino hondatu dute munduan. Elikagaien segurtasunik eza bereziki larriagoa da gatazka-egoeretan dauden edo ingurune zaurgarrietan dauden populazioetan, baita uharteko inguruneetan ere. Horregatik, beharren ikuspegi bati jarraituz, elikagai-laguntzako programak zabalduko dira herritarrei banatzen eta elikagai eta mantenugai egokiak eta behar besteko kopuruan eskuratzen laguntzeko, eta lehentasuna emango zaie haurrei, haurdun dauden emakumeei eta bularreko haurrei, adinekoei eta egoera zaurgarrian dauden beste talde batzuei. Klima-aldaketaren ondorioek pobrezia murrizteko ahaleginak zailduko dituzte, eta elikagaien eta nutrizioaren segurtasunari erasango diote, eragina izango baitute elikagaien eskuragarritasunean eta sarbidean, baita elikagaien gordekinen egonkortasunari eta salneurrien hegakortasunari ere.

Espainiako lankidetzak tradizioz konpromisoa izan du munduko elikagaien eta nutrizioaren segurtasunaren alde, eta lehentasunez lan egingen jarraituko du goseari eta malnutrizio-mota guztiei azkena emateko: elikagaien segurtasunik ezaren aurka borrokatuz (kronikoa, iragankorra edo sasoikoa); obesitatearen, gehiegizko pisuaren eta desnutrizioaren aurka borrokatuz; eta elikadura egokirako giza eskubidea gauzatzen lagunduz, pertsona guztiei elikadura osasungarria, elikagarria eta nahikoa bermatuz eta ezkutuko desnutrizioa agerian jarritz. Arreta berezia jarriko zaie haurren desnutrizioaren aurkako borrokari eta bioaniztasunaren defentsak eta agroekologiaren babesak trantsizio hirukoitzari erantzuteko osagai egituratzaile gisa duten zereginari. Espainiako lankidetzaren sektorerako hurbiltzeko prozesua elikadurarako giza eskubidean oinarritzen da, eta erronka horren arrakastan aurrera egiteko, Gida Plan hau indarrean dagoen bitartean Espainiako lankidetzaren elikadurarako eskubidea – zero gosea estrategia berri bat egingo da. Elikadurarako Eskubidearen aldeko Espainiako Aliantza Parlamentarioarekin eta herrialde kideetan sortutako antzeko egiturekin lankidetzan jardungo da.

Desnutrizio kronikoaren aurka borrokatzea, elikadurarako sarbidea ziurtatzea eta elikagaien segurtasuna bermatzea. 2.1, 2.2 eta 2.4 xedeak.

Lan egingo da elikagaien segurtasunik eza kronikoaren, iragankorraren edo sasoikoaren aurka borrokatzeko, eta klima-aldaketaren aurrean iraunkorra den nekazaritza bultzatuko da, une honetan pertsona guztientzat elikagaien segurtasuna eta nutrizio orekatua bermatu ahal izateko eta etorkizuneko belaunaldiei elikagaien segurtasuna eta nutrizioa ematea ahalbidetuko duten ekonomia-, gizarte- eta ingurumen-oinarriak arriskuan jar ez daitezen. Nekazaritzako elikagaien sistemek pertsona guztiek dieta jasagarriak jasotzeko aukera izatea erraztu beharko lukete. Haziak kontserbatzeko ekimenak sustatuko dira, elikagaien segurtasuna bermatzeko. Larrialdiko elikagai-laguntza emango da, herritarrei banatzen eta elikagai eta mantenugai egokiak eskuratzen laguntzeko.

Elikadurarako giza eskubidea eta elikagaien segurtasunerako estatuko estrategiak babesten dituzten politika publikoak egiteko ahalmena indartzea. 2.1 xedea

Erakundeak elikagaien segurtasunerako estatuko estrategiak egiten indartzera eta elikadurarako giza eskubidea babesten duten politika publikoak sustatzera zuzendutako ekintzak bultzatuko dira. Nazioarteko zuzenbide humanitarioa gero eta gehiago urratzen ari den egoera honetan, gerrarako arma gisako gosearen aurka borrokatzen jarraituko da.

HEZKUNTZA ZUZENA, BARNERATZAILA ETA KALITATEZKOA ETA BIZITZA OSOKO PRESTAKUNTZA: 4. GJHA

COVID-19 gaixotasunak eragindako pandemiak mundu mailako hezkuntza-krisialdia sortu ondoren, Espainiako lankidetzak konpromisoa berritu du mundu guztiarentzat eta edozein testuingurutan kalitatezko hezkuntza barneratzailea eta zuzena bermatzen laguntzeko, 4. GJHak jasotzen duen bezala, oinarrizko giza eskubide eta aitortutako guztion ongi gisa, eta bakerako, tolerantziarako eta beste giza eskubide batzuk betetzeko oinarri gisa, baita 1/2023 Legearen 4.1.f. artikulua ere, "hezkuntzarako eskubide unibertsala kalitatearen, zuzentasunaren eta inklusioaren ikuspegitik" bermatzeko helburua duena. Hezkuntzaren arloko jarduerak testuingurura egokituko dira, eta oinarrizko hezkuntzaren, lanbide-heziketaren, unibertsita-

tearen eta hezkuntza espezializatuaren beharrei erantzun dizkiete, bizitza osoko ikastaldiaren ikuspegitik enplegua lortzeko aukerak zabaltzeko. Espainiako lankidetzak bat dator Incheon Adierazpenarekin, 4. Garapen Jasangarrirako Helburua gauzatzeko ekintza-esparruarekin, 2022ko irailaren Hezkuntza Eraldatzeko Goi-bileraren Adierazpenarekin eta Hezkuntzaren Etorkizunari buruzko Nazioarteko Batzordearen orientabideekin, eta 4. GJHaren Goi-mailako Zuzendaritza Batzordeari laguntzen jarraitzeko konpromisoari eusten dio.

Krisialdi humanitarioek hezkuntzarako eskubidean eragiten dieten neska-mutilak babesteko erabaki sendoarekin, Gida Plan honek guztiontzako hezkuntza barneratzailea, zuzena eta kalitatezkoa sustatuko du krisialdi humanitarioko esparruetan, bereziki gatazka, indarkeria eta segurtasunik gabeko testuinguruetan. Era berean, beketako programak eta nazioarteko mugikortasuna sustatuko dira, bai AECID erakundearen bidez, bai Carolina fundazioaren bidez.

Hezkuntza zuzena, barneratzailea eta kalitatezkoa eskuratzea. 4.1, 4.2, 4.5, 4.A, 4. B xedea.

Gure herrialde kideekin dugun elkarrizketa politikoan oinarritutako hezkuntza-sistemak hobetzera zuzendutako ekintzak sustatuko dira, ikasleen segurtasunari eta ongizateari laguntzen dieten hezkuntza-prozesuak bultzatzeko. Lanean jarraituko dugu oraindik dauden emakumeen eta nesken bereizkeriako arrakalak murrizten dituzten hezkuntza-sistema barneratzaileen kalitatea hobetzeko, parekidetasunerako ekintza positiboko mekanismoak ezarriz. Horrek esan nahi du genero-ikuspegia eta ikuspegi feminista duten irakasleak indartzearen eta prestatzearen eta hezkuntza-sistemen gobernantzaren aldeko apustu sendoa egin behar dela.

Hezkuntza-bazterkeriari helduko zaio eta hezkuntzatik baztertuta dauden pertsonak identifikatuko dira, hala nola, neskak, emakumeak eta emakume nerabeak, desgaitasuna duten pertsonak

edo LGTBI pertsonak. Gatazkak nagusi diren testuinguruetan, arreta berezia jarriko zaio haurren bazterkeriari.

Lanean jarraituko dugu eskola seguruen adierazpenerako atxikimendu berriak lortzeko eta dagoeneko atxiki diren herrialdeetako ekintza-planak betetzeko. Gainera, gure herrialde kideetako hezkuntza-sistemen pixkanakako eraldaketa digitala bultzatuko da, ikasleen eta irakasleen gaitasun digitalak hobetzearen bidez.

Eskolan ez ezik bizitzan zehar ere gaitasunak eskuratzean oinarritutako hezkuntza-politikak eraikitzen laguntzea. 4.7 xedea.

Adinekoei, herri indigenei eta gutxiengo kultural eta linguistikoei, landa-eremuetako ikasleei, herrigabeei, barneko desplazatuei eta errefuxiatuei zuzendutako programetan lan egingo da. Hezkuntza sexuala eta sozio-afektiboa indartzeko ekimenak bultzatuko dira, bereziki gazteekin, baita bakerako hezkuntza genero-ikuspegitik eta ikuspegi feministatik sustatzeko ekimenak ere.

Prestakuntza tekniko, profesionala eta goi-mailakoa, ikasleentzako beken bidez. 4. B xedea.

Lehenengo lan-esperientzia izan nahi duten estatuko ikasleen eta migratzaileen prestakuntza integralean laguntzeko ekimenak garatuko dira, ekintzailetzarako bide berriak sortuz. Atzerriko ikasleak gaitzen ere lagunduko da gaztelania atzerriko hizkuntza gisa irakatsiz, garapen pertsonal eta profesionalerako tresna gisa.

Enplegu eta lan duinerako sarbidea ahalbidetzen duen hezkuntza barneratzaile, tekniko eta profesionala lortzea. 4.3, 4.4 eta 4.5 xedek.

Lanbide-heziketa eta Espainiako lankidetzaren lantegi-eskolak eta antzeko tresnak bultzatuko dira, eta sektore pribatuarekin lankidetzan arituko da hezkuntzaren eta enpleguaren arteko trantsizioan funtsezko kide gisa, kalitatezko enpleguak eta etengabeko prestakuntza lortzeko aukerak sortu nahian.

Kalitatezko hezkuntza barneratzailea eta unibertsitarioa sustatzea eta unibertsitateen arteko ezagutzaren trukea erraztea. 4.3, 4.5, 4.C eta 12. A xedek

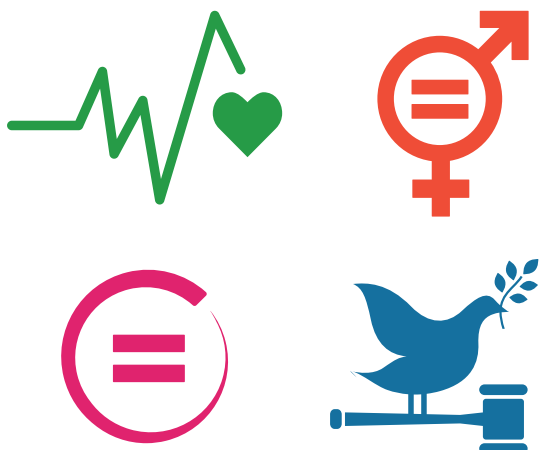
Herrialde kideetako profesionalen etengabeko prestakuntzarako unibertsitateko goi-mailako ikasketak eta graduondoko hezkuntza eskuratzen lagunduko da, bereziki sektore publikoan lan egiten duten profesionaletarako.. Espainiako eta atzerriko ikerketa-zentroekin eta unibertsitateekin lankidetzan aritzea sustatuko da, ikasleak eta langile akademikoak eta akademikoak ez direnak nazioartean mugitzeko eta garapenerako lankidetzaren unibertsitarioko proiektuak egiteko, lankidetzaren unibertsitarioko eta zientifikoko sare berriak eratzeke eta ezaguera elkarren artean trukatzeko. Era berean, hezkuntza-sistemetan gaztelania atzerriko hizkuntza gisa irakasten duten irakasleen gaitasunak indartuko dira, eleaniztasuna sustatzeko.

Garapen jasangarrirako eta herritartasun globalerako hezkuntza. 4.7 xedea.

Sentsibilizazioko kanpainak eta ekintzak bultzatuko dira, herritarrak garapen jasangarriaren eta solidaritate globalaren alde nahasten eta jarduten lagunduko duten estatuko eta nazioarteko ildoetan ezarritako errefortzu positiboekin, kulturaren eta kirolaren bidez. Halaber, tokiko eta nazioarteko boluntariotzako programak, sentsibilizazioko programak, bidezko merkataritzako praktikak eta sektore pribatuko enpresa eta erakundeekin adostasunak sustatuko dira, bidezko merkataritzaren oinarriak sustatzeko eta bidezko merkataritza-praktika jasangarriak hartzeko. Era berean, herrialde kideetan eragina izango duten klima-aldaketari buruzko hezkuntzako eta sentsibilizazioko ekimenak bultzatuko dira.

Gida Plan hau indarrean dagoen bitartean, egungo garapenerako hezkuntzaren estrategia ebaluatu ondoren, Espainiako lankidetzaren garapen jasangarrirako eta herritartasun globalerako hezkuntzaren estrategia berria egingo da.

GENERO-BERDINTASUNA ETA EMAKUME, NESKA ETA NERABE GUZTIEN AHALDUNTZEA: 3., 5., 10. ETA 16. GJHAK

Genero-ikuspegia zeharka ezartzearekin batera, Espainiako lankidetzak, lankidetzak feminista den aldetik, genero-berdintasuna lehen-tasunezko sektoretzat jotzen du, Pekineko Adierazpenak eta Plataformak proposatutako zeharkako eta ahalduntzeko ikuspegi bikoitza betez. Esparru honetan lan egiteko, Espainiako lankidetzak Espainian dauden berdintasuneko legeetan eta planetan oinarritzen da, Espainiako lankidetzaren Genero eta Garapenerako Estrategiatik abiatuta garatutako sustapen guztia airtortzen du, eta nazioarteko esparru eta konpromisoetan txertatzen da, Emakumearen Aurkako Bereizkeria Mota Guztiak Ezabatzeari buruzko

Batzarrean (CEDAW, ingelesezko sigletan) derri gorrez bete behar den nazioarteko hitzarmen gisa, Biztanleriari eta Garapenari buruzko Nazioarteko Batzarrean sexu- eta ugalketa-eskubideak giza eskubidetzat jotzeari dagokionez, eta emakumeei, bakeari eta segurtasunari buruzko Nazio Batuen Segurtasun Kontseiluaren 1325 Ebazpenean eta ondorengoetan, baita EBeko Genero-berdintasunerako eta Kanpoko Ekintzan Emakumeak Ahalduntzeko Ekintza Planean ere (GAP III, ingelesezko sigletan). Beste alde batetik, bere gain hartzen ditu gizaldero ekintzaren eremuko hitzarmen handi guztiak generoari eta emakume, neska eta emakume nerabe guztien aurkako indarkeriari dagokienez, 2019-2026 aldirako Espainiako lankidetzaren Ekintza Humanitarioaren Estrategiak islatzen duen bezala. Estrategia horretan, lankidetzak feminista-ren gai-zerrendaren esparruan, ekintza humanitarioan genero-, adin- eta aniztasun-ikuspegia modu eraginkorrean txertatzeko helburuak eta emaitzak biltzen dira.

Hori lortzeko, indartu egingo dira bai programa-zioko tresnak, bai generoaren arlokoak diren bi aldeko eta alde anitzeko tresnak, bai 30 urtetik gorako denboran Espainiako lankidetzaren ikuspegi feminista batetik garapen jasangarrirako lankidetzako genero-ikuspegiaren esparruan aurrera egindako eta sendotutako jarraipenerako, ebaluaziorako eta ezagutzaren kudeaketarako

mekanismoak, munduan dauden emakumeen eta nesken aurkako bereizkeria-mota guztiei azkena ematen laguntzeko helburuarekin, eta emakumeek herritartasun guztiz bizi ahal izateko giza eskubideak betetzen lortzeko helburu orokorarekin, horixe baita biderik onena pobrezia eta desparekotasunak desagerrarazteko, kontuan izanda interseksionalitate ugari daudela eta horiek, askotan, gizarte-, politika- eta ekonomia-bazterketako modurik okerrenetan

jartzen dituztela, eta ikuspegi feminista duen garapen jasangarrirantz aurrera egiteko.

Espainiako lankidetzaren ikuspegi feminista finkatzeko eta genero-berdintasuna eta giza eskubideak bermatuko dituen trantsizio soziala lortzeko helburua hurbiltzeko, Gida Plan honen indarraldiko lehen urtean Espainiako lankidetzaren lankidetzaren feministarako estrategia berria egin eta onartuko da.

Genero-indarkeriako mota guztien aurka borrokatzea eta emakumeen, nesken eta emakume nerabeen eskubideak bermatzeko legegintza-esparruak garatzea. 5.1, 5.2, 16.1 eta 16.2 xedea.

Genero-indarkeriaren eta indarkeria bikarioaren arloko sentsibilizazioa eta prebentzioa sustatuko dira txiki-txikitatik; horretarako, biktimei laguntzeko sareak garatuko dira, haien eskubideak bermatuko dituzten legegintza-esparruak garatu eta ezarriko dira, eta arlo horretan lan egiten duten emakumeen eta gazteriaren tokiko erakundeak eta kolektibo feministak babestuko dira. Halaber, emakume, neska eta emakume nerabeen salerosketaren aurkako borroka nabarmenduko da, bereziki sexu-esplotazioa helburu duena. Horrez gain, lan munduko indarkeria, gehiegikeria, laneko jazarpen eta sexu-jazarpenaren aurkako ekintzak babestuko dira.

Gizaldekoko ekintzaren genero-ikuspegia indartuko da, baita bakea eraikitzeko prozesuetan emakumeak ahalduntzeko ekintza zehatzak ere. Enfasia jarriko da alerta goiztiarreko sistemen garapenean, babesean eta gizaldekoko ekintzan gatazketan eta hondamendietan, eta genero- eta adin-ikuspegia txertatzean justizia trantsizionaleko, armagabetzeko, mobilizazioko eta birgizarteratzeko prozesuetan. Arreta berezia jarriko da emakumeen, emakume nerabeen eta nesken laguntzako eta babeseko beharretan, hala nola gatazka armatuko egoeretan sexu-indarkeriak dakartzanetan, eta beste gizatalde zaugarri batzuek planteatzen dituztenetan, bereziki haurrek eta nerabeek eta desgaitasuna duten pertsonak, ikuspegi interseksional batetik, baita haien autonomian eta erantzuteko gaitasunean ere, haien bizibideak eta gizartean duten eginkizuna berreskura ditzaten. Halaber, emakume, neska eta emakume nerabeen salerosketaren aurkako borroka nabarmenduko da, bereziki sexu-esplotazioa helburu duena, larrialdiko eta gatazkako testuinguruetan.

Emakumeen eskubide zibil eta politikoak eta benetako parte-hartze eraginkorra sustatzea. 5.1 xedea. 5.5 xedea.

Berdintasun formalerako (arauak eta legeak) eta benetako berdintasunerako (berdintasuneko estatuko mekanismoak eta kudeaketako programak eta ekimenak) politika publikoak indartuko dira, baita emakume, neska eta emakume nerabe guztien parte-hartze politikoaren sustapena ere, mundu, eskualdeko, estatuko eta tokiko mailan. Lan egingo da emakume, neska eta emaku-

me nerabe guztiek justizia-sistamarako sarbidea izateko, sistema horiek maila guztietan hobetzen laguntzeko, eta emakumeen ahalduntzea eta lidergoa sustatzeko elkarrizketa sozial eta ekonomikorako eragile gisa, eta adostasunak indartzeko eskubideen, lurraldeen eta ingurumenaren defendatzaile gisa, arreta berezia jarriz emakumeen eta gazteriaren tokiko erakundeak eta kolektibo feministak sendotzean. Era berean, emakumeen erakundeek eta erakunde feministek finantzaketa eskuratzea sustatuko da, bitarteko erakundeetarako laguntza bezalako mekanismoen bidez.

Emakume, neska eta emakume nerabe guztien sexu- eta ugalketa-eskubideak sustatzea eta babestea eta ohitura kaltegarrien aurka borrokatzea. 5.3 eta 5.6 xedeak.

Ohitura kaltegarriak desagerrarazteko ekimen, programa eta proiektuak sustatuko dira, hala nola nesken ezkontza goiztiarra eta behartua eta emakumeen genitalen mutilazioa. Emakume, neska eta emakume nerabe guztien sexu- eta ugalketa-eskubideak sustatzea eta babestea bilatuko da, sexu- eta ugalketa-osasunaren arreta zerbitzuetara sarbide unibertsala izateko eta eskubide horiek bermatzeko. Horretarako, sexu-aniztasunaren alde eta sexu- eta ugalketa-eskubideen alde lan egiten duten eskualdeko, estatuko eta tokiko emakumeen eta gazteriaren erakundeei eta kolektibo feministei lagunduko zaie.

Zaintzako gizarteen, politiken eta ekonomiaren lorpenean aurrera egitea, eta emakumeen eskubide ekonomikoak eta lanekoak sustatzea, garapen jasangarria lortzeko. 5.1, 5.4 eta 5.A xedeak.

Sektore feminizatueta eskubide ekonomikoak eta lanekoak sustatzeko eta zaintzaren sektorean enplegu duina sortzea sustatzeko ekintzak egingo dira, garapen jasangarrirako ekonomia feministaren arabera, arreta berezia jarriz ekoizpeneko ekimeneen bultzadan eta emakumeen enpleguko eta ekintzaitzako aukeretan eta landa-garapenean, emakumeek lurra eta ekoizpeneko baliabideak erabiltzean, eskuratzean eta edukitzean eta jasangarritasunean eta eskubideetan oinarritutako kredituak eskuratzean, ekonomia informalean, ekonomia berdean eta trantsizio ekologikorako ekonomian lan egiten dutenak barne eta, oro har, berdintasuna bermatzean ekonomia formalean enplegu duina lortzeko eta bertan irauteko ulean.

Ekonomia informalean emakumeak ikusaraztea eta ahalduntzea bultzatuko da, baita etxeko eta zaintzako lan guztiak ere, ordainduak zein ordaindu gabeak, horiek formalizatzeko, balioesteko eta duintzeko. Halaber, ordaindu gabeko zaintzako lana aitortzeko, murrizteko eta birbanatzeko ekintzak sustatuko dira, adin goiztiarretik emakumeei eta neskei neurrigabe eragiten baitie, eta maskulinitasun positibo berrietan prestatzeko mugimenduak sustatuko dira.

Generoa eta kontu sateliteak kontuan hartzen dituzten aurrekontuetan oinarritutako ekimenak babestuko dira eskualdeko, estatuko eta tokiko aurrekontu publikoetan, eta zaintzako politiken eta ekonomiaren ikuspegian oinarritutako hautazko programen jardunbide egokiei lotutako eza-gutzaren ikerketa eta kudeaketa sustatuko da.

KULTURA ETA GARAPENA: 11. GJHA

2022an Mexikon ospatutako Mondiacult Kultura Politikei eta Garapen Jasangarriari buruzko Munduko Batzarrean UNESCO erakundeko kide diren estatuek aho batez onartu zuten amaierako adierazpen bat, non kultura munduko ondasun publikotzat jotzen zela berresten zen lehen aldiz eta datozen urteetarako kultura-politika publikoetarako munduko ibilbide-orri bat zehazten zen. Hori kontuan hartuta, kulturari norabide bikoitzean heldu behar zaio: alde batetik, giza garapenaren arlo guztietan eragiten duen zeharkako ikuspegi gisa eta, bestetik, esku hartzeko sektore zehatz gisa. Espainiako lankidetzak ikuspegi bikoitz horretatik abiatuta kultura eta garapen jasangarriaren lan egiten jarraituko du eta, horretarako, eskubide kulturalen sustapenean (sarbidea, parte-hartzea, askatasun intelektuala eta sortzailea), kultura-industriaren sustapenean berrikuntza sozialaren eta enplegu duinaren eragile gisa, gizarte zibilaren parte-hartze eraginkorrean eragina duten kulturaren arloko politika publikoen sustapenean, eta kulturaren ikuspegitik nazioarteko gai zabalagoen (inklusioa, genero-berdintasuna, gobernantza parte-hartzailea, kulturarteko

elkarrizketa, gizarte-kohesioa, hiri jasangarriak, ingurumena edo klima-aldaketaren aurkako borroka) inguruko hausnarketarako ekarpenaren sustapenean duen esperientziaren nazioarteko aitorpenaz baliatzen jarraituko du.

Sektoreko lanaren barruan, arreta berezia jarriko da kultura-ondarean, bai materialean, bai immaterialean. Izan ere, ondare horrek lurraldeen eta udalerrien garapen jasangarriaren duen eragina 11. GJHan lantzen da berariaz. Arlo honek ibilbide luzea du Espainiako lankidetzan, eta balioa azpimarratzeko eta kudeaketa teknikoko eta parte-hartzaileko esku-hartzeak sustatu izan ditu, beti eremu publiko barneratzaileak, seguruak, erresilienteak, jasangarriak eta konektatuak berreskuratzeko Espainiako lankidetzaren estrategien esparruan.

Espainiako lankidetzak 2007ko kultura eta garapeneko strategiaren eguneraketa bultzatuko du, nazioarteko garapeneko agendetara egokitze eta Mondiacult Kultura Politikei eta Garapen Jasangarriari buruzko Munduko Batzarrean jasotako agindua betetzeko. Ildo horretatik, egungo programak eta tresnak sendotuko dira eta ekintza berritzaile hartuko dira Espainiako lankidetzak garapen jasangarriarako lankidetzaren eta kultura-ekintzaren abangoardiako erreferentzia izaten jarrai dezan.

Historia- eta kultura-ondarearen babesa, birgaikuntza eta berreskurapena bultzatzea. 11.4 xedea.

Garapenerako ondarearen programa hirietan eta lurraldeetan lan egiteko tresna eraginkor gisa babesten jarraituko dugu. Garrantzi berezia emango zaio eremu publikoa osorik berreskuratzeari. Era berean, AECID erakundearen kultura-zentroen sareak Espainiako lankidetzaren funtsezko aktibo gisa egiten duen lanari eutsiko zaio eta, horretarako, lankidetzako kultura-programak eta proiektuak garatuko dira tokiko alderdiekin (publikoak, pribatuak eta gizarte zibilekoak) etengabe elkarrizketan, garapen jasangarriaren helburuak lortzeko. Kultura-eskubideen garapen osoari leku emango dioten gero eta barneratzaileagoak eta jasangarriagoak diren eremuen eraikuntza sakontzea da apustua. Era berean, kultura-sektoreko prestakuntzarako eta gaikuntzarako programak bultzatzen jarraituko da, ACERCA programa barne, politika publikoak indartzeko, gizarte zibilari laguntzeko eta GJHak lortzen laguntzeko tresna arina diren aldetik.

3.2.2 Trantsizio ekologikoa

Gaur egun, gizateriaren historian inoiz izan ez diren ingurumeneko krisialdiak eta erronkak gainjartzen ari dira munduan. Hasteko, gure planetaren biziraupena bera arriskuan jartzen duten klima-larrialdia eta bioaniztasunaren galera daude. Ingurumen osasungarria garapen jasangarrirako baldintza bat da; izan ere, ordezkaezinak, doakoak eta gizakien biziraupenerako beharrezkoak diren ondasunak eta zerbitzuak hornitzen ditu, bereziki pertsona txiroenei edo egoera zaurgarrienean daudenei, zuzenean horren mende daudenak. Errealitate horren ondorioz, Nazio Batuen Batzar Nagusiak, 2022ko uztailean, ingurumen garbi, osasuntsu eta jasangarria giza eskubide gisa onartu zuen.

Alde batetik ingurumenaren degradazioak dituen ondorio sozioekonomikoen aurrean (uretan, lurrian, ozeanoetan, lurreko eta itsasoko bioaniztasunaren galeran, kutsaduran eta klima-aldaketan hauteman daitezkeenak) eta,

bestetik, ingurunea hobetuz oparotasun ekonomikoa eta kalitatezko enpleguak sortzeko aukeren aurrean, Gida Plan honek, Europar Batasuneko Itun Berdearen ildotik, bidezko trantsizio ekologikoa sustatzen du. Apustu horren bidez, irmoki egin behar da aurrera karbono neutraltasunerantz eta Parisko Hitzarmenaren helburuak betetzerantz, ingurumena errespetatzen duten, desparekotasunak areagotzen ez dituzten eta deskarbonizazioaren ahaleginak modu bidezkoan banatzen dituzten aukera sozioekonomikoen bidez, besteak beste, produkzio-sektoreei lagunduz (nekazaritza, abeltzaintza, arrantza, akuikultura, etab.), ingurumen osasuntsuarekin batera, enplegu duina sortzea eta bizitzaren baldintzak duin egitea lehenetsiz, arriskuak murriztuz eta erresilientzia areagotuz, inor atzean utzi gabe.

Beharrezkoa da trantsizio horri justiziaren eta zuzentasunaren ikuspegitik heldzea. Trantsizio horrek garapeneko eredu jasanezinen aurka egitea dakar, baita ingurumena errespetatzen

duen ohiturak eta bioaniztasunaren babesaren sustatzea eta indigenen eta tokiko jakintzak balioestea ere. Era berean, emakumeen, herri indigenen eta afro-ondorengoen komunitateen parte-hartze eraginkor eta esanguratsua ziurtatu nahi du erabakiak hartzean eta baliabide naturalen kontserbazioarekin eta bioaniztasunaren babesarekin bateragarriak diren garapeneko eredu jasagarriak eraikitzean, genero-berdintasuna eta gizarte- eta ingurumen-justizia sustatuz.

Gobernuz kanpoko erakundeek eta gizarte osoak funtsezko zeregina dute klima-aldaketaren aurkako borrokan, bai moldatzeari dagokionez, bai arintzeari dagokionez. Oinarrizkoa da herritarren parte-hartzea, gobernantza barneratzailea eta estatuz kanpoko eragileen mobilizazioa sustatzea erabakiak hartzeko, eta ekintza klimatikoak ezartzea. Gainera, eremu zibikoak indartzeak gardentasuna, kontuak ematea eta informazioa eskuratzea bermatzen ditu, eta horiek funtsezko osagaiak dira klima-aldaketari modu eraginkor eta bidezkoan heltzeko.

Bidezko trantsizio ekologikoa maila globalean eta herrialde kideetan sustatzea izango da Espainiako lankidetzak gehien jarraituko duen politiketako bat. Horretarako, herrialde kideetako administrazio publikoen gaitasunak indartuko dira eta eskuratutako ezagutza eta esperientzia erabiliko dira herrialde horietako garapeneko planen zerbitzura dauden adostasunak sortzeko. Jarduera-ildoek hainbat produkzio-sektore hartzen dituzte, eta honako hauen inguruan egituratzen dira: (i) klima-aldaketaren aurkako borroka, arintzeko eta horretara moldatzeko; (ii) energia garbiak eskuratzeko aukera; (iii) bioaniztasunaren babesaren eta sustapena; eta (iv) urarekiko eta saneamenduetarako giza eskubideak. Sektorerik horien arteko sinergiak sustatuko dira.

Trantsizio ekologikorako lana eta ikuspegi indartzeko eta eguneratzeko, Gida Plan hau indarrean dagoen bitartean Espainiako lankidetzaren ingurumenaren eta klima-aldaketaren estrategia berri bat egingo da. Horretarako, indarrean dagoen strategiaren ebaluazioa kon-

tuan hartu beharko da, lortutako ondorioetan oinarrituta aberastu eta emaitzak optimizatu ahal izateko.

KLIMA-ALDAKETAREN AURKAKO BORROKA: MOLDATZEA ETA ARINTZEA: 13. GJHA

Klima-aldaketak eragindako berotze globalak ekosistemaren, gizartearen eta ekonomiaren distortsioak eragiten ditu, eta zuzeneko ondorioak ditu biziraupenerako funtsezkoak diren alderdietan, hala nola nekazaritza- eta arrantza-ekoizpean eta uraren eskuragarritasunean; krisialdien ondorioak larriagotzen ditu eta migrazioen, pobreziaren eta gizaldeko operazioen eta larrialdien neurria handitzen du. Egoera hori ez da bateragarria nazioarteko komunitateak ezarritako helburuarekin, hau da, industriaurreko mailekin alderatuta tenperaturak 1,5 °C baino gehiago ez igoztearekin. Horrek bi kontu eztabaidaekin eta erabakigarri eragiten ditu: lehenik, klima-aldaketaren ondorioekiko moldatzea eta erresilientzia beharrezkoak direla garapeneko, berdintasuneko eta ongizateko estandar globalei eusteko; bigarrenik, deskarbonizazioarekiko konpromisoak eraginkortasuna areagotuko duten mekanismoak aurkitu behar dituela klima-neutraltasunera hurbiltzeko.

Espainiak konpromiso argia du, bai politikoki, bai juridikoki, klima-aldaketa arintzeko eta horretara moldatzeko prozesuak babesteko baliabideak mugiarazteko, arreta berezia jarriz haren aurrean ahulenak diren eta berotegi-efektuko gas gutxien isurtzen duten garatzeko bidean dauden herrialdeetan, haien erresilientzia handitzeko, hondamendien arriskuak murrizteko eta haiei erantzuteko sistemak hobetzeko, eta eremu horretan berrikuntza teknologikoa, plangintza eta gaitasunen sorrera bultzatzeko. Espainiak konpromisoa hartu du 2025. urterako klima-finantzaketaren maila % 50ean handitzeko. Espainiako GLOean aldi horretarako

aurreikusitako igoeraren zati batek Espainiako lankidetzaren herrialde kideek klima-justiziaren ikuspegitik arintzearen eta moldatzearen arloan egiten dituzten ahaleginak babestu behar ditu, klima-aldaketaren aurrean pertsona ahulenek dituzten beharrei helduz. Klima-aldaketa gure garaiko gizarteko, belaunaldiartekoko eta generoko bidegabekeriarik handiena da. Gaur egungo haur, nerabe eta gazteek elkarrekin bizi beharko dute biharko egunean haien inguruneetan gero eta eraginik larriagoak eta luzeagoak dituztela.

Horiek horrela, nazioarteko eta estatuko klimaren gai-zerrendarekin eta Hondamendien Arriskuak Murrizteko Sendaiko Ekintza Esparruarekin bat etorritik, Espainiako lankidetzak lehentasuna ematen dio klima-aldaketaren eta bere ondorioen aurkako borrokari, kontuan hartuz hartutako finantzaren arloko konpromisoak eta eremu sozial eta ekonomikoekin eta Espainiako lankidetzarako estrategikoak diren

beste sektore batzuekin duten lotura estua. Hala, Espainiako lankidetzak klima-justiziaren ikuspegia sustatuko du, Espainiako GLOa berdeagoa sustatuz eta herrialde kideei klima-finantzaketari esker klima-aldaketaren ondorioetara moldatzen eta ekonomia eta gizarte deskarbonizatueterako trantsizio ekologikoa egiten lagun diezaien. Arlo humanitarioan, gizaldeko ekintzaren eta ekintza klimatikoaren arteko sinergia bilatuko da, ekintza humanitarioaren eta garapen jasangarriaren arteko loturaren ikuspegiarekin eta prebentziozko ikuspegiarekin lan eginez. Klimara moldatzeko eta hori arintzeko ekintzak tokiko esparrutik zuzentzen direla bermatuko da, bereziki emakumeen eta gazteen erakundeetatik, funtsezko eragileak baitira larrialdietan eta larrialdien ondoren erantzuteko. Haien lidergoa funtsezkoa da klima-aldaketarekiko erresilientzia garatzeko, baita klimarekin zerikusia duten hondamendien ondorioak arintzeko eta horien aurrean suspertzeko ere.

Erresilientzia kudeatzea eta erakitzea eta klima-arriskuen aurrean moldatzeko ahaleginetan laguntzea. 13.1, 13.2 eta 13.3 xedeak.

Klima-aldaketaren ondorio negatiboak arintzeko eta hondamendien arriskura egokitzea eta hori murriztea sustatzeko sistema naturalak (naturaren oinarritutako irtenbideak) erabiltzen dituzten ekintzak babestuko dira. Basamortutzearen aurkako borroka eta muturreko fenomenoaren aurrean erresilientziako ekintzak sustatuko dira, baita degradatutako ekosistemak zaintzea eta berritzea ere, arreta berezia jarritz lurzoruari eta urari eta alerta goiztiarreko sistemak sustatzeko eta indartzeko beharri.

Klima-aldaketara moldatzeko eta hori arintzeko ekintzak tokiko esparrutik zuzentzen direla bermatuko da, batez ere emakumeen eta gazteen erakundearen parte-hartzearekin, erantzuteko egin-kizun garrantzitsua baitute. Era berean, herrialde kideetan klima-aldaketari buruzko hezkuntzako eta sentsibilizazioko ekimenak sustatuko dira.

Herrialde kideei klima-aldaketaren aurka borrokatzeko politikak eta estrategiak egiten laguntzea, arintzea azpimarratuz. 13.2, 13.3 eta 13.B xedeak.

Herrialdeei klima-aldaketaren aurkako plangintza eta kudeaketa eraginkorra egiteko aukera ematen dizkieten erakundeak indartzeko ekimenak bultzatuko dira, hondamendien arriskuak prebenitzeko eta arintzeko zaugarrienen beharrak kontuan hartuta. Herritarrei kontuak emateko ekintzak eta klima-politiken gardentasuna sustatuko dira.

Klima-aldaketaren aurkako borrokan nazioartean hartutako konpromisoak abian jartzea. 13.A xedea.

Klima-aldaketaren aurka nazioartean hartutako konpromisoen plangintzaren eta jarraipenaren esparruan herrialde kideetako erakundeak indartzera bideratutako ekintzak gauzatuko dira. Hala ere, estatu mailan zehaztutako ekarpenak egiten laguntzen jarraituko da. Horietan klima-aldaketa arintzeko eta horretara moldatzeko beharrak eta lehentasunak islatzen dira, haien garapen jasangarrirako planen eta estrategien esparruan.

ENERGIA GARBIAK ESKURATZEKO AUKERA: 7. GJHA

Energia eskuratzeko funtsezko faktorea da garapen berneratzaile eta jasangarri baterako. Hori dela eta, garapenerako nazioarteko lankidetzaren gai-zerrendaren ardatz nagusietako bat energia garbiko iturrietarako sarbide unibertsala, arrazoizkoa eta fidagarria bermatzeko ahalegina da. Garapenerako lankidetzaren klima-aldaketaren arloko 2021eko Paris Hitzarmenarekin bat egiteko ikuspegi berri bati buruzko ELGaren GLBaren Adierazpenak herrialde kideei berotegi-efektuko gasen zero isurietarako trantsizioetan laguntzeko konpromisoa jasotzen du, estatu mailan zehaztutako ekarpenetan adierazi diren beharrak eta konpromisoak kontuan hartuta. Hala, onartzen da GLOak zeregin garrantzitsuak duela herrialde kideei arintzearen misedetan politikak, araudiak eta legeak aldatzen laguntzeko.

Konpromiso hori betetzeko, elkarri lotutako hainbat lehentasunetan arreta jarri behar da. Lehenik eta behin, energia-zerbitzu jasangarriak eskuratzeko, pobrezia eta desperekotasunak murrizteko eta osasunerako eta hezkuntzarako funtsezkoak baitira. Hala ere, 733 milioi pertsonak ez dute oraindik elektrizitate, eta 2.400 milioi pertsonak ez dute janaria prestatzeko etxetresna elektrikorik eta erregai garbirik. Elektrizitate gabe bizi diren pertsonen kopuruak gora egiten jarraitzen du (2022an ia 20 milioi), batez ere Saharaz hegoaldeko Afrikan. Finant-

zaketa eskuratzeko aukera gutxi izatea gainditu beharreko oinarriko oztoppo da, eta finantzaketa-maila 7. GJHra iristeko beharrezkoa den kopuruaren heren bat ingurukoa da. Bigarrenik, energia-eskariaren hazkundeko aurreikuspenak garatzeko bidean dauden herrialdeetan biltzen dira, munduko populazioaren ia bi heren bertan bizi baitira. Energia eskuratzeko erronkari populazioaren hazkundera, urbanizazio azkarra, industria-jardueraren hazkundera eta bizi-kalitate hobeari gero eta eskari handiagoa gehitzen zaizkio. Hirugarrenik, garatzeko bidean dauden herrialdeek segurtasun energetikoa lortzeko ahalegina egiten dute. Energia-horniketaren eta -sistemen etenaldiek garapen ekonomiko eta soziala mugatzen dituzte eta, konpontzeko, inbertsioak egin behar dira garapenerako beharren arabera.

Deskarbonizazioarako trantsizio energetikoen egoeran, hau da, gehienez 1,5 °C eta 2 °C bitarteko berotze globaleko ibilbidean mantentzeko eta klima-aldaketak mundu mailako garapenera izan dezakeen eraginik latzena saihesteko, garapen jasangarrirako lankidetzak hiru lehentasunei erantzun behar die aldi berean. Ahalegin horrek, gainera, ondorio positiboak ditu kanpoko eta barruko airearen kutsaduraren aurkako borrokan, osasunerako eskubidean, genero-berdintasunaren sustapenean eta lurreko eta itsasoko ekosistemak zaintzean.

Hori dela eta, Espainiako lankidetzak energia eskuratzeko arazoari erantzuten jarraituko du, kontuan hartuta sarbiderik ez izateak beste GJH edo garapenerako eremu askotako ahaleginak oztopa ditzakeela, eta sarbide horrek

askotariko gizarte- eta ingurumen-onura eta onura ekonomikoak sortzen dituela. Gainera, energia berriztagarriek Espainiako lankidetzaren arreta erakartzen jarraituko dute, deskarbonizazioa lortzeko bide gisa, baita lan-

da-komunitate isolatuetan arrazoizko aukera gisa ere; energia-eraginkortasuna, bere aldetik, eraginik handieneko eta enplegu duinak sortzeko ahalmen handiko aukera gisa sustatuko da.

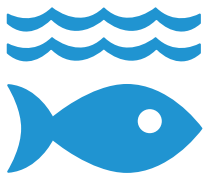
Iturri berriztagarrietatik datorren energiaren erabilera sustatzea eta energia-eraginkortasuna hobetzea. 7.1, 7.2 eta 7.3 xedeak.

Erakundeak indartzeko ekintzak sustatuko dira, energia berriztagarriak erabiltzeko politikak eta planak garatzeko eta energia-eraginkortasuna hobetzeko, deskarbonizaziorako bide gisa eta landa-komunitate isolatuetan aukerarik arrazoizkoena den aldetik. Herritarrek energia-egoeren plangintzan eta diseinuan parte hartzea sustatuko da, komunitateetan ahalik eta eragin negatiborik txikiena izateko. Era berean, energia eskuratzearen arazoari erantzuten jarraituko da, kontuan hartuta sarbiderik ez izateak beste GJH edo garapeneko eremu askotako ahaleginak oztopa ditzakeela, eta sarbide horrek askotariko gizarte- eta ingurumen-onura eta onura ekonomikoak sortzen dituela, hala nola sukaldaritzako sistema garbiak eta seguruak edo horiei lotutako gizarte-zerbitzuak.

Ikerketa, garapen teknologikoa eta trebakuntza energia-sistema jasangarrietan. 7.A eta 7.B xedeak.

Ikerketa sustatuko da eta sektore pribatuarekin adostasunak egiten eta I+G+b arloan inbertitzen jarraituko da, hornidura-eredu jasangarriak, arrazoizkoak eta eskalagarriak garatzeko eta ezartzeko. Sare elektrikoak eta/edo energia berriztagarriak hedatuz zerbitzurik eman ezin daitekeen jarduerak lehenetsiko dira, komunitate zaurgarrienei arreta emateko.

BIOANIZTASUNAREN SUSTAPENA ETA BABESA: 14. ETA 15. GJHAK

Aniztasun biologikoa eta ekosistemen zerbitzuak ezinbestekoak dira GJHak lortzeko. Naturak gero eta presio handiagoa jasaten du gizakion aldetik, eta horrek suntsitzen edo arriskuan jartzen ditu dohainik eskaintzen dituen ondasunak eta zerbitzuak, gure biziraupene-

rako funtsezkoak direnak (oxigenoa, klimaren erregulazioa, laboreen polinizazioa, elikagaiak, pentsuak, eraikitze materialak, etab.). Lurzoruaren erabilera aldatzeko egungo joerek, baso-soiltzeak, kutsadurak eta baliabide naturalen ustiapen jasangaitzak mugatu egiten dituzte herritarrek krisialdiei aurre egiteko eta pobrezia murrizteko dituzten aukerak, eta areagotu egiten dute desparekotasuna. Lurreko zein itsasoko aniztasun biologikoaren galerak eta ekosistemen degradazioak arriskuan jartzen dituzte pobreziarekin, gosearekin, osasunarekin, urarekin, hiriekin, klimarekin, ozeanoekin eta lurrekin lotutako GJHen xedeen % 80rango aurrerapenak.

Lurrazalaren % 75a aldatuta dagoenez, ekosistema asko kolapsatzeko zorian edo kolapsatuta daude, milioi bat espezie galzorian daude eta aniztasun genetikoak gainbeheran dago, eta milioika hektarea baso-eremu eta lur emankortona gal daitezke ere bai. Munduko ekonomia-aren erdia baino gehiago zuzenean naturaren mende dagoela jotzen da eta, beraz, okerrera egiteko arriskua du. Horregatik, Munduko Ekonomia Foroaren Arrisku Ekonomiko Globalen Urteko Txostenak munduko mehatxu larrienen artean hirugarren lekuan jartzen du bioaniztasunaren galera. Gainera, beste arrisku global batzuk areagotzen laguntzen du, hala nola elikagaien eta uraren krisialdiak, ingurumenaren hondamendiak, estatuen arteko gatazkak eta nahi gabeko migrazioa.

Nazio Batuen Aniztasun Biologikoari buruzko Hitzarmenaren hamabosgarren Alderdien Konferentzian (COP15) 2022an onartutako Kunming-Montreal Bioaniztasunaren Esparru Globalarekin bat etorritik, Gida Plan honek Eeko kide diren herrialdeen bioaniztasunerako GLOa nabarmen handitzearen alde egiten du, baita bioaniztasunaren erabilera jasangarria sektoreko politiketan eta plangintzako eta garapenerako prozesuetan txertatzearen alde ere. Sektore honetako Espainiako lankidetzaren ekintzek aukera emango dute 2025erako Espainiako bioaniztasunerako GLOaren finantzaketa bikoizteko helbururantz aurrera egiteko, onartu berri den bioaniztasunaren esparru globalean aurreikusitako asmo-maila orokorraren ildotik.

Herrialde kideetako politiketan bioaniztasunaren babesa sustatzea, eta ekosistemen kudeaketa jasangarri eta barneratzaileko jarduerak babestea. 15.1, 15.2, 15.4, 15.7, 15.9 eta 15.A xedek.

Erakundeak indartzeko ekimenak sustatuko dira, herrialde kideetako politiketan bioaniztasunaren babesa txertatzeko, arreta jarritz eraginik handiena duten sektoreei eta, bereziki, nekazaritzan, arrantzan, basoetan eta akuikulturan kudeaketa jasangarrirako eta ingurumenaren aurkako delitua saihesteko eta horren kontra borrokatzeko aldeko jardunbideak sustatuz. Halaber, ekosistemak modu jasangarrian babesteko eta kudeatzeko planen garapena bultzatuko da.

Tokiko komunitateen, herri indigenen eta emakumeen parte-hartze aktiboa sustatuko da baliabide naturalen kontserbazioarekin eta bioaniztasunaren babesarekin bateragarriak diren garapenerako eredu jasangarriak eraikitzeko erabakiak hartzean.

Lehorreko eta itsasoko gune natural babestuak sortzen, zabaltzen eta kudeatzen laguntzea. 14.2, 14.C, 15.1 eta 15.2 xedek.

Lehorreko eta itsasoko eremuak eta espezie babestuak kontserbatzeko babesa eta kudeaketa eraginkorra sustatuko da, baita Biosferaren Erreserbak sortzeko laguntza, erakundeak sendotzea eta teknikoki trebatzea ere. Era berean, basoberritzera, basoen eta ur-masen kudeaketa jasangarrira eta suteen aurkako borrokara bideratutako ekintzak sustatuko dira.

Ekosistema degradatuak, lurrekoak zein itsasokoak, hazien aniztasun genetikoa, flora eta fauna lehengoratzeko sustatzea. 14.C, 15.3, 15.4, 15.5, 15.6 eta 15.8 xedeak.

Erakundeak indartzeko ekintzak bultzatuko dira, ekosistema degradatuak lehengoratzeko planak garatzeko eta txertatzeko, naturan oinarritutako irtenbideen bitartez ere bai, baita hazi-bankuak garatzeko ere. Era berean, espezie exotiko inbasoreak sartzearen eta txertatzearen aurka eta espezieen legez kontrako merkataritzaren aurka borrokatzeko ekintzak sustatuko dira.

URA ETA SANEAMENDUA: 6. GJHA

Espainiako lankidetzak uraren eta saneamenduaren giza eskubideekiko konpromisoa berretsi du. Izan ere, nazioarteko lidergoa erakutsi du arlo horretan, bereziki Latinoamerikan eta Kariben. Ura eta saneamendua eskuratzea funtsezkoa da giza garapenaren jasangarritasunerako, eta ezinbestekoak dira pobrezia desagerrarazteko, desparekotasunei aurre egiteko eta garapenaren hainbat alderditan aurrera egiteko, hala nola gosearen aurkako borrokan eta ekoizpeneko jardueretan, bake soziala ahaztu gabe. Urak gizakion bizitzarako duen ezinbesteko izaera 2030 Agendako urari eta saneamenduari buruzko 6. GJHan islatzen da.

6. GJHak gizarte-kohesioko garrantzia eta ingurumeneko oso garrantzi handia ditu, besteak beste, hondakinen tratamenduari, arazketari eta baliabide hidrikoaren kudeaketa integratuari dagokionez. Funtsezkoa da klima-aldaketa arintzeko eta horretara moldatzeko ahaleginetarako eta ingurumenerako, muturreko gertaeren arriskurako barne, hala nola lehorteetarako. Hala ere, uraren eskuragarritasuna eta kalitatea zalantzan jartzen dira, batetik, kutsadurak duen eraginagatik eta, bestetik, ziklo hidrolotikoa eragina duten eta arrisku ugari sortzen dituzten muturreko gertaera meteorologikoengatik. Egoera horrek kalte larriak eragiten dizkie arriskuan dauden pertsonen, eta areagotu egiten ditu dagoeneko dauden desparekotasunak eta zaurgarritasunak. Oinarritzko osagai batzuk daude: zerbitzuaren eta ez azpiegituraren ikuspegitik

eragitea, segurtasun hidrikoa, baliabide hidrikoen kudeaketa integratua, klima-aldaketara egokitzea, muturreko fenomeno hidrolotikoen aurrean (lehorteak eta uholdeak) arriskuak kudeatzea eta ura, elikagaien eta energiaren arteko lotura.

Hori dela eta, Espainiako lankidetzak onartzen du ura lehen mailako ingurumen-baliabidea dela, eta uste osoa du garrantzitsua dela kudeaketa integralaren eta arro hidrografikoaren ikuspegia lehenestea kudeaketan, ura kontserbatzeko irizpide gisa. Horretarako, edateko ura eskuratzeko adierazleak hobetzea sustatuko du (batez ere landa-eremuetan, baina ez bakarrik bertan), eta eragiten dioten ingurumen-faktoreekiko, hau da, klima-aldaketaren eta kutsaduraren eraginarekiko, arreta indartuko du.

Errealitate hori saneamenduari eta osasunari lotuta dago. Saneamenduari dagokionez, COVID-19 gaixotasunaren pandemiak agerian utzi du saneamenduak, higieenak eta ur garbia behar bezala eskuratzeko berebiziko garrantzia dutela gaixotasunak prebenitzeko eta geldiarazteko. Sektoroko eremu horiek guztiak elkarrekin bizi dira eta elkarri elikatzen diote krisialdian.

Beste alde batetik, 6. GJHaren ezarpena ziurtatzeko beharra saihestezina da pertsona zaurgarrienen giza eskubideak babesteko eta aurrera egiteko. Ura eskuratzeko segurtasuna ere kontu erabakigarria da, munduko biztanleriaren laurdenak ez baitu ur eta saneamendu segururik. Horrek arrisku-egoeran dauden talde zaurgarrienei eragiten die, hala nola emakumeei, hau-

rrei eta lekualdatutako edo baztertutako gizataldeei. Kasu horietan, nazioarteko lankidetzaren beharra gero eta handiagoa da, batez ere finantzaketaren eta laguntza-programen bidez.

6. GJHari lotutako xedeak txertatzeko ahalegin horrek finantzaketa eraginkorra eta nahikoa eskatzen du. Helburuak lehentasuna izan arren, beharrak handiagoak dira eta eredu jasangarriak, azpiegitura egokiak eta kudeaketa parte-hartzailea eta demokratikoa behar dira. Espainiako lankidetzaren ezaugarrietako bat da urarekin eta saneamenduarekin duen konpromisoa, Uraren eta Saneamenduaren Lankidetzako Funtsak (FCAS, gaztelaniaz) Latinoamerikan eta Kariben eta Masar Ura programak mundu arabiarrean erakusten dutenez.

FCAS tresna eraginkorra da ura benetako giza eskubide bihurtzeko. Bere lanak arriskuan dauden eta ura eskura dezaketen pertsonen erresi-

lientziara eta pertsonen ura eta saneamendua modu jasangarrian ziurtatuko dien benetako eraldaketa baten aldeko apustua egiten laguntzen du. Eskarmentuak erakutsi du eraginkorra dela Espainiako lankidetzaren hainbat tresna batzean eta, aldebiko dirulaguntzak ez ezik, finantza-lankidetzaren, lankidetzaren teknikoaren eta beste emaile batzuekiko eragileen antolaketa ere txertatzen ditu, baita, jakina, helburu horiek lortzen lagunduko duen Europar Batasunaren lankidetzaren ordezkatua ere, eta tresna horiek garatzen jarraituko dute.

Gida Plan hau indarrean dagoen bitartean, FCAS funtsaren esperientzia Latinoamerika eta Karibetik haratago zabaltzeko lan egingo da. Elkartzeko esparruetan eta beste plangintzako tresna batzuetan lehentasunak ezartzeak eta lankidetzaren ordezkatuko eragiketak izateak bidezko trantsizio ekologikoa bultzatuko duen 6. GJHa ezartzeko funtsen hornidura babestuko dute.

Edateko eta kalitatezko uraren zerbitzuetara sarbide unibertsal eta bidezkoa izatea, eskubideen ikuspegiak aintzat hartuta. 6.1 eta 6.3 xedeak.

Biztanleriari edateko eta kalitatezko ura modu jasangarrian eramango dioten zerbitzuen sarea hobetzeko eta zabaltzeko lan egingo da, batez ere landa-eremuetan, genero-ikuspegiak eta giza eskubideak aintzat hartuta eta arreta berezia jarriz desgaitasunen bat duten pertsonen eta haur eta nerabeen sarbide eraginkorrari.

Saneamenduko oinarrizko zerbitzuen eta higieneko ekipamenduen sistemak sustatzea. 6.2 eta 6.3 xedeak.

Saneamenduko azpiegiturak egingo dira eta hondakin solidoak kudeatzeko eta hondakin-urak arazteko ekintzak bultzatuko dira. Erakundeak indartuko dira plangintzarako eta kudeaketarako, eta prestakuntza-programak eta higiene-ohiturak sustatzeko programak babestuko dira.

Uraren gobernantza barneratzailea eta baliabide hidrikoen kudeaketa integrala modu jasangarrietan bultzatzea. 6.5 eta 6.B xedeak.

Erakundeak indartzera bideratutako ekintzei emango zaie lehentasuna, segurtasun hidrikoaren plangintza egiteko eta arro hidrografikoaren kudeaketa integralaren ikuspegiak sustatzeko, kudeaketa hura kontserbatzeko irizpide gisa kontuan hartuz. Horretarako, urari eta saneamenduari giza eskubideen ikuspegiak emango zaie eta kudeaketari, berriz, generoaren ikuspegiak. Horrez

gain, edateko ura eskuratzeko adierazle hobekuntza sustatuko da, eta eragiten dioten ingurumen-faktoreen arreta indartuko da, hala nola klima-aldaketaren eta kutsaduraren eragina. Hala-ber, tokiko komunitateek uraren eta saneamenduaren kudeaketan parte hartzen laguntzeko lan egingo da.

Baliabide hidrikoen erabilera eraginkorra, uretako ekosistemen kontserbazioa eta lotutako arriskuen prebentzioa. 6.4 xedea.

Baliabide hidrikoak kontserbatzera bideratutako ekimenak sustatuko dira, baita arriskuak prebenitzeko eta arintzeko neurriak ere. Arro hidrografikoan basoberritzeko, akuiferoak kontserbatzeko eta ingurumenaren gaineko eraginaren ebaluazioak egiteko ekintzak bultzatuko dira. Era berean, erauzketaren jasangarritasuna eta kutsadura, gehiegizko ustiapena eta eutrofizazioa tratatzeko ekimenak bermatuko dituzten ekintzak bultzatuko dira.

3.2.3 Trantsizio ekonomikoa

Trantsizio ekonomikoa bultzatzeko, ekoizpeneko eredu jasangarriagoetarantz jo behar da, ekosistemak kontserbatu eta lurraldearen baliabide naturalen balioa azpimarratuko dutenak, dagoeneko dauden desparekotasunak kontuan hartuta, besteak beste, generokoak eta horien azpian dauden botere-dinamikak. Ohiko eredu ekonomikoek emakumeak baztertu eta esplotatu izan dituzte historikoki, baita pobrezia eta bazterketa biltzen diren taldeak eta komunitateak ere; gainera, desgaitasuna duten pertsonak, LGTBI pertsonak eta Espainiako lankidetzaren herrialde kideetan egoera zaurgarrian dauden beste talde batzuk diskriminatu egin dituzte, desparekotasunak, genero-arrakala eta baztertze ekonomikoa betikotuz.

Beharrezkoa da, beraz, garapen jasangarria eta baliabide naturalen kontserbazioa bultzatzen dituzten ekimen ekonomikoak sustatzea, biztanleen egoera ekonomikoa eta bizi-baldintzak hobetuz, lan-baldintza duinak bermatuz eta ordaindu gabeko lana aintzat hartuz eta aitortuz, hala nola, etxeko eta zaintzako lana, historikoki ikusezin bihurtu eta gutxietsi izan dena. Bioaniztasunaren babesak eta agroekologiari laguntzeak ere funtsezko zeregina dute hemen, trantsizio hirukoitzari eman beharreko erantzunaren

zeharkako osagai gisa eta, haien garrantziagatik, elikagaien eta nutrizioaren alorrak ere.

Horregatik, ezinbestekoa da tokiko komunitateen, herri indigenen, emakumeen eta gizarte zibilaren parte-hartze aktiboa sustatzea, gobernantza barneratzailea ahalbidetuz eta adostasunean eta zuzentasunean oinarritutako irtenbideak bultzatuz. Garapen ekonomikoa barneratzailea izango da desparekotasun sozioekonomikoei heltzen zaienean eta bere jasangarritasuna bermatzen denean. Tokiko komunitateei ahotsa ematean, inklusioa eta erantzukizun partekatua sustatzen dira, tokiko ezagutzei etekina ateratzen zaie eta jasangarritasuna eta erresilientzia bultzatzen dira. Horrek irtenbide eraginkorrakoak eta zuzenagoak sortzen laguntzen du, gizartearen segmentu guztiei mesede egingo dien garapen ekonomikoa bultzatuz.

Beste alde batetik, nekazari txikiek ekoizpen-baliabideak zuzentasunez eskuratzeko sustatuko duten politika publikoak indartu behar dira, landa-komunitateetako bizi-baldintzak hobetuko dituztenak eta nekazari txikiek merkatuetan baldintza egokietan parte hartzea erraztuko dutenak, bidezko merkataritzako merkatuetarako eta saretarako sarbidea bultzatuz, baita baliabide naturalen jasangarritasuna, ekonomia soziala eta tokiko balio-kateen sendotzea ber-

matuko duten nekazaritza eta abeltzaintzako ekoizpeneko tekniken berrikuntza ere, belaunaldi berrientzako aukerak sustatuz.

Garapen ekonomiko horren barruan, kontsumoko eta ekoizpeneko ohitura jasangarriak dituen turismo-sektoreak jasangarritasunerako eraldaketa globalerako zeregin garrantzitsua izan dezake, kultura-nortasunak eta elkarrekiko ezagutza zainduz eta bere garrantzia azpimarratuz, eta lan duina emanez.

Inklusio digitala eta teknologietarako sarbide zuzena bermatzea eta komunitateen gaitasun teknologikoak indartzea funtsezkoa da garapen barneratzaile eta jasangarria sustatzeko. Gainera, konektagarritasuna zabaltzeak, administrazio publikoa digitalizatzeak, eskubide digitalak babesteak eta gizarte zibilak erabaki digitalak hartzean parte hartzeak digitalizazio etiko eta gardena lortzen laguntzen dute, Garapen Jasangarriko Helburuekin eta 2030 Agendarekin bat etorritik.

**LURRALDEKO LANDA-GARAPENA ETA
NEKAZARITZAKO ELIKAGAIEN SISTEMA
JASANGARRIAK: 2., 11. ETA 14. GJHAK**

Lurraldeko landa-garapena sustatzearen aldera, aldi berean ekin behar zaie alderdi produktibo eta instituzionaleri, lurralde bateko tokiko eragileak tokiko erakunde-esparru batean antolatzea erraztuz, haien lurraldearen epe luzeko garapenaren ikuspegi bat adosteko, erakundeen erreformak, tokiko gobernuen deszentralizazioa eta indartzea, adostasun soziala eta abar barne. Era berean, epe ertain eta luzeko jarduteko denbora-muga batean planteatu behar da.

Jasangarritasunean aurrera egiteko, garrantzitsua da ekosistemen zerbitzuak esplizituki hobetzen dituzten eta elikadura-sistemen oinarri den kapital naturala eraikitzen duten nekazaritza eta abeltzaintzako ekoizpeneko moduak aintzatestea eta indartzea. Beraz, bidezko merkataritzako merkatu eta sareetara irits daitekeen klima-aldaketara egokitutako nekazaritza eta abeltzaintzako ekoizpena bultzatu behar da, haien ezagutzaren bidez eta ekoizpeneko ohitura tradizionalak erabiliz baliabide naturalak babestu dituzten emakumeek, tokiko komunitateek eta herri indigenek parte hartuz.

Funtsezkoa da landa-komunitateen eta gizarte zibilaren parte-hartze aktiborako ingurune egokia eskaintzea, gobernantza barneratzailea eta eragileen arteko lankidetzak bermatuz eta adostasunean eta zuzentasunean oina-

rritutako irtenbideak sustatuz. Gizarteen parte-hartzea sustatzeak aukera ematen du baliabideak eskuratzearekin, berrikuntzarekin, ingurumenaren babesarekin eta landa-garapen barneratzaile eta jasangarria sustatzearekin lotutako erronkei modu eraginkorragoan heltzeko.

Espainiako lankidetzak nekazaritza txikian, familiakoan eta baserrikoan oinarritutako eredu bat sustatzen du, tokiko elikadurarako ekoizpena gehiago bideratuta dagoena eta, normalean, jasangarritasuneko ikuspegiak txertatzea bilatzen duena. Ildo horretatik, baratzeak eta familia-ustiategiak bioaniztasunaren ezinbesteko gordailuak dira maiz nekazaritzarako eta elikadurarako. Familiako nekazaritzak familia batek kudeatzen dituen eta bere eskulanaren menpe dauden nekazaritza, basogintza, arrantza, abeltzaintza eta akuikulturarekin lotutako jarduerak hartzen ditu barne. Gainera, kasu askotan nekazaritza eta abeltzaintzako ekoizpenaz haratagoko kanpoko eragin positiboak sortzen dituela uste da, hala nola bioaniztasunaren eta kultura-ondarea babestea, landa-ekosistemak eta -paisaiak mantentzea, lurraldea egituratzea eta abar.

Beste alde batetik, bidezko merkataritza eta familiek ekoizpen-baliabideetarako sarbide zuzena izateko, landa-komunitateetako bizi-baldintzak hobetzeko eta merkatuetan bidezko baldintzetan parte hartzeko politika publikoak bultzatu behar dira.

Gero eta ohikoagoak diren lehorteen ondorioak arintzeko eta familien ekoizpena merkatuetan errazago sar dadin, ekoizle txiki eta ertainen diru-sarrerak hobetzeko ureztatzeko sistema eraginkorrak instalatzea bultzatuko da. Uraren ustiapenean eta zentzuzko erabileran oinarrituko dira eta familia guztiek sarbide zuzena izatea bermatuko da, kalitatea ziurtatuz eta egungo eta etorkizuneko belaunaldiak aintzat hartuz.

Nekazaritza industrialak bultzatutako aukeraren aurrean, agroekologikoki areagotzearen

aukera dago. Horren helburua da nekazariak kanpoko sargaiekiko mendekotasun gutxiago izatea, ezagutza gehiago babestea eta prozesu naturalei etekina ateratzea, oinarri ekologikoak txertatzea eta sistemaren osagai biotiko

eta abiotikoen ekoizpen-ahalmena handitzea, ingurumenaren gaineko kostuak txikiagotuz eta bioaniztasuna mantenduz basabizitzarekin lagunkoiak diren laborantza-sistemen bidez.

Nekazaritza eta abeltzaintzako ekoizpen-sistema jasangarriak eta klima-aldaketarekiko erresilienteak babestea eta sustatzea. 2.3, 2.4, 2.5 2. A eta 2.C xedek.

Klima-aldaketara egokitzeko estrategiak hartzen dituzten nekazaritza eta abeltzaintzako sistemak sustatuko dira, ekoizpeneko dibertsifikazioarekin eta bioaniztasunaren kontserbazioarekin bateragarria den nekazaritza jasangarria eta erresilientea bultzatuz, bertako hazien erabilera sustatuz, baserriko animalien aniztasun genetikoa mantenduz eta familiei eta kooperatibei laguntza tekniko eta trebakuntza eskainiz.

Ekoizpena hobetu eta balio erantsia ematen duten programak babestuko dira, hala nola ureztatze sistema jasangarriak eta biltegitratzeko, eraldaketarako eta bidezko merkaturatzerako nekazaritza-azpiegiturak. Familiek ekoizpen-baliabideak eskuratzen laguntzeko eta baldintza onuragarriak dituzten merkatuak bultzatzeko politika publikoak indartuko dira ere bai.

Halaber, ohiko ekoizpen-sistemak klima-aldaketara nola egokitzen diren eta landareen eta abereen gene-bankuak ikertzeko programak bultzatuko dira.

Arrantza-sistema jasangarriak babestea eta sustatzea. 14.4 eta 14.B xedek.

Familiek arrantza jasangarria sustatzen duten baliabideak eskuratzen laguntzen jarraituko da, uretako ekosistemak errespetatuz espezieen biziraupena epe ertain eta luzera bermatzeko, baita populaziorik zaugarrienen arrantza-jarduera bermatzeko ere.

Erakundeak indartzeko programak ere sustatuko dira, arrantza jasangarriari buruzko araudiak eta estatuko estrategiak egiteko.

Lurraldeko landa-garapen barneratzailea bultzatzen duten politikak babestea, komunitateen eta gizarte zibilaren parte-hartze aktiboa sustatuz erabakiak hartzean. 11.3 xedea.

Genero-ikuspegia eta ikuspegi feminista dituzten lurralde-antolamenduko plan barneratzaile eta jasangarriak garatzeko laguntza emango zaie erakundeei, eta landa-eremuetan garapen zuzena sustatzen duten politika publikoak bultzatuko dira, komunitateen eta gizarte zibilaren parte-hartze aktiboa sustatuz erabakiak hartzean.

**GARAPEN EKONOMIKO BARNERATZAILEA
ETA JASANGARRIA: 8., 9. ETA 12. GJHAK**

Garapen jasangarrirako gai-zerrendaren beste erronka handietako bat eskualdeen, herrialdeen eta herrialdeen barruaren arteko desparekotasun sozioekonomiko gero eta handiagoak dira. Hala, Espainiako lankidetzak eragin handia izan dezake gizarte zibila, gobernuak, sektore pribatua eta nazioarteko erakundeak tartean sartzeko eragile anitzeko adostasunak mugiarazteko, garapen barneratzaileari heltzeko eta eskubide ekonomiko, sozial eta kulturalak betetzeko giza eskubideen eta 1. eta 10. GJHen funtsezko zati gisa, gure ekintzaren helburu nagusiak eta zeharkakoak baitira. Ildo horretatik, ezinbestekoa izango da mikroenpresen, enpresa ertainen

eta enpresa txikien sarea indartzea, herrialde askotako egitura ekonomiko eta sozialaren oinarria baita eta, modu orokorragoan, bidezko zerga-sistemen garrantzia txertatzea, langileek haien eskubideak modu eraginkorrean erabiltzeko gaitasuna handitzea, eta ekonomia informaleko enpresen ekonomia formalerako trantsizioa babestea, benetan barneratzailea den garapena lortzen laguntzeko.

Eragile anitzeko lankidetzak horri esker, gizarte zibilararen parte-hartze eraginkorra sustatuko da erabakiak hartzeko orduan, baita garapen ekonomiko barneratzailea eta jasangarriarekin eta eskubide ekonomiko, sozial eta kulturalak betetzearekin lotutako politikak eta programak ezartzeko eta monitorizatzeko orduan ere. Halaber, tradizionalki *missing middle* deitutako sektore honetan finantzaketa eta formalizazioa eskuratzearen aldeko apustua egingo da, Espainiako lankidetzaren finantzaketako tresnak moldatuz garapen ekonomiko barneratzaile eta jasangarriaren erronketara, eta gizarte-babeseko neurriak eta enpresak eta langileak erregistratzeko erraztasunak bultzatuz. Era berean, finantzaketa publikoa eta pribatua lortzeko ahalegina egingo da, ekoizpen-sarean eragina izateko.

Lan-eskubideen babes eraginkorra babestea eta sustatzea enplegu duina eta kalitatezkoa lortzeko, lan-ingurune seguruak eta barneratzaileak sortuz. 8.5, 8.7 eta 8.8 xedeak.

Langileen lan-eskubideak sustatzeko ekintzak indartuko dira, lan duina sortzea bultzatuz sektore feminizatuei arreta berezia eskainita. Lan-baldintza duinak lantokietan, haurren lana saihestea eta desagerraraztea, indarkeriaren aurka borrokatzea lan-munduan, eta emakumeen berdintasunezko agerpena eta ekintza sustatzea gizarte-eragileen eremuan eta gizarte-elkarrizketan bultzatuko dira. Emakumeen eskubide ekonomikoak eta lan-eskubideak sustatzearen alde lan egingo da, ekonomia feministaren eta zaintzaren arabera, eta sindikatuen arteko lankidetzak babesteko da. Lan-baldintza formalizatu eta egonkorak bermatzen dituzten arau-esparruei eta politikei laguntzeko ekimenak sustatuko dira, ekonomia informaletik formalerako trantsizioa sustatzeko lan duina eta garapen sozial eta ekonomiko barneratzaile eta jasangarria babesteko bitarteko gisa.

Jarduera ekonomiko jasangarrien garapena babestea. 8.3, 8.4, 9.1, 9.2 eta 9.3 xedeak.

Nekazaritzakoak ez diren mikroenpresa, enpresa ertain eta enpresa txikien negozio-ereduetan jasangarritasuna txertatzeko ekimenak sustatuko dira, lehiakortasun eta produktibitate handiagoa sortuz, jasangarritasuna balio-kateetan sartuz eta lan-baldintza duinak bultzatuz. Kreditu-programak sustatuko dira, baita enpresa-sektorean eta ekonomia sozialean berrikuntza-programak eta gaitasunak hobetzeko programak ere.

Garapen ekonomiko eta soziala sustatzen duten zerbitzu eta azpiegitura jasangarriak bultzatzea. 9.1 eta 12.5 xedeak.

Tokiko garapenerako azpiegiturak eta zerbitzuak, mugikortasuna, bide-segurtasuna, pertsonen eta salgaien irisgarritasuna eta herritarren ongizatea hobetzeko eta dagoeneko dauden desparekotasunak arintzeko ekimenak bultzatuko dira. Hondakinen kudeaketa eta birziklapenaren sustapena eta ekonomia zirkularra eta soziala sustatzen duten beste ekintza batzuk eta herritarren gai horren inguruan sentsibilizatzeko kanpainak bultzatuko dira. Halaber, dagoeneko dauden gizarte-laguntzako sareak indartzeko ekimenak egingo dira, baita kooperatibetan eta familia-negozioetan eta nekazaritzakoak ez diren mikroenpresa, enpresa ertain eta enpresa txikietan eragina duten bidezko merkataritzako ekimenak ere.

Turismoko politikak eta planak bultzatzea komunitateei onurak ekarriko dizkien enplegu duina eta barneratzailea sortzeko. 8.9 eta 12.B xedeak.

Turismo jasangarriko ekimenak, ibilbide turistikoaren garapena, turismo komunitarioa eta ondare kulturala zaintzera zuzendutako turismoa babesteko dira, genero-berdintasuna eta desgaitasuna duten pertsonentzako irisgarritasuna eta aukerak sustatuz. Politika eta plan turistiko jasangarri eta erresilienteen diseinuan erakundeak indartzera bideratutako ekintzak gauzatu dira. Gazte zaugarrienen prestakuntza eta gizarteratzea sustatuko dira, lan-baldintza duinak eskainiz.

GARAPEN JASANGARRIRAKO DIGITALIZAZIOA: 4., 9. ETA 16. GJHAK

Bi aldietan (Geneva 2003, Tunis 2005) egindako NBEren Informazioaren Gizarteari buruzko Munduko Goi-bilera inflexio-puntua izan zen garapen digitalaren bilakaeran eta garapenaren munduko gai-zerrendan duen kokapenean. Hurrengo bi hamarkadetan, Europako zenbait lankidetzak estrategia digitalak landu eta ezarri dituzte. Hala ere, digitalizazioari bereziki eta, oro har, teknologia berriei ez die lehentasunezko arretarik eman Espainiako lankidetzak, noizean behingo esperientziak alde batera utzita.

Dena den, informazioaren eta komunikazioaren teknologien egungo nonahikotasunak

eta, bereziki, telefonia mugikorrarenak, eta 2020ko pandemiaren esperientziak, non sare eta zerbitzu digitalak garrantzitsuak izan ziren konfinamenduko etapa luzei aurre egiteko orduan, argi eta garbi erakutsi dute sektore hau erabakigarria izan daitekeela herrialdeetarako eta haien herritarrentzako. COVID-19 gaixotasunak agerian utzi zuen konektagarritasuna berehala ari dela bihurtzen inklusioaren eta bazterkeriaren neurri globala. Izan ere, 2.900 milioi pertsona daude Internetetik deskonektatuta. Hainbat eten digitalek, batez ere genero-arrakala digitalak, eta gaitasun digitalen faltak eragotzi egin dute pertsona askok, bereziki zaugarrienak, haien etxeetatik lan egitea edo ikastea krisialdian zehar. Paradoxikoki, munduko biztanleen % 93a estaldura dagoen eremuetan bizi da, eta horrek erakusten du ez gaudela erronka teknologiko huts baten aurrean. Gainera, azken bolada honetan adimen artifizialaren aurrerapenak hamaika aukera dakartzate, pertsonok lan egiteko eta harremanak izateko dugun modua errotik alda dezaketen tresnen bidez.

Horregatik, garapenerako digitalizazioak garrantzi handia hartu du. Konektagarritasuna eta Interneterako sarbidea munduko ondasun publiko eta giza eskubide gisa gero eta indar han-

diagoa hartzen ari da Nazio Batuetan, ELGAN eta G20en. Europar Batasunean, digitalizazioa garapenerako gai-zerrendaren gai bat da, eta D4D Hub edo UE-LAC Aliantza bezalako ekimenek erakusten dute oso garrantzitsua dela emaitzarik onenak lortzeko elkartzek sortzea, eragile asko ados egon behar diren eremu batean (gobernua, gizarte zibila, enpresa teknologikoak, etab.).

Erronka ugari dituen errealitate baten aurrean gaude. Gutxien garatuta dauden herrialdeen konektagarritasunak desafio handi bat du: kalitatezko Internet eskaintzea munduko 4.100 milioi pertsonari. Baina hori bezain zaila da ekosistema digitala arautzea, giza eskubideekin lotutako gai konplexuak biltzen baititu, hala nola zibersegurtasuna, desinformazioa, jabetza intelektuala, jazarpena, adimen artifiziala eta kontrol totalitarioa. Horietako batzuk demokraziarako arrisku larriak dira, hain zuzen ere.

Horregatik guztiagatik, garapenerako digitalizazioa aukera bat da Espainiako lankidetzak, Europako beste lankidetzak batzuekin batera, elkartasuneko esparru egokiak ezartzeko herrialde kideekin, eskubideetan oinarritutako sozietateen digitalizazioaren bidez, 2030 Agenda errazago bete dadin.

Herrialde kideetan konektagarritasuna, zerbitzuak eta gaitasun digitalak sustatzea. 4.7 eta 9.C xedek.

Espainiako lankidetzaren herrialde kideetan konektagarritasuneko azpiegiturak abian jartzea sustatuko da. Era berean, teknologia eta zerbitzu digital seguruetarako sarbidea bultzatuko da, batez ere pertsonen bizi-kalitatea hobetzen dutenak, hala nola osasuna eta hezkuntza. Herrialde kideetako administrazio publikoak berritzeko teknologia eta zerbitzu digitalak ere bultzatuko dira. Teknologia eta zerbitzu horiek irisgarriak direla ziurtatzeko eta edozein arrakala digital murrizteko, gaitzeko jarduera barneratzaileak sustatuko dira eta, batez ere, gizatalde zaugarriengan, landa-eremuetan eta urrutiko eremuetan, eta sektore publikoko langileengan eragingo da.

Herrialde kideetan eskubide eta pribatutasun digitalen babesa bermatzea lege- eta arau-esparruen bitartez. 16.10 xedea.

Pertsonen eskubide digitalak eta pribatutasuna bermatzeko ekintzak sustatuko dira lege- eta arau-esparru egokien eta eguneratuen bidez, Europako esparruak oinarri. Hori guztia gaur egun zibersegurtasuna eta adimen artifiziala bezalako esparruek zuzenbidezko estaturako dituzten aukerak eta erronkak kontuan hartuta. Era berean, teknologia erabiliz gobernuen gardentasuna eta kontuak ematea sustatuko da.

3.3. Lehentasun geografikoak

1/2023 Legeak lehentasun geografiko batzuk ezartzen ditu eta Afrikako iparraldeko, Ekialde Hurbileko eta Saharaz hegoaldeko herrialdeak (berezi mendebaldeko Afrikako eta Saheleko herrialdeak eta gaztelania eta portugesa nagusi dituzten herrialdeak), baita Latinoamerikako, Karibeko eta Iberoamerikako esparruko herrialdeak nabarmentzen ditu. Aipatutako eskualde geografiko horietan izan du historikoki eraginik handiena Espainiako lankidetzak, eskarmentu-maila handienarekin eta elkartasun egonkor eta iraunkorren, eta balio erantsi

handiagoa eskain dezake garapen jasangarri-rako lankidetzan.

Krisialdi anitzeko munduko testuinguruan, erronka eta behar berriek azpimarratzen dute premiazkoa dela laguntzako eta lankidetzako mekanismo egokiak ezartzea errentako irizpide zorrotzetan oinarritzen den GLOa jasotzen ez duten baina oraindik

ere nazioarteko lankidetzatik, trantsizioan da-
goen garapenetik, heltzen zaizkien erronka eta
hutsuneei aurre egin behar dieten herrialde gisa
sailkatzen diren Espainiako lankidetzako herrial-
de kideekin. Ikuspegi horren arabera, garapene-
ko prozesuak prozesu konplexu, mailakatu eta
etengabeak dira, eta ez dira amaitzen herrial-
deak errenta-maila jakin batera iristen direnean;
aitzitik, erronka gisa irauten dute lorpenak ja-
sangarriak diren arte eta, beraz, errentetan oina-
rritutako neurketak ez dira nahikoa herrialdeen
egoerak ebaluatzeko. Ikuspegi hori onartzeak
esan nahi du 2030 Agendaren eta bere GJHen
unibertsaltasuneko izaerarekin bat datorren na-
zioarteko lankidetzako estrategia antolatzea,
garapen ekonomiko eta barneratzailearen bidez
pobrezia desagerraraztean bakarrik ardaztutako
lankidetzaren ikuspegia gainditzea eta garape-
nerako lankidetzak zabalago baterantz aurrera
egitea, garapenaren oztopoak gainditzea, des-
parekotasunen aurka egitea, ondasun publiko
globalak sustatzea eta herrialdeak garapene-
ko eredu jasangarriagoetarantz joatea bideratzea
helburu dituenak. 1/2023 Legearekin (eta Gida
Plan hau gauzatzen duen lehena da), Espainia
GLBeko herrialde emaleetako bat bihurtu da.
Legeak garapen jasangarriko lankidetzako le-
hentasan ezartzen ditu "sailkatutako" herrial-
deen arabera, ulertzen baita lankidetzak ezin dela
adierazle bakar baten bidez zehaztu (herrialde
baten batez besteko errenta). Hori dela eta, Es-
painiako lankidetzak ikuspegi horretatik aurrera
egiteko moduaren inguruko hausnarketa eta
eztabaidak bultzatzen jarraituko du ELGaren es-
parruan, garapenerako finantzaketaren gai-ze-
rrendaren alde anitzeko izaerari ere lotuta.

Ondorioz, elkartasunak bilatuko dira 2030
Agenda betetzeko orduan desparekotasunik
eta erronkarik handienak dituzten herrialdeekin
eta garapen jasangarriaren eremuan interes eta
balio partekatu gehien dituzten elkarte- eta
lankidetzak-herrialdeekin. Europar Batasunaren
kanpoko ekintzarako garrantzi berezia duten
herrialde eta eskualdeetan jardun ahal izango
da, Europar Batasunarekin lankidetzan, Gida
Plan honetan zehaztutako lehentasun geogra-
fiko eta sektorekoetatik abiatuta. Halaber, giza

eskubideak urratzeko kasu bereziei ekin ahal
izango zaie, zaugarritasuneko testuinguruetan
eta gizartean eta ingurumenean eragin handia
eta ondorio globalak dituzten egoeretan nagu-
sitzin badira.

Gida Plan honek Espainiako lankidetzaren le-
hentasan geografikoak zehazten ditu hiru mai-
latan: lehentasunezko eskualdeak, lehentasu-
nezko herrialdeak eta arretako beste herrialde
batzuk. Plan honetan zehaztutako zeharkako
ikuspegiak eta sektoreko lehentasunak lehenta-
sunezko herrialde eta arretako herrialde bakoit-
zean ezarriko dira, aurrerago deskribatuko diren
eskualdeko ikuspegi bidez ere bai. Ikuspegi
horiek herrialdeen testuingurura eta behar ze-
haztetara egokitu beharko dira.

Ekintza humanitarioari dagokionez, testuin-
gururako estrategiak ezarriko dira; erakunde hu-
manitario nagusiekin bat eginez, bi urtean behin
gauzatuko dira eta behar humanitarioen azter-
keta bati eta zaugarritasuneko ikuspegi bati
erantzunak diete. Era berean, edozein motatako
larrialdiren aurreikusitako ezin den izaera kontuan
hartuta, Gida Plan honetan eta Espainiako lan-
kidetzaren estrategia humanitarioetan ezarri-
tako lehentasun geografikoei kalterik egin gabe,
ekintza humanitarioko esku-hartzeak egin ahal
izango dira beste testuinguru geografiko bat-
zuetan, identifikatutako behar humanitarioek
hala eskatzen badute.

3.3.1 Espainiako lankidetzarako lehentasunezko eskualdeak eta herrialdeak

Lehentasunezko herrialdeak identifikatzeko,
eta Espainiako lankidetzaren ibilbidearen eta
balio erantsiaren azterketatik abiatuta, kon-
tuan hartzen dira giza garapenaren, despare-
kotasunen eta alde anitzeko zaugarritasun
intersektionalen adierazleak, giza eskubideen
eta genero-berdintasunaren ikuspegitik, baita
ingurumenaren alderdiari, klima-larrialdiari eta
Nazio Batuek adostutako bakeko, segurtasu-

neko eta gobernu oneko xedeei lotutako adierazleak ere.

Lehentasunezko herrialdeekin estrategia bereziak ezarriko dira testuinguruaren ezaugarriak bilatu ahal izateko eta egoera bakoitzaren berezitasunei lotutako programak zehaztea mugatu eta erraztuko duen lan-esparru bat eskaintzeko. Horretarako, Espainiako lankidetzak jarduteko plangintzako dokumentu bat egingo da herrialde bakoitzerako. Aldez aurretik aipatutako adierazleak kontuan hartuta, dokumentua hiru motatakoa izan daiteke: garapen jasangarrirako elkartzeko esparruak, garapen jasangarrirako elkartasunak edo lankidetzako estrategiak.

Gida Plan honek ez du zehazten zein herrialdeekin ezarri behar den garapen jasangarrirako elkartzeko esparru bat edo elkartasun bat; izan ere, eskarmentuak esaten digu herrialdeen bilakaera ez dela lineala eta egoera aldatu egiten dela denborarekin. Jabetze-oinarria funtsezkoa da herrialde kideekiko harremanetan. Beti bi aldeekin sinergie, baliabideei eta gaitasunei ahalik eta etekin handiena ateratzen dien berdinkiduen arteko elkartasun horizontala eta lehentasun partekatuetarako joera bilatzen dugu, garapen jasangarriaren helburuak lortzeko.

Honako hauek dira Espainiako lankidetzarako lehentasunezko eskualdeak: Latinoamerika eta Karibe; Afrikako iparralde eta Ekialde Hurbila; mendebaldeko Afrikako eta Sahelako herrialdeak eta gaztelania eta portugesa nagusi dituzten Afrikako herrialdeak.

Lehentasunez arituko gara elkarlanean honako hauekin:

Latinoamerika eta Karibe: Argentina, Bolivia, Brasil, Txile, Kolonbia, Costa Rica, Kuba, Ekuador, El Salvador, Guatemala, Haiti, Honduras, Mexiko, Nikaragua, Dominikar Errepublikak, Panama, Paraguai, Peru, Uruguai eta Venezuela.

Saharaz hegoaldeko Afrika: Cabo Verde, Senegal, Niger, Mali, Etiopia, Ekuatore Ginea eta Mozambike.

Afrikako iparralde eta Ekialde Hurbila: Maroko, Mauritania, saharar errefuxiatuak, Tunisia, Egipto, Jordania, Palestina eta Libano.

Asia: Filipinak.

Espainiako lankidetzaren espezializazio geografikoari eusteko eta hura indartzeko, eta posible diren aurrekontu-baliabideen gehikuntzak bideratzeko herrialde kideetan eragin handiagoa izan dezaten, gure ekintzen eragina gutxituko duen hedapen geografikoa sustatzearen ordez, lankidetzako tresnek aipatutako herrialde eta eskualdeei erantzunon diete. Hala ere, lehentasunezko herrialdeetan ez ezik (horietan handiagoa izango da esku-hartzea), Espainiako lankidetzak lehentasunezkoak ez diren baina Gida Plan honetan zehaztutako lehentasunezko eskualdeetakoak diren beste herrialde batzuetan ere lan egin ahal izango du. Hori, ahal izanez gero, eskualdeko ikuspegiaren bidez egingo da eta, kasu kasu xehetasunez berrikusi ondoren, argi eta garbi zehaztuko dira erabiliko diren lankidetzako modalitateak eta tresnak, baita gauzatu nahi den jardueraren jarraipenari estaldura emateko modua ere. Kasu horietan, kanal aldean zintzen bidez edo eskualdeko erakundeekin lankidetzan aritzea lehenetsiko da, finantza-lankidetzaren edo garapenerako gobernu kanpoko erakundeekin deialdien bitartez. Hurbilketa berri horrek garrantzi berezia izango du Sahel eta mendebaldeko Afrikan, Espainiako lankidetzak lehentasunezko herrialdeetatik haratagoko eskualdeko dinamikei erantzun behar baitie.

Hala, bada, aldebiko programez gain, eta eskualdeko lankidetzaren eta integrazioaren bultzatzearen ondoren, datozen urteetan Espainiako lankidetzak indartu egingo du bere jardueraren eskualde mailan. Asian, Gida Plan honen denbora-esparruko helburua estrategia bat lantzea izango da, Filipinetan daukagun programatik eta eskualdeko gure lankidetzako beste eragile batzuen lanetik abiatuta, Espainiako lankidetzarako lan-programa antolatu bat eraikitzeke lan-ildoak eta tresnak identifikatzeko.

3.3.2 Eskualdeko lankidetzak

Latinoamerika eta Karibe

Azken aldian mundu osoan izan diren askotariko krisialdien ondorioek eragina izan dute eskualdean, eta pobrezia-mailak eta desparrekotasun-arrakalak handitu egin dira; horrek eragin berezia izan du haurren eta nerabeen eskubideetan. Horri guztiari erregionalismoaren eta integrazio-prozesuen krisialdiak gehitu behar zaizkio, barneko gatazkek, ezegonkortasun sozioekonomikoak, eremu zibikoen murrizketak eta bilakaera politiko autoritarioek larriagotuta.

Espainiako lankidetzak beti egin du eskualdeko integrazioaren alde, garapen jasangarriaren bultzatzaile gisa. Testuinguru horretan, SICA, CARICOM eta CELAC erakundeekin harrema-

nak sendotzen jarraituko dugu, eta beste prozesu batzuei laguntzeko aukera aztertuko da, hala nola MERCOSUR. Era berean, Iberoamerikako eremuak tresnak sortu ditu eskualderako funtsezkoak diren gaien inguruan adostasunak lortzeko.

Espainiako lankidetzak Iberoamerikako eremua lankidetzako testuinguru gisa lehenesten jarraituko du, bere jarduera-tresnak bultzatzearen bidez. Iberoamerikako lankidetzaren esparruan, Iberoamerikako Idazkaritza Nagusiak (SEGIB, gaztelaniazko sigletan) eragileen sare bat koordinatzen du (Iberoamerikako erakundeak, sareak, programak, ekimenak eta atxikitako proiektuak) Santo Domingon ospatutako XXVIII. Iberoamerikako Goi-bileraren emaitza den 2023-2026 Iberoamerikako Lankidetzaren III. Lau Urteko Ekintza Planaren helburuak lortzeko,

baita Ingurune Digitaletako Oinarri eta Eskubideen Iberoamerikako Gutuna, Iberoamerikako Ingurumeneko Gutuna eta Iberoamerikan Elikagaien Segurtasuna lortzeko Ibilbide Erabakigarria babesteko ere, Santo Domingoko Goi-bilera beraren emaitza.

Eskualdean lehentasunezkoak ez diren herrialdeetan, non Espainiako lankidetzaren finkatuta ez dagoen, gorago aipatutako eskualdeko ikuspegi bidez lan egin ahal izango da (adibidez, Kariben, CARICOM erakundearekin eta beste azpieskualdeko erakunde batzuekin elkartasunean). Herrialde horietako batzuk, hala nola Txile edo Uruguai, ezin dira GLOaren hartzaile gisa hautatu ELGaren GLBaren arabera, errenta altuko herrialdeetarako ezarritako muga gainditu dutelako. Kasu horietan, eskualdearen edo hiru aldeko lankidetzaren ikuspegitik helduko zaio lanari.

Horrela, lehentasunezko herrialde bakoitzarekin ezartzen den alde biko programaziotik haratago, Espainiako lankidetzaren Latinoamerikako eta Karibeko eskualdean bertako erakundeekin lankidetzako estrategiak indartzera bideratuko da, baita lan-ikuspegi horizontalak eta eskualdeko edo azpieskualdeko ikuspegia dutenak diseinatzera ere, besteak beste:

- Demokrazia Programa berriaren lanean sakonduko da, sistema demokratikoak indartzeko, adostasunak sortzeko elkarrizketarako guneak errazteko, gizarte zibilaria eta demokraziaren kalitatea hobetu dezaketen beste eragile batzuei laguntzeko, eta giza eskubideen erabilera eraginkorra babesteko eta sustatzeko. Gainera, giza eskubideen defendatzaileen programa bat diseinatuko da, kazetariak barne hartuz, babesteko sare komunitarioen sorrera sustatzeko eta defendatzaileak lurraldean gera daitezela laguntzeko.
- SICA erakundearekin lankidetzaren programa berri bat egingo da, esku hartzeko sektoreak eta tresnak zabaltzeko aukera emango duena eta Espainia-SICA Funtsekin esparru zabala batean txertatuko duena.

- Espainia-CARICOM Funtsekin berpiztuko da, Espainiako lankidetzaren agerpen txikiagoa duen eskualdearen eragin-sektoreetan arreta jarriz eta Iberoamerikako lankidetzaren eremuko esku-hartzeekin koordinatuta, lana hondamendi naturalen prebentziora, osasunera eta elikagaien segurtasunera bideratuz.
- Trantsizioan dagoen garapenaren kontzeptuarekin bat datorren lankidetzaren programa bat diseinatuko da Hego Konoko herrialdeekin, ezagutza trukatzeko eta sortzeko jardueren bidez elkarrekin identifikatutako ildoetan lan egiteko aukera emango duena.
- Lankidetzarako hiru aldeko eredu bat diseinatuko da, erakundeen eskaerei erantzutea ahalbidetuko duena eskaintzaileen arteko elkartasunak sortuz.
- Programazioetan berrikuntza publikoa txertatzea ardatz izango duen Interconnecta eskualdeko programaren diseinuan sakonduko da, elkarrekin sortzeko prozesuetako lanetik abiatuta eta administrazio hainbat mailatako kideekin.

Afrika eta mundu arabiarra

Afrikan, planetako Giza Garapenaren Indize baxueneko herrialde gehienak biltzen dituen kontinente mugakidean, pobrezia, gosea, klima-aldaketaren ondorioak eta erakundearen ahultasuna kontinentearen garapen jasangarriko prozesuei eragiten dieten funtsezko osagaiak dira. Aukera faltak, indarkeriak eta elikagaien segurtasunik ezak areagotu egin dute zaurgarritasuna eta, horren ondorioz, era askotako pertsonen joan-etorriak gertatzen dira, batez ere kontinentearen barruan.

Izan ere, Afrikan gazte ugari daude, eta haien enpleguko eta egonkortasuneko itxaropenak ezin dira erraz bete. Ezegonkortasun politikoak, osasun-larrialdiek, gatazka armatuek, pertsonen eta migratzaileen trafikoak, gizarte-tentsioek eta klima-aldaketaren ondorioek behar

humanitarioak handitu dituzte krisialdi kronikoak dauden testuinguruetan. Krisiek haurrengan duten eragina bereziki larria da, haurren heriotza-tasa handiak, haurren desnutrizio-tasa kezkagarriak, indarkeria-maila handiak, hezkuntzarako sarbidean eragina eta gizarte-eta osasun-zerbitzuetarako sarbiderik eza nagusi baitira.

Espainiak lotura historiko, kultural eta mugakideko lotura estu dituen Afrikako iparraldeko eta Ekialde Hurbileko eskualdeetako herrialdeak errenta ertaineko herrialdeak dira gehienak, eta hainbat erronka komun dituzte, besteak beste klima-aldaketaren ondorioak eta basamortuzaren aurkako borroka; edo eskualdeko lankidetzaren mekanismoetan, emakumearen berdintasuna lortzeko politiketan eta gazteentzako etorkizuneko aukerak sortzean sakontzen jarraitzeko beharra.

Bi eskualdeetan Espainiako lankidetzak garapen ekonomiko barneratzailearen arloan egiten duen lana indartuko du, eta arreta berezia jarriko du gazteentzako aukerak sortzean, bereziki emakumeentzat. Era berean, uraren eta saneamenduaren arloko lana zabalduko da Latinoamerikako eta Karibeko eskarmentutik abiatuta, eta gobernagarritasunaren arloko lana zabaltzearen (deszentralizazioaren aldeko laguntza barne), emakumeen ahalduentze politiko eta ekonomikoaren, gizarte zibilaren indartzearen eta klima-aldaketaren eta bere ondorioen aurkako borrokaren aldeko apustua egingo da.

Afrikan eta Ekialde Hurbilean eskualdeko lankidetzaren sustatzeko esparruan, honako prozesu hauetan egingo da aurrera:

- Saharaz hegoaldeko Afrikan Espainiako lankidetzaren estrategia bat zehaztuko da.
- Hegoaldeko Mediterraneorako lankidetzarako eskualdeko estrategia berri bat garatuko da, Espainiako lankidetzaren helburuak eta baliabideak eskualdearen egungo erronkara egokituko dituena, hegoaldeko herrialde

guztietan esku-hartzearen koherentziari lehentasuna emanez eta eskualdean elkartasun iraunkorrak eraikitzea erraztuz.

- CEDEAO erakundearekin dauden eskualdeko lankidetzaren programak berrituko dira, bereziki nekazaritzan, energia berriztagarrietan eta genero-berdintasunean, baita Afrikako Batasuneko Garapenaren Agentziarekin (AUDA-NEPAD, ingelesezko sigletan) ere, besteak beste.
- Mendebaldeko Afrikarekin egiten den lana indartzen jarraituko da eta Saheli arreta berria emango zaio, Sahel Aliantzaren Batzar Nagusiaren Espainiako presidentetzan zehar eta eskualdeko herrialdeei lagundu bitartean ikasitako ikasbideen balioa azpimarratuz.

3.3.3 Espainiako lankidetzarako arretako herrialdeak

Aipatutako lehentasunezko eskualde eta herrialdeez gain, Espainiako lankidetzak noizean behin lan egiteko beste arretako herrialde batzuk identifikatu ahal izango dira, bereziki munduko ondasun publikoak sustatzeko edo krisialdiei (humanitarioak ez direnak) edo sor daitezkeen garapeneko erronkei erantzuteko.

Horregatik eta, hala badagokio, Europar Batasunarekin koordinatuta, Espainiako lankidetzak lehentasunezkoak ez diren edo lehentasunezko eskualdeetakoak ez diren herrialdeetan jardun ahal izango du honako egoera hauetan:

- FONPRODE/FEDES funtsak egindako finantza-lankidetzaren esparruan. Izan ere, lehenik eta behin lehentasunezko herrialdeei arreta emango dien arren, lehentasunezko eskualdeetako beste herrialde batzuetako eta lehentasunezkoak ez diren garatzeko bidean dauden beste herrialde batzuetako esku-hartzeak finantzatu ahal izango ditu; azken kasu horretan, munduko ondasun

publikoen finantzaketa denean (adibidez, klima-aldaketaren aurkako borroka edo munduko osasuna).

- Aurreko kategorietan aurreikusi gabeko GLOak jasotzen dituzten herrialdeetan. Larrialdi bat edo bat-batean sortutako krisialdiko egoera bat nagusitzen denean, lankidetzarako hainbat bide daude aldi berean, ekintza humanitarioaren, garapenaren eta bakearen eraikuntzaren arteko loturaren ikuspegitik. Larrialdi humanitarioaren eta, hala badagokio, birgaitze goiztiarraren faseari ekin ondoren, lankidetzaren egonkorragoa izan dezakete, garapenerako lankidetzatik eta bakearen eraikuntzatik heldutako behar eta erronketan sakonduko duten berriskuratzeko eta berreraikitzekeo prozesuei laguntzeko jardueren bidez. Gida Plan hau egiteko unean, arreta bereziki herrialdeak dira Ukraina (non Espainiako lankidetzaren konpromiso irmoa duen ekintza humanitarioaren arloan, baita herrialdearen susperraldi, erresilientzia eta berreraikitzearen alde ere) eta Afganistan.
- Espainiako administrazio publikoek lankidetzaren tekniko publikoko proiektuak sustatzen dituzten aurreko lehentasun geografikoei aipatutako eskualdeetako herrialdeetan (EBko ekialdeko inguruaz eta mendebaldeko Balkanez gain), Gida Plan honetan garapen jasangarrirako helburuekin zehaztutako sektoreetan. Kasu horietan, proiektu horiek Administrazio eta Politika Publikoen Nazioarteko eta Iberoamerikarako Fundazioak (FIIAPP, gaztelaniaz) kudeatu ahal izango ditu.

Arretako herrialde horiekin ez da beharrezkoa izango herrialdeko elkartzeko esparruak, garapen jasangarrirako elkartzeko esparruak edo behin-behineko lankidetzako estrategiak sinatzea. Hala ere, lankidetzaren arloko jarduerak garatzeko gai diren erakundearen artean aldizkako hitzarmenak egin ahal izango dira, komeni bada. Nolanahi ere, egoera horretan dagoen herrialde bakoitzerako berariazko ekintzako estrategia bat garatuko da eta, ber-

tan, gaikako, aurrekontuko eta lurraldeko helburuak zehaztuko dira.

3.4. Lehentasun aldeaniztunak

Espainiak aldeaniztasun sendo, berritu eta indartuaren alde egiten du, eraginkorrago, eragileago, koherenteago, gardenago, demokratiago eta barneratzaileago izan daitekeena. Horregatik, herrialdeak munduko gobernantza handiagoa eta hobea bultzatuko du gero eta konektatuagoa eta elkarren mendekoa den mundu baten erronkei eta aukerei aurre egiteko. Ekintza horren bihotzean Nazio Batuekin egiten dugun lana egongo da, bereziki Nazio Batuen garapen-sistemaren erreformarako prozesuaren esparruan.

Prozesu horren bidez sistema berrantolatu nahi da, agentzien arteko koordinazioa hobetzeko, baita lankidetzaren gainerako eragile publiko eta pribatuekiko koordinazioa ere, herrialde kideekin elkartzeko eraginkor eta eraldatzaile bat ezartzeko GJHen txertaketa bizkortze aldera. Ildo horretatik, lan egingo da aurrekontu orokorrari ekarpenak eginez eta munduko, eskualdeko eta tokiko mailan estrategikoak diren programa eta proiektuei ekarpenak eginez, arretako ildo zehatzak landu daitezkeen eta sistemari malguagoa eta egokitzailagoa izateko behar adinako tartekak ematen lagundu dadin. Lankidetzaren aldeaniztuneko beste eragile espezializatu batzuekin ere lan egingo da, kide aldeaniztunen arteko oreka sustatuz. Horrek Nazio Batuen eta Gurutze Gorriaren eta Ilargierdi Gorriaren nazioarteko mugimenduaren nazioarteko erakunde humanitarioak ere hartzen ditu.

Horiekin eta alde aurretik aipatutako lehenetsitako gainerako erakundeekin (G20, ELGA, etab.), honako ekintza-ardatz hauetan jarriko dugu arreta bereziki:

- Aldeaniztasun indartsuagoa, eraginkoragoa, berrituagoa eta bizkortuagoa sortzeko aukera ematen duen sistema aldeaniztuna

- indartzean, arauetan oinarritutakoa eta bere muinean Nazio Batu indartuak eta barneratzaileak izango dituena.
- Genero-arrakalak murriztean, arreta berezia jarritz sexu- eta ugalketa-eskubideak benetan erabiltzeari, genero-indarkeriaren aurkako borrokari, parte-hartze politikoari eta emakumeen ahalduntze ekonomikoari.
  - Haur, nerabe eta gazteen eskubideak sustatzean eta babestean.
  - Desgaitasunen bat duten pertsonen eskubideak sustatzean eta babestean.
  - LGTBI pertsonen eskubideak sustatzean eta babestean.
  - Munduko osasunaren antolaketa indartzean, OME erdigunean jarrita eta tresnen arteko antolaketa sendoa izanda.
  - Erakunde demokratikoetan hobekuntzak bultzatzean, arreta berezia jarritz hauteskunde-prozesuetan, erakunde eraginkor eta gardeenak sortzean eta lurraldeetan 2030 Agenda ezartzen laguntzean, eta giza eskubideak (haur, nerabe eta gazteen eskubideak, desgaitasuna duten pertsonen eskubideak, LGTBI pertsonen eskubideak eta mugikortasuneko egoeran dauden pertsonen eskubideak, herri indigenen eskubideak eta afro-ondorengoen eskubideak barne) eraginkortasunez erabiltzea bermatuko duten demokrazia ireki eta barneratzaileak sustatzean.
  - Bioaniztasunaren galeraren aurkako borrokan eta klima-aldaketara egokitzean eta hori arintzean.
  - Elikagaien segurtasuna bermatzeko aukera ematen duten eta fase guztietan jasangarriak diren elikadura-sistemak babestean eta sustatzean, elikatzeko eskubidea eta elikadura osasungarri, egoki eta eskuragarriko eskubidea ziurtatzeko elkartasunak bultzatuz.
  - Desparekotasunak murrizten dituzten gizarte barneratzaileak sortzeko politika ekonomikoak, fiskalak, sozialak eta zerbitzu publikoak kudeatzeko politikak diseinatzen laguntzean.
  - Eragileen arteko elkartasunen ikuspegia sustatzean, 2030 Agenda lortzeko (17. GJH).

4 PLANGINTZA

4.1. Aldebiko plangintza

Adierazi den bezala, lehentasunezko herrialdeen estrategia bereziak zehaztuko dira kideekin batera lan-esparrua sortzeko, eta lehentasunezko herrialde bakoitzerako Espainiako lankidetzaren lanaren plangintzako dokumentu bat egingo da, ezarritako irizpideen arabera. Estrategiak hiru motatakoak izan daitezke:

1. Garapen jasangarrirako elkartzeko esparruak

Elkartzeko esparruak Espainiako lankidetzaren aldebiko plangintza estrategiko geografikorako tresna bihurtu dira. Horiei esker, herrialde kideen garapeneko helburuekin bat egin eta GJHak betetzen aurrera egin daiteke, Espainiako lankidetzak balio erantsirik handiena duen sektoreetan arreta jarritz. Garapen jasangarriaren, jabetzearen eta bat egitearen emaitzen arabera lan-logikak aukera ematen du eraginkortasunaren gai-zerrendan sakontzeko, baita politiken, koherentziaren eta eragile eta maila anitzeko elkartasunen elkarrizketarako guneak sortzeko ere, Espainiako lankidetzaren lanak herrialde kidean eta haren lurraldeetan duen eragin eraldatzailea maximizatu ahal izateko.

2. Garapen jasangarrirako elkartasunak

Herrialde kideekin adostutako eta aldebiko hitzarmenetan egituratutako estrategia bereizi horiek trantsizioan dagoen garapenaren ikuspegian oinarrituko dira, eta munduko eta eskualdeko ondasun publikoak lortzeko edo babesteko eta politika publiko barneratzaile eta berritzaileak bultzatzeko katalizatzaile gisa identifikatutako garapeneko sektore edo eremu jakin batzuetara bideratuko dute lankidetzak. Elkartasun horiek aurreko lankidetzak aurreratuko hitzarmenak ordezkatzen dituzte neurri batean.

3. Lankidetzako estrategiak

Halaber, lankidetzako estrategiak ezartzeko aukera egongo da, baldin eta herrialde

horietan ezin bada kasuan kasuko agintaritzekin negoziatutako elkartzeko esparruak edo elkartasunak garatu eta ezarri, edo garatzea egokia ez bada. Kasu horietan, Espainiako lankidetzak metodologia berri baten arabera diseinatuko ditu estrategia horiek. Aipatutako metodologia Gida Plan honen indarraldian garatuko da eta, nolana ere, gizarte zibilarekin kontsultako eta elkarrizketako prozesu bat izango du. Estrategia horiek errazagoak eta arinagoak izango dira, eta izaera iragankorra izango dute elkartzeko esparrua edo elkartasunak ezartzeko baldintzak betetzen diren arte. Testuinguru horretan, lankidetzarako programa zabala goak eta egonkorragoak aztertze aukera emango duten behin-behineko jarduerak edo jarduera pilotuak aurreikusitako izango dira.

Beraz, elkartzeko esparruek eta elkartasunek Espainiaren eta herrialde kideen arteko garapen jasangarrirako lankidetzako eta politiken elkarrizketako esparru estrategikoa ezarriko dute, herrialde kidearekin eta haren erakundeekin adostutako lehentasunak islatuz. Hitzarmen horiek Espainiako lankidetzak sistema garatzen duen aldebiko garapen jasangarrirako lankidetzak zuzenduko dute, eta Espainiaren eta herrialde kidearen artean sinatutako batzorde mistoko hitzarmenetan sartuko dira. Herrialde kideekiko aldebiko plangintzako tresna horiek garapen jasangarriaren aldeko eta giza eskubideak babesteko eta bermatzeko politiken eraginkortasuneko eta koherentziako oinarri jarraituko dituzte.

Politiken elkarrizketa EBko programazio-dokumentuetan ezartzen denarekin koordinatuko eta bateratuko dela saiaturiko da eta, bereziki, Europa Taldeko programazio bateratuarekin. Gainera, Nazio Batuen Koordinazio Egoiliarreko Bulegoak nazioarteko eragile guztiekin koordinatuko dituen politiken elkarrizketarekin bateratzen saiaturiko da, Nazio Batuek herrialde kidearekin duten laguntza-esparrua eta estatuko finantzaketarako esparru integratuak zehazteko. Esparru horiek erreferentzia izango dira herrialde kidearen garapen jasangarriaren eta GJHen aldeko munduko elkartasunerako.

Espainiako lankidetzaren iritziz, lurraldearen alderdia beharrezkoa da 2030 Agendak proposatzen duen eraldaketa bizkortzeko, eta Espainiak balio erantsi egokia du egitura deszentralizatu duelako eta GJHak kokatzen esperientzia duelako. Halaber, Espainiako lankidetzaren eragileen eta herrialde kideko eragileen arteko elkartasunen lanean sakonduko da, elkartasun instituzionalak barne. Horrek aukera emango luke herrialde bateko eragile publiko eta pribatuaren arteko elkartasun globala zehazteko eta epe luzera lurralde batean dauden garapen jasangarrirako erronka eta helburu komun eta partekatuei heltzeko. Horrek esan nahi du beste era batean elkarreragin behar dela eta zehaztutako xede partekatuak betetzeko lan egiteko modua aldatu behar dela. Plangintzako eredu horrek erraztu egingo luke eragile bakoitzak garapen jasangarriaren helburuetara zuzendutako ekintzak txertatzeko ekar ditzakeen baliabideak (finantzarioak zein finantzarioak ez direnak), gaitasunak, teknologiak, datuak eta berrikuntza mugiaraztea.

4.2. Ekintza aldeaniztunaren plangintza

Eremu aldeaniztuneari ikuspegi estrategiko eta koordinatua antolatzeko helburuarekin, eta 1/2023 Legearen agindua betetz, Kanpo Arazoetako, Europar Batasuneko eta Lankidetzako Ministerioak, Nazioarteko Lankidetzarako Estatu Idazkaritzaren bidez, Ekonomia, Merkataritza eta Enpresa Ministerioarekin batera, eta ministerioko beste sail batzuen parte-hartzearekin, garapen jasangarrirako politika aldeaniztuneko estrategia bat egingo du, eraldatzailea eta lehenetasunak, ildoak eta oinarriak ezartzen dituena datozen urteetan hainbat eragilerekin egiten diren elkartasunen eta ekarpenen sareari koherentzia eta aurreikusteko moduko izaera emateko. Era berean, gure elkarte estrategikoak zehaztuko ditu helburu zehatzetan oinarrituta, baita Nazio Batuen agentzia, funts eta programekin edo eremu bakoitzean balio erantsi handiagoa duten erakunde eta organismo aldeaniztunekin egiten

diren elkarteak ere. Hori guztia, lankidetzaren aldeaniztuneko eraginkortasunaren eta eragingarritasunaren, aurreikusteko moduko izaeraren, kalitatearen eta kudeaketaren hobekuntzaren ikuspegitik. Era berean, ahal den neurrian, esparru honetan garapen jasangarrirako berrikuntza sustatuko da, baita balio erantsi berezia izan dezaketen Espainiako lankidetzaren beste lan-modalitate batzuekiko osagarritasuna ere.

Etorkizuneko estrategiaren esparruan, Espainiako lankidetzak bere ahalmen instituzionalak eta giza ahalmenak indartuko ditu Nazio Batuen garapen jasangarrirako sistemaren barruan eginkizun garrantzitsua izateko, lankidetzaren aldeaniztun eraginkorra, estrategikoa, eraldatzailea eta jarraitua ahalbidetzeko. Era berean, espainiarrak erakunde aldeaniztunetako maila guztietan egotea indartuko da, bai Nazio Batuen sisteman, bai beste sistema batzuetan.

Eragina eta koherentzia hobetze aldera, elkartzeko esparru estrategikoak egingo dira lehenetasunezko zatitza identifikatutako erakunde eta instituzio aldeaniztun finantzarioekin eta finantzarioak ez direnekin. Espainiako lankidetzaren ohiko kideak izan diren Nazio Batuen agentzia eta programekin (PNUD, UNICEF, NBE Emakumeak eta FNUAP) lehenik dauden esparruak eguneratuko dira, eta garrantziagatik eta funtsak emateagatik lankidetzako esparru berezia eskatzen dutenak txertatuko dira. Elkartzeko esparru estrategikoek xedea, ikuspegia eta oinarri partekatuak; lehenetasunezko zatitza jotako baterako lan-ildoak; eta emaitzei buruzko konfiantza ematea eta komunikazio publiko eraginkorra barnean hartuko dituzte. Kontrako alderdiekin elkarriketan eta koordinatuta egingo dira elkartzeko esparru estrategikoak.

4.3. Espainiako lankidetzaren plangintza Europar Batasunaren esparruan

Europa Taldea ikuspegia 2020an sortu zen, COVID-19 gaixotasunak eragindako pandemiari

aurre egiteko Europako Batzordeak hartutako erantzun bateratuaren ondorioz, eta Europako erakundeen, estatu kideen eta haien txertatzeko agentzien eta garapenerako finantza-erakundeen arteko elkarlanean oinarritzen da. Europa Taldea ikuspegiaren helburua kideen interes estrategikoetan sinergiak zehaztea da, herrialde edo eskualde batean eragin jasangarria lortzeko emandako baliabideak optimizatzeko. Horren bidez, batasuneko, elkartasuneko eta bateratzeko mezua bidali nahi da, giza garapenaren lehentasunei erantzuteko, elkarrekin bidezko modu jasangarri, barneratzaile eta ekologikoan eraikiz eta Europako esku-hartzeen ikusgarritasuna indartuz "elkarrekin hobeto lan egin" lelopean. Espainiako lankidetzak kideekiko harrimana elkarriketa politikoan oinarritzearen aldeko apustua egiten du, eta hortik sortzen da politika zehatzetan eta hitzarmenak txertatzen dituzten eta gure kideen beharrei erantzuten dieten tresnetan lan egiteko adostasuna.

Europa Taldea ikuspegiaren Europar

Batasunaren urte anitzeko programa adierazgarrien funtsezko oinarrietako bat eta Auzotasuneko, Garapeneko eta Nazioarteko Lankidetzako Tresnaren (NDICI-Europa Global, ingelesez) programazio-jarraibideen oinarritzko zatia da. Pixkanaka beste jarduera batzuetan ezartzen ari dira, hala nola Europar Batasunaren eta estatu kideen arteko koordinazioan garapenerako nazioarteko erakundeen eta konferentzia aldeaniztunen aurrean, edo herrialde kideetako konektagarritasunean eta azpiegiturretan inbertsio publiko eta pribatua egiteko Europako baliabideak mugiarazteko Global Gateway estrategian. Espainiako lankidetzak lan egingo du Europa Taldea ikuspegiaren eta programazioaren eta txertaketa gehiago eta hobeto bateratzeko. Global Gateway ekimenean, gobernantza barneratzailea eta helburu sozialak

(erakundeak indartzea, desparekotasunak murriztea eta klima-larrialdiaren aurka borrokatzea) eta arreta egokiko prozedura gardenak bilatuko dira. Gainera, Global Gateway herrialde kideekin partekatutako lehentasunetara eta garapeneko emaitzetara bideratzea sustatuko da, inbertsioak garapen jasangarrirako eta barneratzaileerako bitarteko gisa bideratuz eta hainbat eskualdetako eragileen artean, gizarte zibila barne, partekatutako gobernantzako mekanismo bat erabiliz.

2020az geroztik, 160 Europa Taldea ekimen baino gehiago egin dira. Ekimen horiek Europar Batasunak eta estatu kideek elkarrekin egindako lanaren emaitza dira, eta 6 arlo dituzte ardatz: trantsizio berdea, trantsizio urdina barne; garapen digitala, zientzia, teknologia eta berrikuntza; hazkunde ekonomikoa eta enplegua; migrazioa; gobernantza, bakea eta segurtasuna; eta giza garapena.

Espainiako lankidetzak erabat nahastuta dago Europa Taldearen eskualdeko eta estatuko ekimenak herrialde kideekin egiteko eta ezartzeko prozesuan eta, hala, aipatutako esparruetan elkarrekin lan egitea sustatzen da. Etengabe aldatzen ari den jarduera hori estatu- eta eskualde-mailan hainbat modalitatetan egindako lanean oinarritu beharko da, eta Europa Taldearen ahalegin koordinatua eta koherentea sustatu beharko du, eragin eraldatzailea sortzeari begira.

Testuinguru horretan, Espainiako lankidetzak Europar Batasunaren barruan funtsezko zeregina izaten jarraituko du, Europar Batasunaren eta Europako beste eragile batzuen eskuordetutako lankidetzak funtsak gauzatzean egiaztatutako mekanismoetan eta esperientzian sakonduz. Horri esker, Espainiako lankidetzak bere posizioa indartu ahal izan du arlo askotan, balio erantsi argia ematen baitu.

Horretarako, lankidetzako jardunbide egokien sareak bultzatzen jarraituko da, eta lankidetzak tekniko eta finantzarioko eragileen artean sinergia handiagoak sustatzeko plataforma gisa

ere erabiliko dira, hala nola Practitioners' Network sarea edo Nazioarteko Lankidetzarako Espainiako Agentziak, Frantziako Garapeneko Agentziak, Italiako Garapeneko Bankuak eta KfW-Alemaniko Garapeneko Bankuak (lankidetzak funtsak txertatzen dituzten erakundearen sarea) osatutako aldeko bankuak eta finantza-erakundeak dauden Nazioarteko Lankidetzarako Europako Finantza Erakundearen Elkarte (JEFIC, ingelesezko sigletan). Erakunde horiekin informazioa eta eskarmentua partekatzen jarraituko da, Europa mailan garapenerako lankidetzak hobetzeko sinergiak bilatuz.

Esparru horren guztiaren barruan, bereziki garrantzitsua da Espainiako lankidetzak lekuan bertan egiten duen lana, AECID erakundearen pean jarduten duten Espainiako lankidetzaren bulegoen bidez koordinatuta (eta, halakorik ez dagoen lekuetan, enbaxaden bidez), Europar Batasuneko ordezkartzeekin eta herrialde kideetako erakunde publikoekin batera. Lan horrek Gida Plan honetan zehaztutako lehentasun geografikoekin eta tematikoekin bat datozen lankidetzak ordezkartze jardueren bidez Europar Batasuneko funtsak (Espainiak ere laguntzen die) lor daitezkeen jarduteko aukera berriak identifikatzeko aukera eman behar du.

Jarduera horiek tresna garrantzitsuak izan daitezke garapen jasangarrirako gai-zerrenda lortzeko, eta Espainiako lankidetzak ahalegin handia egin behar du kudeaketa optimizatzeko eta herrialde kideetan garapeneko eragin adierazgarria lortzeko.

5 TRESNA ETA MODALITATE NABARMENAK

Espainiako lankidetzak eskura ditugun tresnen erabilera optimizatu behar du, ahalik eta eraginkorrenak izateko. 1/2023 Legeak zirriboratu egiten du tresna bakoitzean hartu beharreko bidea. Tresna horiek atal honetan jasotzen dira, eta bertan zehazten da zer tresna erabiliko diren lehentasunez aldi horretan Espainiak garapenerako eraginkortasuneko eta finantzaketako gai-zerrendekin dituen konpromisoei erantzuteko, garapen jasangarrian ahalik eta eragin eta eraginkortasunik handiena lortzeko. Horretarako, gure lankidetzaren tresnen arteko koordinazioan eta osagarritasunean aurrera egiten jarraitzeko mekanismoen garapenean sakonduko da.

Gainera, hainbat tresna erabiltzeak baliabide gehigarri publiko eta pribatuak lortzea bilatuko du ahal denean, herrialde kideen laguntza tekniko eta ezagutza eta garapenerako finantzaketa hobetzeko helburuarekin. Plan honetan zehaztutako zeharkako ikuspegiak eta sektoreko lehentasunak herrialdeen beharrei erantzuteko tresnen bidez txertatuko dira, kontuan izanik herrialdeek haien definizioan parte hartzearen garrantzia 2030 Agendaren kokapenaren eta lurraldetasunaren ikuspegiaren bidez. AECID erakundearen lankidetzako modalitateen eta tresnen gida eguneratuko da, testuinguru berri-
ra egokitzeko.

Proiektu eta programen esparruan, Gida Plan hau indarrean dagoen bitartean finantzaketako tresnak berrikusten aurrera egingo da, egungo lankidetzaren beharretara eta garapenerako gobernu kanpoko erakundeekin eta beste eragile batzuekin elkartasun estrategikoak eraikitzeke premietara egokitzuz, eta hautemandako zorrotasun eta zailtasun batzuk zuzenduko dira dirulaguntzen araudia aldatuz eta deialdiak eta tresnak hobetuz. AECID erakundearen sustapenerako jarduerari dagokionez, onuradun izan daitezkeenei (garapenerako gobernu kanpoko erakundeak, baina baita unibertsitateak edo gizarte-eragileak ere) egokituago dauden mekanismo eta deialdiak diseinatuko dira, eta tresna orokorrak (ekintzak, proiektuak, hitzarmenak, etab., beharrezko egokitzapenekin) programa

edo lan-ildo zehatzetarako deialdi zehatzekin elkartuko dira.

Laguntza programatikoaz, proiektuez eta programez gain, Gida Plan honen esparruan bultzada berria emango zaie honako tresna edo modalitate hauei:

5.1. Lankidetzaren tekniko eta ezagueraren transferentzia

1/2023 Legeak ezartzen du lankidetzaren tekniko dela Espainiako lankidetzaren tresna nagusietako bat. Legeak lankidetzaren tekniko publikoaren garapen jasangarriko erreformak eta politikak sustatzeko erakunde publikoen ezagutza espezializatuak mugiarazten dituen eta pareen, elkarte instituzionalen eta herrialde kideen arteko ezagutza-trukea sustatzen duen berariazko modua dela dio. Ildo horretatik, legeak adierazten du Espainiako lankidetzak munduko garapen jasangarriko prestakuntzako, ikerketako, garapenerako eta berrikuntzako ekintzak egin eta babestuko dituela, zuzenean eta ikerketa-zentroekin eta unibertsitateekin lankidetzan, eta garapenaren azterketen diziplina anitzeko hurbilketa sustatuko duela. Jarduera horien artean, ikasleentzako eta ikertzaileentzako ikasketako eta mugikortasun akademikoko bekak egongo dira, eta arreta jarriko dute oinarriko ikerketan eta ikerketa aplikatuan, baita transferentziako jardueretan ere, praktikatik abiatutako ikaskuntza sustatzeko eta sistemaren eragile guztietan berrikuntza bultzatzeko. Espainiako lankidetzaren teknikoaren funtsezko helburua izango da herrialde kideen ahalmen instituzionala modu eraginkorrean babestea, politiken elkarriketa egituratu batetik abiatuta, baita hiru aldeko lankidetzatik ere. Lankidetzaren teknikoan sartuko dira, erakundeek gain, gizarte zibileko erakundeak (garapenerako gobernu kanpoko erakundeak, sindikatuak eta elkarte profesionalak barne) eta unibertsitateak eta ikerketa-zentroak, ezagutzak sortzeko egiten duten ekarpenagatik eta berariazotasunagatik.

Aintzat hartuko da eragile guztien lankidetzaren tekniko publikoaren garrantzia. Bereziki, AECID erakundeaz gain, garrantzitsua izango da Administrazio eta Politika Publikoen Nazioarteko eta Iberoamerikarako Fundazioaren zeregina, sistemaren logikaren barruan jardungo duena eta AECID erakundeak Gida Planaren esparruan egiten duen koordinazio operatiboan parte hartuko duena, egoitzaren, eskualdearen eta herrialdearen mailan, eraginkortasunaren, osagarritasunaren eta koherentziaren onerako, otsailaren 20ko 1/2023 Legearen 31.4. artikularen ildotik.

5.2. Finantza-lankidetzaren

1/2023 Legearen alderdirik garrantzitsuenetako bat finantza-lankidetzaren erreforma da. Horri esker, baliabide gehigarriak lortu ahal izango dira eta herrialde kideek askotan lortu ezin duten finantzaketa lortuko dutela ziurtatu ahal izango da. Finantza-lankidetzaren garapen jasangarrirako Espainiako lankidetzaren funtsezko tresna izango da: GJHak eta Gida Plan honen lehentasunak lortzera bideratuta dago; eta herrialde onuradunetako gobernuen erantzukidetasunean oinarritzen da, antiziklikoa da eta tokiko sektore pribatuarekin eta inbertitzaile pribatuekin, Europako erakunde eta agentziekin eta nazioarteko finantza-erakundeekin elkartasun estrategikoak bultzatzen ditu. FONPRODE funtsaren aurrean, FEDES funts berriak, aurrekontu-funtsa eta nor-tasun juridikorik gabekoa izan arren, malgutasuneko osagai garrantzitsuak prozesu operatiboetan, autonomia handiagoa hori kudeatzean, eta tresna berriak txertatzen ditu sortzen ari diren ekonomien finantzaketako premia aldakorreari erantzuteko.

FEDES funtsak AECID erakundearen bidez Estatuko Administrazio Orokorrari atxikitako urteko hornidura izango du estatuko aurrekontu orokorretan; beraz, Kanpo Arazoetako, Europar Batasuneko eta Lankidetzako Ministerioaren barruan egongo da. Aurrekontu-hornidura horri emandako mailegu eta kredituen itzultzeen ba-

liabideak gehituko zaizkio, baita finantza-aktibo horiek gauzatzeagatik sortutako eta kobratutako komisio eta interesetatik datozen fluxuak ere. 1/2023 Legearen bigarren xedapen gehigarrian xedatutakoaren arabera, FEDES eratzearrekin batera adituen talde bat eratuko da, garapen jasangarrirako Espainiako finantza-lankidetzaren etorkizuneko erakundearen diseinurako proposamen bat egiteko lan egingo duena.

Finantza-lankidetzak ez du hutsean lan egiten; integrazioan, osagarritasunean eta elkartasun estrategikoen politikan oinarritzen da, ez bakarrik beste ministerio eta sektore pribatu batzuekin, baita nazioartean ere, Europako agentziekin eta nazioarteko finantza-erakundeekin. Horren erakusgarri dira baterako finantzaketako hitzarmenak, AECID erakundeak JEFIC plataforman Frantziako Garapeneko Agentziarekin, Italiako Garapeneko Bankuarekin eta KfW-Alemaniko Garapeneko Bankuarekin baterako finantzaketako eragiketarako egiteko parte-hartzeak erakusten duen bezala, edo Espainiaren eta Munduko Bankuaren, Garapenerako Banku Interamerikarraren eta Nekazaritza Garapenaren Nazioarteko Funttsaren artean sinatutako baterako finantzaketarako esparru-hitzarmenak, FONPRODE/FEDES funtsaren bidez eragiketa publikoak batera finantzatzeko. Bi kasuetan, lankidetzaren tekniko baliabideak finantzaketa-lerroekin batzearen garrantzia nabarmendu behar da, herrialde kideetako arau-esparruak hobetzeko eta proiektuak gauzatzeko dituzten erakunde publikoak, enpresa pribatuak edo gizarte zibileko erakundeak indartzeko edo horien hasiera bizkortzeko, horrekin guztiarekin haien arrakastarako aukerak eta garapenean izango duten eragina hobetuz.

FEDES honako indar-ideia hauetara bideratzen da:

- Gure inguruko herrialdeekin homologatuko gaituzten finantza-tresnak hartzea, hala nola aurrekontu-laguntzako kredituak, nazioarteko finantza-erakundeetarako eta garapeneko erakunde aldeaniztunetarako itzul daitezkeen edo itzuliko ez diren ekarpenak,

eramaileak eratzea sektore pribatuarekin eragiketak egiteko edo nazioarteko finantza-erakundeekin programa handiak gauzatzeko kreditu-lerroak kontraberatzeko edo horiei abala emateko (alderdi hori funtsezkoa da ekimen handietarako, hala nola JEFIC, funts fiduziarioak eta Europa Taldearen ekimenak), kredituak, maileguak eta finantzaketa-lerroak, herrialde onuradunetako mikroenpresei, enpresa txikiei eta enpresa ertainei laguntzeko finantza-erakundeetan edo finantza-inbertsioetarako eramaileetan kapitaleko edo kuasi kapitaleko zuzeneko edo zeharkako partaidetzen aldi baterako eskuratzea, eragineko inbertsioak, laguntza teknikoak, etab.

- FEDES funtsaren finantzaketa emakidakoa eta berezia izango da eta, hala dagokionean, ELGAREN GLBAREN Garapenerako Laguntza Ofizialaren edo Garapen Jasangarrirako Babes Ofizial Osoaren neurriekin bat etorriko dira, trantsizio antolatua ahalbidetuz, bai graduaziotik hurbil dauden herrialdeetarako, bai dagoeneko graduatuta daudenetarako.
- Herrialde hautagarriak GLBAREN zerrenda osatzen duten herrialde guztiak izango dira; horrek esan nahi du jarduera-eremua zabalagoa izango dela eta Espainiako lankidetzaren elkartze edo lankidetzaren aurreratuko herrialdeak baino gehiago hartuko dituela, eta arreta berezia eskainiko zaie dagoeneko graduatuta dauden herrialdeei. Jakina, berme subiranoa behar duten eragiketa publikoen kasuan, hautagarritasunak aintzat hartuko du Altxorraren eta Nazioarteko Finantzaketaren Idazkaritza Nagusiaren irizpidea, kontuan hartuta herrialde onuradunaren zorraren jasangarritasuna, baita Espainiak herrialde horretan duen esposizioa ere.
- Arauen garapenaren bidez, FONPRODE funtsaren prozesuen aurrean arindu nahi diren eragiketak kudeatzeko eta onartzeko prozesua zehaztuko da, eta eragiketa horiek gobernu kide anitzeko organoetara zein kasutan eramango diren ezarriko da. Halaber, FEDES

funtsaren hurrengo urteetarako ibilbide-orri bat sortuko da hainbat eragilerekin, gizarte zibila barne, modu parte-hartzailean eginda.

Bai Espainiako lankidetzak egindako eragiketeetarako, bai beste finantza-erakunde batzuekin bateratutako finantzaketarako, giza eskubideei, lan-eskubideei, haurren eskubideei eta haurren lanari, eta ingurumenari eta gardentasunari dagokien arreta egokiko eskakizunak betetzeko beharrezkoak diren babesak ezarriko dira, arlo horietako Espainiako, Europar Batasuneko eta nazioarteko arauen arabera. LANEREN 169. Hitzarmenaren ezarpena ere kontuan hartuko da.

FEDES funtsak baliabideak edo hainbat tresnaren (itzul daitezkeenak eta itzuli ezin direnak) konbinazioak (*blending*) nahastuko ditu, bai funtsaren beraren baliabideekin, bai AECID erakundearen laguntza teknikoarekin edo Europar Batasuneko funtsekin, eskuordetutako lankidetzaren bidez.

Finantzaketako erronken garrantziak FEDES funtsak honako hauekin esku hartzea, lankidetzaren aritzea eta iraunkorra izatea eskatzen du:

- Enpresaren nazioartekotzeko politikekin eta zorraren jasangarritasunarekin: FEDES funtsaren ezaugarri den laguntza bereziari kalterik egin gabe, nazioartekotzera bideratutako nazioarteko beste finantzaketa-tresna batzuekin sinergiak bilatuko dira, sektore pribatuaren baliabide gehigarriak lortzeko.
- Sektore pribatuarekin: lehenetsun tematikoak eta geografikoak sektore pribatuak eskarmentua eta agerpena dituen sektore eta merkatuekin bat datoz gehienbat.
- Gizarte zibilak eta garapenerako gobernu kanpoko erakundearen sektoreak ekarpen handia egin dezakete proiektuak diseinatze-ko fasean eta ebaluazioan, Espainiako lankidetzak lortu nahi dituen balioak eta garapen jasangarrian eragina izatea ziurtatzen dutenak barne hartzen eta errespetatzen direla egiaztatzeko.

- Nazioarteko beste alde biko emaile eta emaile aldeaniztun batzuekin, Global Gateway eta Europa Taldearen ekimenen esparruan, nazioarteko finantza-erakundeekin bezala, baterako finantzaketako hitzarmenak garatzearen bidez.
- Lehentasunezko jarduera-sektoreekin, garapen ekonomiko jasangarriari lagundu nahi diotenak, lehenik eta behin, lehentasunezko herrialde eta eskualdeetan (trantsizio bidean dauden herrialdeak barne), baina baita Gida Plan honetan lehenetsitako sektoreetan GLOrako edo Garapen Jasangarrirako Babes Ofizial Osorako hautagarria den beste edozein herrialdeetan ere.
- Espainiako lankidetzaren kontuak emateko adierazleei egindako ekarpenarekin, funtsaren ekintzak lan egiten duten eskualdeen garapenean duen eragina neurtzeko.
- Erakunde feministek, emakumeen elkarteek eta eskubideen eta bizitzaren defentsako erakundeek zuzeneko finantzaketa eskuratzeko aukerarekin, gizarte zibileko erakundeen aldarrikapenekin eta GAP III planaren oharrekin bat etorri.

Horrez gain, FEDES funtsak klimaren finantzaketan ere lagundu ahal izango du Espainiako Gobernuak COP 26 delakoan 2025etik aurrera, 1.350 milioi euro urtean hartutako konpromisoa gehitzeko. Funtsak beste kontu-sail batzuetatik etorri beharko dira, helburu horretarako funts globaletarako ekarpenak direnean. Azkenik, esku-hartzeak kudeatzeko, garapen jasangarriaren gaineko eraginaren adierazleak garatzeko eta kontuak ematea hobetzeko Espainiako lankidetzaren gaitasunak eta arreta egokiko prozedura gardenak indartuko dira.

5.3. Lankidetzaren eskuordetua

Espainiako lankidetzak eginkizun eraginkorra izango du lankidetzaren eskuordetuarekin kudeatzaile estrategiko gisa, koherentzia handiagoa errazteko eta garapen jasangarriaren duen era-

gina maximizatzeko tresna gisa. Lankidetzaren eskuordetuko esku-hartzeak arinduko dira eta estrategikoki planteatuko dira Gida Plan hau indarrean dagoen bitartean, Europa Taldearen estrategien eragina (Espainiako lankidetzak aktiboki parte hartu du estrategia horien diseinuan) eta Espainiako lankidetzaren ekintza osoarekiko sinergiak maximizatu.

Lankidetzaren eskuordetuko ekintzak aukeratzeko, hautaketa-irizpide argiak erabiliko dira, eta Gida Plan honetan lehentasunezko zatitzairekin diren sektoreetan jarriko da arreta. Sektore horietan, Espainiako lankidetzaren sistema publiko eragileek balio erantsi handiagoa eman ahal izango dute, eta dirulaguntzei edo kontratazioari dagokienez Europako eta Espainiako araudia egokitzeko dauden zailtasunak konponduko dira.

5.4. Hiru aldeko lankidetzaren eta hegoaldeko herrialdeen arteko lankidetzaren

Gure herrialdeak eredu ezartzen jarraitzen du hiru aldeko lankidetzaren elkartasunari dagokionez, txertatzen dituen eraginkortasuneko estandar altuengatik eta lortutako emaitzen eta eraginagatik, eta Espainiako lankidetzaren erreferentzia da hiru aldeko lankidetzaren jardueretan eta Amerikan eta Kariben hegoaldeko herrialdeen arteko lankidetzaren babesteko ekintzetan.

Espainiak hiru aldeko lankidetzaren elkartasunak sortzen jarraituko du. Izan ere, gorantz doan garapenerako lankidetzaren modalitatea da, eta baliabide teknikoak, finantzarioak, materialak eta bestelakoak baino ez dituen ematen hiru kideren arteko gobernutik gobernurako lankidetzaren haratago hedatu da. Orain horizontaltasuna, elkarrekiko onura eta elkarrekiko erantzukizuna, elkarrekiko ikaskuntza eta ezagutzaren kudeaketa, eta garapenerako, eraginkortasuneko eta eragingarritasuneko emaitzetara bideratutako kudeaketa partekatua hartzen ditu barne.

Espainiako lankidetzak herrialde graduatuetan (Txile eta Uruguai) eta errenta ertain-altua duten herrialdeetan (Argentina, Brasil, Panama, Costa Rica edo Mexiko) agerpena izaten jarraitzen du. Herrialde horiekin lankidetzan aritzeko eredu bat finkatu nahi da, haien garapen-mailaren beharrei erantzungo dieten hiru aldeko lankidetzak edo lankidetzak teknikoak bezalako tresnen bidez. Montevideon dagoen Espainiako lankidetzaren bulegoak Latinoamerikako eta Karibeko eskualdeetan bertan hiru aldeko lankidetzak sustatzen lagunduko du, eragile anitzeko elkartasunak sortzera bideratutako ereduak zehaztuz. Era berean, berariazko finantzaketa-lerro bat garatuko da hiru aldeko lankidetzako proiektuetarako. Esperientzia Latinoamerikatik eta Karibetik haratago, Espainiako lankidetzaren lehentasunezko beste eskualde batzuetara, zabaltzeko lan egingo da.

Espainiako lankidetzak hegoaldeko herrialdeen arteko lankidetzaren garrantzia azpimarratzeko behararen alde agertzen da, baita funts eta ekintzen kopuruetan zein kalitatean handitzearen alde ere. Era berean, hegoaldeko herrialdeen arteko lankidetzaren estandarrak ELGaren estandarretara hurbiltzea nahi du, estandarrak zabaltzeko lanen bidez eta sortzen ari diren emaitzak ELGaren lanean txertatzearen bidez.

6

EKINTZA HUMANITARIOA

1/2023 Legeak jasotzen duen bezala, ekintza humanitaria bizitzak babestera eta salbatzera, giza sufrimendua saihestera eta arintzera, oinarrizko eta berehalako beharrei erantzutera eta krisialdiek, indarkeria orokortuak eta gatazka armatuek, biztanleen derrigorrezko lekualdaketak barne, kaltetutako pertsonen eskubideak eta duintasuna babestera zuzendutako ekintzen multzoa da. Ekintza humanitarioak gizaldekoko nazioarteko zuzenbide humanitarioa eta aplikatu beharreko beste arau batzuk ditu oinarri, baita bihozberatasunaren, inpartzialtasunaren, neutraltasunaren eta independentziaren printzipioak ere, eta lehentasuna ematen dio gehien behar dutenei laguntzeari, bereizkeriarik gabe.

Espainiako ekintza humanitaria 2019-2026 aldirako Espainiako Lankidetzaren Ekintza Humanitarioaren Estrategian oinarritzen da, eta honako helburu hauek ditu, besteak beste: hondamendiak saihestea eta horien aurrean prestatzea; larrialdiei erantzutea; krisialdi konplexu, kroniko eta errepikariei erantzutea; susperraldi goiztiarra; zaugarritasun berezia duten pertsonak babestea; eta diplomazia humanitaria. 2023-2026 aldirako Diplomazia Humanitarioaren Estrategiak gidatu eta ikuspegi humanitaria indartzen du estatuaren kanpoko ekintzan, eta krisialdi humanitarioen aurrean tresna guztiak erabiltzea sustatzen du, eremu humanitaria eta ekintza humanitario neutral, inpartzial eta independentea zainduz, eta Espainiak hartutako konpromiso politiko eta juridikoen erreferentzia-esparrua indartzearen alde eginez.

Gida Plan honek Nazio Batuen eta Europar Batasunaren plangintzako tresnekin bat egindako ekintza humanitaria proposatzen du, gizaldekoko ahalegin aldeaniztunekiko konpromisoa sendotuz. Espainiako ekintza humanitaria printzipio humanitarioetan oinarrituko da, eta nazioarteko ordenamendu juridikoa bultzatu eta errespetatuko du. Gizateriarentzako Gai-zerrendaren eta 2023ko ekainean berrikusitako 3.0 bertsioeko Eragingarritasun eta Eragingarritasun Humanitarioaren aldeko Itun Handian hartutako konpro-

misoen esparruan garatuko da. Ildo horretatik, eta baliabideak eta tresnak nazioartean hartutako konpromisoetara egokitze aldera, datozen lau urteetan arreta berezia jarriko da honako helburu hauetan:

- Tokiko eragileei laguntzea. Ekintza humanitarioaren esparruan testuingurua eta egoera hobeto ezagutzen duten eragileen, emakumeen erakundeak barne, parte-hartzea sendotzera bideratuko dira tresnak. Ildo beretik, Espainiako GKE espezializatuen laguntza ere izango da, bai kontrako alderdi gisa, bai erakunde laguntzaile gisa.
- Eskudiruzko laguntza indartzea, krisialdi humanitarioetan zaugarritasuneko egoeran dauden herritarren ahaldunderako eta duintasunerako tresna gisa, onarpen handiagoa ahalbidetuz eta ukitutako pertsonen ekintzarako gaitasuna handituz.
- Ezarritako laguntza pixkanaka murriztea. Nazioarteko testuinguru gorabeheratsuan eta, neurri handi batean, aurreikusitako ezin den eraginaren testuinguruan, erantzun malgu bat behar da, sortuz joaten diren egoera eta beharretara egokitzea ahalbidetuko duena. Horregatik, Gida Plan honek markatu gabeko baliabideak mailaz maila handitzearen alde egiten du; baliabide horiek malguak eta, aldi berean, bermatzaileak diren mekanismoen bidez zuzendu beharko dira.
- Urte anitzeko eta hainbat urtetarako plangintza eta finantzaketa mailaz maila handitzea.
- Laguntzaren kalitatea hobetzea eta kontuak ematea.

Gida Plan honek ekintza humanitaria ulertzeko duen diziplina anitzeko ikuspegiak berekin dakar plangintza, egikaritze, jarraipen eta ebaluazio osoan zehar honako alderdi hauek kontuan hartzea: eskubideak; genero-berdintasuna; haurrak, nerabeak eta aniztasuna; prebentzioa; erresilientzia; kalterik gabeko ekintza; gatazkarekiko sentikortasuna; ingurumen-jasangarritasuna;

babesaren zentraltasuna eta, azkenik, ekintza humanitarioaren, garapenaren eta bakearen arteko lotura hirukoitzaren ikuspuntua, egokia de testuinguruetan. Zehazki, genero-berdintasunaren, adinaren eta aniztasunaren ikuspegiak, baita ingurumen-jasangarritasunaren ikuspegiak ere, ekintza humanitaria zeharka zuzenduko dute, laguntza, baliabideak eta zerbitzuak pertsona guztiengana iritsiko direla ziurtatuz, haien behar zehatzen eta ahalmenaren arabera, eta arreta berezia jarriz emakumeei, nerabeei eta haurrei. Halaber, lehentasuna izango da krisialdi humanitarioetan genero-indarkeria eta sexu-indarkeria saihestea eta horiei erantzutea.

6.1. Printzipioetan oinarritutako ekintza humanitaria, koordinatua eta baliabide nahikoak dituen

Espainiako ekintza humanitaria gizatasunaren, inpartzialtasunaren, neutraltasunaren eta independentziaren oinarriekin koherentea izan-

go dela bermatzeko, Gida Plan honek autonomia ematen die planean sartutako beste lankidetzako tresna eta modalitateei dagozkien lehentasun geografiko eta tematikoei, bai programazioari, bai gauzatzeari dagokienez.

Kanpo Arazoetako, Europar Batasuneko eta Lankidetzako Ministerioari atxikita dagoen AECID erakundea Espainiako lankidetzako kudeatzeko organo nagusia da. 2030 Agendaren esparruan pobrezia aurka borrokatzea eta garapen jasangarria sustatzera bideratuta dago erakundea, eta ekintza humanitaria du lehentasunen artean. AECID arduratuko da Estatuko Administrazio Orokorraren eremuko ekintza humanitario ofiziala kudeatzeaz eta gauzatzeaz eta, horretarako, aurrekontu propio eta independente bat izango du Gida Plan honek hartzen duen ekitaldi bakoitzerako. Konpromisoa izango da 2030ean GLOaren % 10a gutxienez lortzea, 1/2023 Legeak ezarritako xedearen arabera. AECID erakundeak autonomia-erkidegoen eta tokiko erakundeek ekintza humanitarioaren erakunde kudeatzaileekin lan egingo du estu-estu.

AECID erakundeak jarduera-esparru horretan duen egitura indartuko du, bai maila zentrallean, bai Espainiako lankidetzaren bulegoetan, baita bere gaitasunak eta giza baliabideak eta baliabide teknikoak eta ekonomikoak ere, Espainiako lankidetzak erantzun humanitario egokia eta kalitatezkoa emango duela bermatzeko. Erantzun humanitarioaren eraginkortasuna hobetze aldera, Ekintza Humanitarioaren Estrategiaren eta Gida Plan honen esparruan, ekintza humanitarioaren bulegoak bi urtean behin planifikatuko du bere jardura lehentasunezko testuinguru humanitarioetan, eta hori urteko programazioan islatuko da, beti alde anitzeko ikuspegian oinarrituta, sektore zehatzetan arreta jartzearen ondorioz identifikatu diren behar nagusiei erantzuteko. Plangintzarako kontuan hartuko da, halaber, Kanpo Arazoetako, Europar Batasuneko eta Lankidetzako Ministerioak egindako 2023-2026 aldirako Diplomazia Humanitarioaren Estrategiaren edukia, Espainiako lankidetzaren Ekintza Humanitarioaren Estrategiaren osagarria dena.

6.2. Gobernu kanpoko erakunde humanitarioak

Espainiako gizarte zibilak eremu humanitarioan duen zeregina ezinbestekoa da, krisialdi askotan erantzun kualifikatua ematen duelako eta Espainiako herritarrekin hitz egiteko gaitasuna duelako. Hori dela eta, Gida Plan honek administrazio publikoen eta erakunde humanitario espezializatuen arteko koordinazioa indartzea proposatzen du. Horretarako, lan-talde bat osatuko da AECID erakundearen ekintza humanitarioaren bulegoaren eta estatu-mailako GKE espezializatuen artean, eragileen arteko koordinazioa optimizatzeko eta Espainiako lankidetzaren Ekintza Humanitarioaren Estrategian hartutako konpromisoetan elkarrekin aurrera egiteko.

ELGaren GLBaren irizpideen arabera, eta aipatutako Ekintza Humanitarioaren Estrategiarekin

bat eginez, funtsen banaketak bilatuko du gobernu kanpoko erakundeei zuzendutako funtsen ehuneko jakin bat ekintza humanitaria bideratutako aurrekontu osoaren % 20 eta % 30 artekoa izan dadin laguntzea.

Espainiako erakunde zeregina garrantzitsua baino garrantzitsuagoa da kokapenaren helburua lortzeko. Izan ere, Espainiako GKEek eta haien nazioarteko sareek konpromiso eta zeregin oso zehatza dute herrialde kideetan tokiko kontrako alderdiak indartzeko, bereziki garrantzitsua emakumeen erakundeen, tokiko erakunde feministen edo herri indigenen eta afro-ondorengo erakunde edo elkarten ahalmena indartzeari dagokionez. Beraz, Gida Plan hau indarrean dagoen bitartean, Espainiako erakundeek kokapenean duten eginkizunari laguntzeko tresnak sendotuko dira.

6.3. Ekintza humanitario deszentralizatua

2030 Agendaren izaera orokor, integral eta maila anitzekoak, baita hura kokatzeko erronkak ere, eginkizun garrantzitsua ematen diete Administrazioaren maila guztiei. Plan honek lankidetzaren deszentralizatuak eremu humanitarioan duen garrantzia aintzat hartzen du, eta Estatu Administrazio Orokorren eta lankidetzaren deszentralizatuaren artean dauden koordinaziorako tresnen garrantzia nabarmendu nahi du, AECID erakundeak, autonomia-erikidego gehienek eta Espainiako Udallerrien eta Probintzien Federazioak sinatutako ekintza humanitarioaren arloan elkarrekin eta koordinatuta jarduteko hitzarmena barne. Gizaldekohalekin koordinatuaren adibide bat da hau, non baliabide tekniko, ekonomiko eta estrategikoen eta giza baliabideen batura kudeaketa, eragina, emaitza kuantitatibo eta kualitatiboak, eta jarraipena eta ebaluazioa hobetzera bideratuta dagoen. Hitzarmenak kudeaketa publikoan eraginkortasunaren eta eragingarritasunaren eredu izan nahi du, eta emaitza onak erakutsi ditu orain arte; hala ere, AECID erakun-

dearen eta lankidetzaren deszentralizatuaren arteko koordinazioa ez da bere eremura bakarrik mugatu.

Koordinazioa indartzeko konpromisoarekin, Gida Plan hau indarrean dagoen bitartean, lankidetzaren deszentralizaturako honako helburu hauek ezartzen dira: batetik, autonomia-erkidegoen arteko lankidetzarako zuzenbideko esparrua orokortzea eta, bestetik, erakundeen arteko komunikazioa hobetzea eta 2019-2026 aldirako Espainiako lankidetzaren Ekintza Humanitarioaren Estrategiaren eta Grand Bargain 3.0 hitzarmenaren konpromisoak betetzen elkarrekin aurrera egitea.

Era berean, ekintza humanitarioaren eremuan elkartasun eraldatzaileak eta eraginekoak bultzatzeko, AECID erakundeak lankidetzaren deszentralizatuaren eragileekin duen komunikaziorako eta lankidetzarako kanalak indartuko ditu, batez ere ustekabeko larrialdiei erantzuteko eta Ekintza Humanitarioaren Estrategiaren esparruan eragile guztiek hartutako xedeak betetzeko. Autonomia-erkidegoak eta tokiko erakundeak bi noranzkoko informazioaren trukerako eta koordinaziorako sistemak sartu ahal izango dira, laguntzaren kalitatea hobetze aldera.

Era berean, lankidetzaren sustatuko da giza eskubideen defentsaren aldeko eta krisialdi humanitarioei erantzun antolatu eta profesional bat ematearen aldeko herritartasun kritikoa, erantzukidea eta mobilizatuak sustatzeko, herritartasun globalerako hezkuntzaren bidez.

6.4. Ikuspegiak eta sektoreak

Espainiako ekintza humanitarioak lanean jarraituko du Ekintza Humanitarioaren Estrategia inspiratzen duten zeharkako ikuspegi eta oinarrietan: eskubideen ikuspegiak; genero-berdintasunaren eta berdintasun feministaren ikuspegiak; ikuspegi interseksionala, haurren eta nerabeen eskubideena, adinarena eta aniztasunarena;

prebentziozko eta hondamendien arriskua eta arrisku informatua murrizteko ikuspegiak; erresilientziaren ikuspegiak; kalterik gabeko ekintzaren ikuspegiak eta gatazkarekiko sentikortasunaren ikuspegiak; eta ingurumenaren, babesaren zentraltasunaren eta ekintza humanitarioaren, garapenaren eta bakearen arteko lotura hirukoitzaren ikuspegiak.

Genero-berdintasunak eta emakumeen eta nesken ahalduak zeharkako eta sektoreko lan-eremu bat osatuko dute, hain zuzen ere. Lan-eremu bereziak izango dira sexu- eta ugalketa-zerbitzuak eta -eskubideak eskuratzeko, genero-indarkeriako mota guztiak saihestea, arintzea eta horiei erantzutea, salerosketa, emakumeen genitalen mutilazioa, behartutako ezkontza goiztiarra, sexu-esplotazioa eta -abuso barne, eta emakumeak eta tokiko emakumeen erakundeak ahalduak erantzun humanitarioan eta arkitekturan, ahalduak ekonomikoak barne. Gainera, ahal den neurrian, emakumeei, bakeari eta segurtasunari buruzko 1325 Ebazpena testuinguru humanitarioetan txertatzea sustatuko da.

Espainiako ekintza humanitarioak aitortzen du kultura-aniztasuna errespetatu eta gorde beharreko aberastasuna dela, eta garrantzi berezia ematen die herrien ondare materiala eta immateriala babesteari eta kulturarteko elkarrizketa sustatzeari. Horregatik, ekintza humanitarioak beti hartuko ditu kontuan jardura garatzen den lekuetako kultura eta ohiko teknikak. Gainera, 1/2023 Legean jasotzen den bezala, ekintza humanitarioko esku-hartze zehatzak lehentasun humanitarioen, garapen jasangarriaren eta bakearen eraikuntzaren artean txertatutako ikuspegiarekin diseinatu eta ezarriko dira.

Halaber, lehentasuna emango zaio, besteak beste, Esfera gidaliburuak nabarmendutako honako oinarriko sektore hauetan lan egiteari: ura eta saneamendua, osasuna (osasun mentala eta laguntza psikosoziala barne), babesa, elikagaien segurtasuna, nutrizioa eta larrialdietarako hezkuntza. Sektore horiek za-

baldu ahal izango dira Esfera proiektuaren balizko berrikuspenen arabera. Krisialdi humanitarioko testuinguruetan, lehenetasunezkoztat joko da errefuxiatuei eta barneko desplazatuei arreta ematea, baita egoera zaugarrian dauden beste batzuei ere, eta populazio horrek lan duinaren bidez bizibideak lortzea. Hezkuntzarako sarbidea bermatzea eta hezkuntza-komunitate osoa babestea lehenetasunezkoak izango dira larrialdietan, krisialdi kronikoetan, gatazkako eta gatazka ondoko testuinguruetan eta birgaitze goiztiarreko faseetan. Gatazkako testuinguruetan eta indarkeriako egoeretan, Espainiako lankidetzak nahastutako eragile guztiekin koordinatuta egingo du bere lana, eskola seguruen adierazpenaren esparruan.

6.5. Irismen geografikoa

2019-2026 aldirako Ekintza Humanitarioaren Estrategiaren helburua ahaztutako krisialdie-tako lana indartzea da. Gida Plan hau indarrean dagoen bitartean, krisialdi horiei emandako erantzuna sendotzea sustatuko da, Europako Batzordearen ahaztutako krisialdien indizeak erabiliz (Babes Zibileko eta Gizaldekoko Laguntzako Europako Eragiketen Zuzendaritza Nagusia, DG ECHO) Espainiako lankidetzako eragileek erabakiak hartzeko unean. AECID erakundearen ekintza humanitarioak, duela urte askotatik krisialdi-mota horretan ardaztuta, bere testuinguruaren estrategia humanitarioetan lehenetasitako krisialdi kronikoei (Latinoamerika eta Karibe, Saharako errefuxiatuen kanpamentuak, Siriako eskualdeko krisialdia, Palestina, Sahel, Afganistan eta Ukraina, Gida Plan hau idazten ari denean) laguntza ematen jarraituko du eta, aldi berean, sistema aldeaniztunaren beharren eta deialdi humanitarioen arabera egokituz jotzen diren gainerakoei arreta emango zaie. Era berean, bat-bateko hondamendi natural eta antropogenikoen aurreko larrialdiei erantzuteko laguntza ematen jarraituko da, Espainiako lankidetzak balio erantsirik handiena eman dezakeen herrialdeei lehenetasuna emanaz.

6.6. Larrialdien aurreko erantzuna eta hondamendien arriskuak murriztea

Ekintza Humanitarioaren Estrategian ezarritakoaren ildotik, larrialdiei erantzuteko gaitasunaren kalitatea hobetzen eta sendotzen jarraituko dugu, koordinazioko mekanismoak hobetzea, tresnak berrikustea eta esku hartzen duten eragile publiko zein pribatu guztientzat jarduteko prozedura argiak ezartzea barne.

Larrialdien aurreko erantzunaz gain, hondamendien aurrean prestatzeko, horiei aurrea hartzeko eta azkar suspertzeko lana indartuko da, ekintza humanitarioan arriskuan oinarritutako ikuspegia sendotuz eta bat-batean sortutako krisialdien eragina murrizten lagunduz, eta arreta berezia jarriz hondamendi naturalen ondorioak sistematikoki jasaten dituzten eskualde eta herrialdeetan. Arriskuak murrizteko, larrialdien jatorriak hartuko dira kontuan, klima-aldaketa barne, baita nazioarteko konpromisoak ere, hala nola 2015-2030 aldirako Hondamendien Arriskuak Murrizteko Sendaiko Esparrua. Horretarako, ekintza humanitariotik ez ezik, klima-aldaketara egokitzera eta arrisku-mota horien identifikazioa, kudeaketa, arintzea eta erantzuna indartzera zuzendutako garapen jasangarri-rako lankidetzako jardueretatik ere jardun behar da.

Illo beretik, nabarmentzekoa da START (Spanish Technical Aid Response Team) taldeak egiten jarraituko duen zeregina, Espainiako ekintza humanitarioaren proiektu adierazgarri gisa finkatuta. Eliteko talde hori osasun-sistema publikoko lehen mailako osasun-langileek osatzen dute, eta erakusten du Espainiak baduela larrialdi humanitario globalei berehalda eta modu eraginkorrean erantzuteko gaitasuna, Garapen Jasangarri-rako Helburuekin eta 2030 Agenda-rekin bat eginez.

7

GARAPEN JASANGARRIRAKO ETA HERRITARTASUN GLOBALERAKO HEZKUNTZA

Garapenerako lankidetzaren sistema eraginkor eta esanguratsu bat lortzeko, ezinbestekoak dira plangintza estrategikoak eta egoitzan eta lekuan bertan kudeatzeaz arduratzen diren erakundeen ahalegina eta konpromisoa, baita herritarren babes solidarioa ere. Horregatik, Espainiako lankidetzaren helburu eta ekintza gakoaren artean dago Espainiako herritarrek Garapen Jasangarrirako Helburuekin eta munduko solidaritatearekin duten babesaren eta konpromisoa suspertzea eta bultzatzea.

UNESCO erakundearen arabera, garapen jasangarrirako eta herritartasun globalerako hezkuntzak herritartasun global kritiko eta arduratsuen oinarri diren ezagutzak, gaitasunak, balioak eta jarrerak eskaini nahi ditu: sormena, berrikuntza eta elkartasunarekiko konpromisoa, justizia soziala, bakea, giza eskubideak, gizon eta emakumeen arteko berdintasuna, eta garapen jasangarria. Hori dela eta, politika publiko honek alderdi guztietan egingo du lan: hezkuntzan (formala, formala ez dena eta informala); ikerkuntzan; eta sentsibilizazioan eta mobilizazioan, pentsamendu kritiko eta libretik abiatuta, eragile eta maila anitzeko elkartasunak indartuz eta sortuz eta lankidetzaren deszentralizatua eta gizarte zibila bereziki nahastuz. Horretarako, aldi honetan honako prozesu hauek bultzatuko dira:

- Garapen jasangarrirako eta herritartasun globalerako hezkuntzaren plangintzako eta strategiako dokumentuak eguneratu eta berrituko dira, herritartasun eraldatzailerako generoaren ikuspegia eta ikuspegi feminista indartuz. Horien artean, arlo horretako Espainiako lankidetzaren estrategia berrituko da, 2022ko azaroaren Dublingo Europako Adierazpena abiapuntutzat hartuta. Halaber, garapen jasangarrirako eta herritartasun globalerako hezkuntzaren agerpena sustatuko da beste politika publiko batzuen dokumentuetan, eta horietatik abiatuta ere lagundu ahal izango da, politiken koherentzia sustatuz.
- Hezkuntzaren arloko langileen gaitasunak indartzea sustatuko da, baita 4. GJHko 4.7

xedea lortzen lagunduko duten ikastetxe eta unibertsitateetako ikaskuntza-inguruneak eta hezkuntza-programak eraldatzea ere.

- Formala ez den hezkuntzari eta hezkuntza informalarari dagokienez, aisialdirako eta denbora libreko guneetan, eta bereziki gazteei zuzenduta eta bizitza osorako ikaskuntza sustatuz, herritarrek garapen jasangarriaren eta munduko solidaritatearen alde nahasten eta jarduten lagun dezaketen sentsibilizatzeko kanpainak eta ekintzak egingo dira errefortzu positiboaren bidez, estatuko eta nazioarteko ildoetan ezartzen den bezala.
- Herritarrek gizarte konprometitu gisa parte hartzeko ahalmen guztia garatzeko aukera emango duten boluntariotzako programak sustatuko dira, tokian tokikoak eta nazioartekoak, balio demokratikoak sustatzeari eta guztien ona maila globalean bilatzeari lotuta.
- Bidezko merkataritzaren eta horren Espainiako lankidetzaren herrialde kideetako ekoizle eta langileentzako onuren gaineko sentsibilizazioa eta praktikak sustatuko dira, sektore pribatuko enpresa eta erakundeekin adostasunak egingo dira bidezko merkataritzaren oinarriak bultzatzeko, eta bidezko merkataritza-praktika jasangarriak hartuko dira.
- Garapen jasangarrirako komunikazioaren eremuarekin koordinatuta lan egingo da, komunikabideetatik eta komunikabideekin arituz adin guztietako gizartearen geruza askotara iristeko eta iritzi publikoaren eraketan parte hartzeko elkarren mendekotasunetik eta solidaritateatik.
- Espainiako lankidetzaren eragile guztiekin lan egiteko guneak mantendu eta indartuko dira, jasangarritasuna eta munduko solidaritatea sustatuko duten aldaketa sozial eta politikoak sustatzeko. Alde batetik, autonomia-erkidegoekin eta tokiko erakundeekin egiten den lana indartuko da; bestetik, uni-

bertsitateekin, ikastetxeekin eta gizarte zibileko erakundeekin egiten den lankidetzaren sendotuko da. Eragile horiek guztiek leku pribilegiatua dute garapen jasangarrirako hezkuntzako eragile gisa herritarrengandik hurbil daudelako, eta hori funtsezkoa da eragin eraginkorra izateko.

- Ildo beretik, herritartasun globaleko ekimenak eta elkartasunak sustatuko dira, bai Iberoamerikan, bai Europan, bai Espainiako lankidetzaren lehentasunezko herrialdeetan.
- Garapen jasangarrirako lankidetzaren, ekintza humanitarioaren eta herritartasun globalerako

hezkuntzaren programen eta proiektuen arteko lotura indartuko da, eta garatzeko bidean dauden herrialdeen errealitatea hurbilduko duten konexioak sortuko dira.

- Garapen jasangarrirako eta herritartasun globalerako hezkuntzan eragin positiboa izan dezaketen beste ministerio batzuekin egiten diren ekintzak indartuko dira. Zeharkako prestakuntza emango zaie hezkuntza-osagaiak dituzten programez eta herritarren sentsibilizazioaz edo parte-hartzeaz arduratzen diren langile teknikoei, tokiko zein munduko ikuspegia izan dezaten eta herrialdeen arteko eraginak eta elkarren mendekotasunak lotu ditzaten, arreta berezia jarritz Espainiako lankidetzaren herrialde kideekiko loturetan, baita lankidetzaren bidez ondare publiko globalak babestean ere.

Hori lortzeko, garapen jasangarrirako eta herritartasun globalerako hezkuntzaren arloko ahalmena eta baliabideak indartuko dira AECID erakundearen, eta politika publiko horretara bideratutako baliabideak handitzen jarraituko da.

8

ONURA PARTEKATURAKO ELKARTASUNAK ETA PERTSONAK

8.1. Eragileak

Espainiako lankidetzaren ezaugarri nagusia da eragileen heterogeneotasuna hartzen duela, eta horrek aberasten laguntzen du. Aniztasun horrek indargune handiak ditu eta, aldi berean, erronka batzuk dakartza, hala nola koordinazioa eta horien guztien arteko antolatze mekanismoak sortzea.

Garapen Jasangarrirako Helburuen izaera sistemiko eta unibertsalak aldatu egin du nazioarteko lankidetzaren paradigma eta, ohiko jarduera-esparrua zabaldu denez, asmo handiagoa eta ahalmen zabalagoa dituzten erakundeak ere behar ditu. 1/2023 Legeak ez du aukera galdu egin gabe zegoen erreforma horri ekiteko. Gainera, ikuspegi sistemiko batetik egin du, eta lankidetzaren sistema osoari ahalmen instituzional eta giza ahalmena emateko baldintzak hobetu ditu. Amaierako helburua da erakundeen diseinua indartzea eta gobernantza hobetzea, egitura eragin-garriagoa eta jarduera koordinatuagoa, eraginkorragoa eta gardenagoa, irekiagoa eta parte-hartzaileagoa izan daitezen, eta kontuak emateko gai izan dadin, Garapeneko Lankidetzaren Eraginkorrerako Itun Globalaren oinarrien arabera.

Garapen jasangarrirako elkartasunak egitea, beraz, funtsezko osagaitzat jotzen da GJHen helburuak lortzeko, Espainiako lankidetzaren nahiz herrialde kideetako eragile publiko eta pribatuen eta gizarte zibilaren baliabideak, ahalmena eta gaitasunak batzen dituzten eragile anitzeko lankidetzaren bidez, helburu eta xede komunak lortzea ahalbidetzen duten ekimenak garatzeko. 1/2023 Legeak adierazten duen bezala, lankidetzaren politikaren helburuak eta eragile edo erakunde batzuen arteko elkarrekin modu eraginkor eta malguan garatzeko, bereziki ondasun publiko globalen eta eskualdekoen hornidurari dagokionez, elkartasun estrategikoak egin ahal izango dira erakunde publiko edo pribatu baten edo batzuen artean, eta erakunde horiek Plan honetan deskribatutako tresna bat edo batzuk erabili ahal izango

dituzte, baita ezagutza, gaitasun teknikoak eta baliabide finantzarioak eta finantzarioak ez diren baliabideak partekatu ere. Zehazki, Gida Plan honen esparruan, erakunde publiko eta pribatuekin eta gizarte zibileko erakunde eta plataformekin elkartasunak sortzea sustatuko da, 2030 Agendaren esparruan identifikatutako beharrak eraginkor bihurtu eta bideratu ahal izateko.

Administrazio publikoetako, gizarte zibileko, akademiako eta sektore pribatuko eragileez gain, azpimarratzekoa da Gorte Nagusiek eta parlamentariak adostasunak eraikitzean eta garapen jasangarrirako lankidetzaren politikak bultzatzean duten eginkizunaren garrantzia, baita diplomazia parlamentarioak ekimenak indartzeko duen ahalmena ere; adibidez, Espainiako lankidetzaren bultzatu izan dituen gosearen aurkako fronte parlamentarioak.

8.1.1 Lankidetzaren deszentralizazioa

Otsailaren 20ko 1/2023 Legeak garrantzia aitortu zien autonomia-erkidegoetatik, tokiko erakundeetatik eta foru-erakundeetatik (udalak, diputazio probintzialak eta foru-aldundiak, uharteetako kabildoak eta kontseiluak), haien eskumenen barruan, egindako garapen jasangarrirako lankidetzaren programa, -proiektu eta -ekintzei, Espainiako lankidetzaren nortasuneko eta sendotasuneko ezaugarrietako bat baitira, eta haien ahalmena, ekarpenak eta balio bereizgarria adierazpen plural eta solidarioa baitira. Legeak, halaber, aitortzen du autonomia-erkidegoek eta tokiko erakundeek gaitasun berezia dutela, zuzenean edo beste eragile batzuen bidez (bereziki, garapenerako gobernu kanpoko erakundeen, ikastetxeen eta unibertsitateen bidez), garapen jasangarrirako eta herritartasun globalerako hezkuntzako lanak egiteko.

Autonomia-erkidegoek eta tokiko erakundeek parte hartzen dute garapen jasangarrirako lankidetzaren politika gauzatzen eta egiten, Garapen

Jasangarrirako eta Munduko Solidaritaterako Sektore Batzarrean eta Garapen Jasangarrirako eta Munduko Solidaritaterako Lankidetzaren Kontseilu Gorenean parte hartuz, eta autonomia-erkidego eta tokiko erakunde bakoitzeko plangintzako prozesuen bidez.

Espainiako lankidetzaren erreformatzeko prozesuaren barruan, 1/2023 Legeak koordinazioko eta kontsultako organoak sendotzea eta berritzea aurreikusten du. Organo kolegiatuak birformulatzeak aldaketa sakona dakar sistemako eragileen arteko harreman-ereduan. Autonomia-erkidegoek eta tokiko erakundeek garapen jasangarrirako politiken koherentzia sustatzen dute, gure herrialdeak garapeneko helburu globalak lortzeko egin beharreko ekarpenaren oinarri eta funtsezko osagai gisa, eta garapen jasangarrirako lankidetzaren helburuak barne hartzen dituzte barneko eta kanpoko politika guztietan, administrazio osoaren ikuspegitik. Gida Planaren helburua da lanaren koordinazio, osagarritasun eta banaketa egokia bultzatzea, baita kudeaketako prozedurak pixkanaka bateratzea eta sinplifikatzea ere, helburuak finkatzeko autonomia errespetatuz eta haien eskumenen barruan politika propioak garatuz, Garapeneko Lankidetzaren Eraginkorrerako Itun Globalaren oinarrietatik abiatuta hobeto txertatzen laguntzeko.

Bereziki nabarmendu behar da tokiko erakundeak eta udalen lankidetzaren eginkizuna, tradizio luzea baitu Espainiako lankidetzaren sistemaren barruan eta, bereziki, nabarmendu behar da lankidetzako eta elkartasuneko funtsen eginkizuna, udalerrien elkartasuneko adierazpena antolatzen laguntzen baitute. Plan honek lankidetzaren indartu nahi du udalen lankidetzarekin, bai zuzenean, bai Espainiako Udalerrien eta Probintzien Federazioaren eta Lankidetzako eta Elkartasuneko Funtsen Konfederazioaren (CONFOCOS, gaztelaniako sigletan) bitartez.

Gida Plan honetan jasotako tresna eta modalitateetan parte-hartzeari dagokionez, lankidetzaren deszentralizatuak lankidetzaren teknikoan eta

ezagueren transferentzian duen zeregina bultzatu nahi da, baita garapen jasangarrirako eta herritartasun globalerako hezkuntzan duena ere. Plan honen helburua da autonomia-erkidegoen eta tokiko erakundeen eskarmentuak biltzen eta lankidetzaren deszentralizatuaren txertatzen aurrera egitea lankidetzaren tekniko publikoak garapen jasangarriraren emaitzei egiten dien ekarpenari buruzko ezaguera kudeatzeko ahaleginetan.

8.1.2 Garapenerako gobernu kanpoko erakundeak eta gizarte zibilaren beste erakunde batzuk

Gizarte zibilaren zeregina Espainiako lankidetzaren indarguneetako bat da, eta aukera ematen du garapen jasangarrirako eta gizaldeko ekintzako lankidetzaren politikak eta -ekintzak kapilaritatez eta eraginez hornitzeko. Herritarren mobilizazioa funtsezkoa izan da demokraziaren hasieratik garapenerako lankidetzaren bultzadan politika publiko gisa. Garapen jasangarrirako eta munduko solidaritaterako lankidetzaren elkarten sarea izugarri aberatsa eta plurala da, eta gobernu kanpoko erakunde bidez egin du aurrera osagarritasunean eta koordinazioan. Batasuna aniztasunean erroka bat da elkarten sare handi honek bere indar guztia zabal dezan, eta bere indarguneekin lankidetzaren jarduteko 2030 Agenda ezartzeko munduan.

Espainiako gizarteak eta herrialde kideek badaukite eta aitortzen dute garapenerako gobernu kanpoko erakundeek zer eginkizun duten garapen jasangarrirako lankidetzaren, ekintza humanitarioan eta garapenerako eta herritartasun globalerako hezkuntzan, eta hala jasotzen da 1/2023 Legearen testuan. Erakunde horiek herritarren artean duten ospea ere balio handia da, eta horregatik funtsezko protagonista dira Gida Plan berri honen garapenean.

Estatuko Administrazio Orokorraren eta Espainiako garapenerako gobernu kanpoko

erakundeen arteko harremanetarako esparru berriaren bidez, funtsezko helburua izango da baterako lanaren kalitatea bultzatzea eta hobetzea, amaierako helburua izanda demokraziara, giza garapenera eta garapen jasangarrira egindako ekarpenaren eragina eta eraginkortasuna handitzea, pobrezia desagerraraztea, justizia sozial eta ekonomikoa sustatzea, genero-berdintasuna bultzatzea, giza eskubideak guztiz erabiltzea, eta bidezkoa eta ekosistemekin errespetuzkoa den trantsizio ekologikoa bultzatzea.

8.1.3 Enpresa-sektore pribatua eta ekonomia soziala

Enpresa-sektorea eta ekonomia sozialaren sektorea oinarrizko eragileak dira 2030 Agendaren erronka sistemiko eta egiturazkoei heltzeko. Horregatik, Gida Plan honen esparruan elkartasun publiko-pribatuak eta ekonomia sozialaren enpresa eta erakundeekiko lankidetzaren herrialde kideetan, GJHak betetzeko eta jasangarritasunaren eta arreta egokiaren arloko jardunbide egokiak hedatzeko. Elkartasun horien esparruen artean, honako hauek sartuko dira: lan-eskubideak; ingurumenaren defentsa; giza eskubideen arloan arreta egokiari lotutako eskakizunak betetzea, haurren eskubideei garrantzi berezia emanaz; lan-ingurune inklusioa; lan-esplotazioaren eta salerosketaren aurkako borroka; eta gardenetasuna eta baliabideen mobilizazioa garapen jasangarrirako helburuak lortzeko, Espainiako eta Europar Batasuneko arlo horretako arauekin eta nazioarteko estandarrekin bat etorritik. Era berean, herrialde kideetako GJHe-kin konprometitutako enpresa-sareekin, UN Global Compact itunaren sareekin eta Global Reporting Initiative edo Garapen Jasangarrirako Munduko Enpresa Kontseilua bezalako mekanismoekin lan egingo da, jasangarritasun korporatiboa, GJHak eta giza eskubideak enpresa-sarean txertatzean eskalako eragina sor dezaketena.

8.1.4 Sindikatuak

Ordezkaritzarik handieneko sindikatuekin elkartasunak sustatuko dira, haien ahalmen guztia mobilizatzeko garapen jasangarriaren helburuak eta lankidetzaren kide diren herrialdeetan laneko oinarrizko printzipioak eta eskubideak betetzeko gizarte irekiak, zuzenak eta demokratikoak sustatzeari begira, lantokiko jazarpena eta indarkeria desagerraraztea barne.

2030 Agendaren funtsezko tresna elkarrizketa sozialaren zeregina da LANEK sustatutako oinarrizko adostasun sozial eta ekonomikoei heltzeko, lanaren oinarrizko hitzarmenak babesteko, eta lan duina, berdintasuna eta diskriminaziorik eza, prestakuntza eta gaikuntza, eta derrigorrezko lana eta haurren lana desagerraraztea bultzatzeko. Hori dela eta, elkartasun horien jarduera-esparruen artean sartuko dira lan-eskubideen eta eskubide sindikalen sustapena eta defentsa; lan duina; herrialde kideetan sindikatuak indartzea; elkarrizketa, adostasun soziala eta langileen parte-hartze demokratikoa sustatzea; eta lan-esplotazioaren eta salerosketaren aurkako borroka.

8.1.5 Unibertsitateak, ikastetxeak eta ikerketa-zentroak

Unibertsitateak eta ikerketa-zentroak funtsezko zeregina dute garapen jasangarrirako elkartasunak eraikitzeke. Izan ere, azken urteotan garapenerako unibertsitate-lankidetzako politikan islatu dira, garapen jasangarriko prozesuen konplexutasuna ulertzeko diziplinaz haraindiko ezagutza sortzeko berezitasunean oinarrituta, garapeneko prozesuei buruzko eta prozesu horietarako oinarrizko ikerketa aplikatua eskaintzeko, Espainian eta herrialde kideetan politiken elkarrizketa-prozesuetan eta eragile anitzeko plan eta estrategiak elkarrekin sortzeko prozesuetan parte hartzeko, lankidetzaren teknikoak ekintzak txertatzeko eta giza garapen jasangarrirako elkartasun estrategikoak eraikitzeke nazioarteko erakunde publiko eta pribatuekin

dituen harreman zabal eta egonkorrei esker. Halaber, unibertsitateak eragile nagusia dira sozialki arduratsua eta konprometitua den herritartasunaren prestakuntzan, garapen jasangarria curriculum akademikoetan txertatzen dutelako edo formala ez den hezkuntzako eta eragin politikoko ekintzak egiten dituztelako. Horregatik guztiagatik, Gida Plan honen esparruan honako ekintza hauek erraztuko dira:

- Garapen jasangarriari buruzko ikerketa aitortzeko eta sektore publikoarekin, gizarte zibilarekin, enprekin eta herrialde kideetan GJHeK aurrera egiteko elkartasunetan aplikatzeko pizgarriak diseinatuko dira.
- Garapen jasangarrirako ezagutza aditua sortzea eta transferitzea sustatuko da, unibertsitate kideak indartzeko lankidetzak sortuz, herrialde kideen parte-hartzea duten ikerketa-programak sortuz, laguntza teknikoa emanez eta garapen jasangarrirako lankidetzako lanetan adituek parte hartuz.
- Garapen jasangarria unibertsitatearen esparruko hainbat ikasketetako curriculum akademikoetan txertatzea sustatuko da.
- Herrialde kideetako ikerketa, ezagutza eta langile akademikoaren eta ez-akademikoaren prestakuntza errazteko tresnak (bekak, mugikortasunerako laguntzak) sustatuko dira.
- Ekintza politikorako zein lankidetzarako beharrezko oinarri gisako errealitatearen eza-gutzan sakontzeko aukera emango duten unibertsitateetarako eta pentsamendu-zentroetarako pizgarriak sortuko dira.
- Babeseko egoeran dauden pertsonen goi-mailako hezkuntzarako sarbidea sustatzearen arloko nazioarteko lankidetzak sustatuko da, baita haien gizarteratzea eta inklusio akademikoa eta lan-merkatutarako trantsizioa ere.
- Mintegiak antolatzen lagunduko da, berezko ikerketa bultzatuko da eta txosten akademikoak argitaratuko dira.

8.2. Espainiako lankidetzaren zerbitzura dauden pertsonentzako laguntza

8.2.1 Ahalmen instituzionalaren hobekuntza

1/2023 Legearen hirugarren azken xedapenak berariaz aipatzen ditu ezarriko diren erregelamenduetatik eratorritako arauen garapenak, Espainiako lankidetzaren ahalmen instituzionala hobetzeko eremuak ezartzen dituztenak. Garapen horietako bat AECID erakundearen estatutu berriari dagokio, politiken koordinazioko, azterketako, solasaldiko, programazioko, diseinuko eta elkarriketako ahalmena eta erantzun humanitarioa indartzeko. AECID erakundeak kudeatzeko autonomia eta aurrekontu-malgutasuna izango ditu, bizkorragoa eta eraginkorragoa izan dadin eta helburuen eta emaitzen arabera kudeaketara bideratuagoa egon dadin. Horrez gain, organigrama funtzional berri bat izango du, bere sustapeneko, programazioko, koordinazio operatiboko, kudeaketako eta gauzatzeko funtzioak eta Espainiako lankidetzaren gainerako eragileentzako zerbitzu komunak edo laguntzeko zerbitzuak hobeto txertatzeko. Gainera, legeak aurreikusten du dirulaguntzen araudia berrikustea eta Nazioarteko Lankidetzaren arloko Dirulaguntzei eta Laguntzei buruzko Errege Dekretu berria egitea, desburokratizazioan eta tresnen kudeaketa arinagoan, gardenagoan eta eraginkoragoan aurrera egiteko.

Aipatu bezala, finantza-lankidetzaren arloan, FEDES sortzearekin lehen urratsa eman da Espainiako lankidetzak-sistemaren arkitekturaren erreforman.

8.2.2 Giza ahalmenaren hobekuntza

Gida Plan hau indarrean dagoen bitartean, garapen jasangarrirako lankidetzaren arloan Estatuko Administrazio Orokorraren giza baliabideak handitzeko eta hobetzeko lan egingo da. Estatuko Administrazio Orokorraren kidegoetako oposizioen gaitegetako edukiak berrikusiko

dira, Funtzio Publikoaren jarraibideei jarraituz, garapenerako lankidetzari eta ekintza humanitarioari buruzko edukiak izan ditzaten. Gainera, Administrazio Publikoko Estatuko Institutuarekin batera, Espainiako lankidetz-politikari, garapen jasangarriaren nazioarteko gai-zerrendari eta 2030 Agendan aurrera egiteko elkartasunak eraikitzeari buruzko prestakuntza-programa bat diseinatuko da funtzionario publikoentzako, Espainiako administrazio langileek lankidetz-politika ezagut dezaten eta beste ministerio batzuen politika publikoen diseinuan integratzen har dadin. Halaber, eskola diplomatikoarekin lankidetzan, Kanpo Arazoetako, Europar Batasuneko eta Lankidetzako Ministerioko funtzionarioentzako prestakuntza-programa espezializatu bat diseinatuko da. Beste prestakuntza-zentro publiko eta pribatu batzuekin ere lan egingo da, garapen jasangarriko lankidetzari eta ekintza humanitarioari buruzko edukiak dituzten ikasketa-planak garatzeko. Azkenik, nazioarteko esparruetan eta esparru aldeaniztunetan agerpena eta eragina izateko gaitasun profesionalak hobetzeko inbertituko da, garapen jasangarriaren eta 2030 Agendan espezializatutako profil teknikoaren bidez.

Sistema osoaren ahalmena hobetzeko funtsezko tresnetako bat kooperanteen estatutu berria da eta, besteak beste, honako alderdi hauek ezarriko ditu: eskubideak eta betebeharrak, prestakuntza, karrera profesionalerako aukerak, ematen dituzten zerbitzuen homologazioa, gizarte-aurreikuspeneko modalitateak, osasun-sistamarako sarbidea, lekuan bertako laguntza eta bateraezintasunen erregimena.

Garrantzitsua da, halaber, lankidetz teknikoak administrazio publikoen artean ezagutza eta jardunbide egokiak partekatzeko duen eginkizuna nabarmentzea. Ildo horretatik, Espainiako lankidetzaren prestakuntza-zentroekin lan egingo da bereziki. Intercoonecta Programaren esparruan, prestakuntza-zentroek tradizio sendoa dute eta aukera asko eskain ditzakete ezaguera aplikatuaren sortzaile eta dinamizatzaile gisa eta zuzenean aplikatu daitezkeen edukien baterako sorkuntzan, eskariaren arabera, entzute

aktiboarekin eta eskualdeko testuinguruak ulertuz, eta hori Espainiako lankidetzaren oso ezagutza ezaguna da.

9

JARRAIPENA ETA KONTUAK EMATEA

Garapen Jasangarrirako eta Munduko Solidaritaterako Lankidetzaren Legeak ezartzen du Espainiako lankidetzak bere ekintzak jarraitzeko sistema bat izan behar duela, jardueraren zikloa eta emaitzak behar bezala kudeatzen direla ziurtatzeko. Era berean, adierazten du ekintzak jarraitzeko sisteman txertatu behar direla, erakunde kudeatzaileen edo gauzatzaileen bidez, eta eragile bakoitzaren erantzukizun zehatzak eta horiei erantzuteko aurreikusitako bitartekoak zehaztu behar direla. Sistema horrek barne hartu behar du Gida Planaren jarraipenari buruzko informazioa, garapen jasangarrirako elkartzeko esparruak eta elkartasunak eta erakunde aldeaniztunekiko elkartzeko esparru estrategikoak, baita beste plangintzako dokumentu batzuk ere, eta eragiketa bakoitzaren onarpenari eta gauzatzeari eta ordainketei buruzko informazioa eta formulazioko dokumentuak, eta jarraipeneko eta ebaluazioko txostenak txertatu behar dituzte, horiek egiten dituzten eragileak edozein direla ere.

Kontuak emateko prozesua Espainiako lankidetzaren jardura-oinarritzat hartzen da, eta horrek erakundeekiko konfiantza eta garapeneko prozesuez eta parte hartzeko prozesuez jabetzea sendotzen du. Horretarako, beharrezkoa da erakunde publikoek herritarrei kontuak modu ireki eta gardenean emateko ahalmena indartzea. InfoODS 2030 plataforma indartuko da datuetarako sarbidea eta kontuak ematea errazteko, eta eragileek haien erakundeek GJHetan dituzten ekintzen eta eraginaren berri emateko ahalmena izateko beharrezkoak diren jarduerak sustatuko dira. Horretarako, hainbat eragilerek batera lan egin da kontuak emateko adierazle esparru honetan.

Informazioa biltzeko erabili egin den tresna Espainiako Garapenerako Laguntza Ofizialaren Estatistika eta Garapen Jasangarrirako Beste Fluxu Ofizial Batzuk (AOTDST/TOSSD) da. 2021-2024 aldirako Estatistika Plan Nazionalan dago sartuta, eta Funtzio Estatistiko Publikoari buruzko maiatzaren 9ko 12/1989 Legearen babespean dago. Estatistika horri esker, urtero neur daiteke GLO osoa Espainian.

Eragiketa horri esker, lankidetzaren politikaren ziklo integratuaren zati baten jarraipena egin daiteke, plangintzarekin eta ebaluazioarekin batera, eta bi prozesu horien arteko lotura gisa funtzionatzen du. Funtsezkoa da gainbegiratze estrategikorako eta erabakiak arrazoituta hartzeko.

Estatistika egitea makroprozesu bat da, eta horretan parte hartzen dute urtero Espainian GLOa eta TOSSDa bideratzen eta finantzatzen dituzten eragile publikoek (estatuko, autonomia-erikidegoko eta tokiko erakundeak) eta pribatuek. Datuak info@OD plataformaren bidez erregistratzen eta finkatzen dira, hainbat motatako kalitatezko informazio agregatua eman ahal izateko. Horrek, batetik, Espainiako GLOaren eta beste fluxu ofizial batzuen benetako kopurua eta izaera jarraitzea eta egiaztatzea ahalbidetzen du eta, bestetik, lankidetzaren arloko gaiekin lotutako ikerketa-azterketak egiteko aukera ematen du.

Gida Plana ezartzen den lehen hilabeteetan, info@OD plataforma berrituko da eta InfoODS 2030 berria jarriko da abian. Tresna berri horri esker, GLOko datuen zabalpeneko, parte-hartzeko eta gardentasuneko ahalmena handituko da eta, gainera, zenbatzeko behar den malgutasuna, arintasuna eta autonomia emango da eremu berriak, galdetegiak eta galderak diseinatzean. Datu-basea erabiltzea konplexua dela ikusi denez, Plan hau indarrean dagoen bitartean, Nazioarteko Lankidetzarako Estatu Idazkaritzak prestakuntzako saioak programatuko ditu aldizka Espainiako lankidetzaren datu-base estatistikoa erabiltzeko, tresnari ahalik eta etekinik handiena ateratzeko, gardentasunaren mesedetan.

Era berean, Espainiako lankidetzaren kontuak emateko indizeak jasotzen eta InfoODS plataforman txertatzen hasiko da, esku-hartze bakoitzaren plangintzako, jarraipeneko eta ebaluazioko prozesuan gardentasun handiagoa lortzeko. Gaur egun, bi ariketa pilotu egin dituzten eragile batzuekin ari da lanean, pixkanaka Espainiako lankidetzaren gainerako eragileeta-

ra zabaltzeko. Informazio egoki hori jaso ahal izateko, eragile bakoitzak ezarritako jatorrizko esku-hartzeko espedientearen zenbakia ezarriko da, datuen trazabilitate zuzena izateko. Dagoeneko Espainiako lankidetzaren 35 kontuak emateko adierazleren zerrenda bat eta horiek kalkulatzeko eta jakinarazteko hasierako metodologia bat dago. Kontuak emateko modu berri horrek, ordeztan ez duen eta osatzen duen GLOaren zenbaketatik haratago, gardentasuna ematen du eta Espainiako lankidetzarako funtsezkoak diren interes-taldeekiko komunikazioa hobetzen du, hala nola, iritzi publikoa, komunikabideak, Europar Batasuna, Nazio Batuak, Parlamentua, etab. Gainera, agerian jartzen du bere esku-hartzeak aurrekontu-kopuruaren esparruan izan duten benetako irismen agregatua, 2030 Agendan (GJH) eta Europa Globalaren Emaizta Esparruan (GERF, ingelesezko sigletan) zehaztutako emaitzak eta adierazleak bat jarritz.

Gida Plana indarrean dagoen bitartean, TOSS-Daren (GLO/GLO EZ) jakinarazpena hobetzeko lan egingo da, nahastutako eragileen kopurua handituz eta informazio gehiago jasoz metrika horren bidez.

Era berean, kontuak emateko indizeak biltzeko bi eragiketa pilotuetatik abiatuta, estrategia hedakor bat jarraituko da jakinarazten duten eragileen kopurua handitzeko, eta informazio horren biltzea automatizatzeko lan egingo da zehaztutako adierazlearen zerrendarekin eta ezarritako metodologiarekin egindako bi ariketa pilotuei dagokienez.

Emaizten jarraipena V. Gida Planean ezarritako lehentasunetako bat zen. Horretan, eraginkortasunean eta kalitatean lortutakoaren jarraipen zorrotza egiteko aukera ematen zuen kudeaketaren emaitzen esparru berritzaile bat ezarri zen. Gida Planak kudeaketaren emaitzen esparru bat ere ezarriko du planaren indarraldiko lehen urtean, Espainiako lankidetzak kudeaketan eta prozesuetan egin behar dituen aldaketak neurtzeko, eta bertan jasotako logikaren irudikapen grafiko bat ere bilduko da.

Urtearen azken lauhilekoan urteko txosten bat egingo da GLBera bidalitako datuekin, Gida Planaren jarraipena egiteko. Txosten horretan, gutxienez, lan-ildoekin, GJHekin, xedeekin eta herrialde hartzaileekin lotutako ordainketen informazioa jasoko da. Nahastutako eragileen eskura jarriko da, Nazioarteko Lankidetzarako Estatu Idazkaritzaren koordinaziopean, atzeraelikadurarako eta adostasunerako bide izan dadin.

10

EBALUAZIOA

Ebaluazioa Espainiako lankidetzaren sistemaren funtsezko oinarrietako bat izan da historikoki, 1998. urteko aurreko legean ere jasota zegoena, kontuak emateko tresna gisa erabiltzera mugatu gabe, baizik eta ikasteko eta ezaguera sortzeko ezinbesteko iturri gisa. Horregatik, Espainiako lankidetzaren aitzindari bihurtu da politika publikoen ebaluazioan. Estatuko Administrazio Orokorrean politika publikoen ebaluazioa instituzionalizatzeko abenduaren 20ko 27/2022 Legea sustatzeko testuinguruan, Espainiako lankidetzaren ebaluazioa lege horretan egituratzen da 1/2023 Legearen 8. artikulua bidez. Gainera, eraginkortasunaren gai-zerrendak eskatzen du egituratze hori gure herrialde kideetako eta erakunde elkartuetako ebaluazio-sistemara zabaltzea.

Nazioartean, Turingo Gai-zerrendak aitortzen du 2030 Agenda bultzatzeko eta GJHetan aurrera egiteko ebaluazioaren eginkizun nagusia, eta horrek esan nahi du ebaluazio-sistema sendoak izan behar dituela. Bestalde, GLB/ELGAREN Ebaluazio Sareak 40 urte beteko ditu indarrean, eta lan-talderik egonkorrenetako eta zaharrenetako bat izango da. Horrek guztiak agerian uzten du garapen jasangarrirako nazioarteko lankidetzaren sistemak garrantzi eta balio handia ematen dizkiola ebaluaziorik, politikaren ikaskuntzan eta hobekuntzan ezinbesteko tresna nagusia den aldetik. Beraz, Espainiako lankidetzak bide horretatik jarraitu behar du.

Horretarako, Kanpo Arazoetako, Europar Batasuneko eta Lankidetzako Ministerioak, Nazioarteko Lankidetzarako Estatu Idazkaritzaren bidez, garapen jasangarrirako lankidetzaren politikaren ikasteko gaitasuna eta gardentasuna bermatzen jarraituko du. Ebaluazioa sustatzeko konpromisoaren erakusgarri, araudi berriak Espainiako Lankidetzaren Ebaluatzeko Bulegoa sortzea aurreikusten du, Nazioarteko Lankidetzarako Estatu Idazkaritzari atxikita. Bulego hori Espainiako lankidetzaren ebaluatzeko plana zehazteaz, ebaluazio estrategikoak kudeatzeaz, Espainiako lankidetzaren ebaluatzeko sistemaren eragileak koordinatzeaz eta nazioarteko

foroetan ordezkatzearaz arduratuko da, modu independentean.

Espainiako lankidetzaren etengabeko hobekuntzan eragin handiagoa izango duen ebaluazio-politika eraginkorrago bat lortzeko, Espainiako Lankidetzaren Ebaluatzeko Bulego berriak honako jarduerak hauek gauzatzeko ditu:

- Ebidentzian oinarritutako erabakiak hartzea sustatzea, honako bide hauetatik: a) ebaluazioen garrantzia handituz, erabakiak hartzen dituztenek parte-hartze handiagoa izan dezaten ebaluazio-beharrak identifikatzeko orduan, ebaluazioen helburuak informazio erabilgarrira zuzentzeko; b) ebaluazioen eta beste ezagutza-produktu batzuen, hala nola ebaluazioen xedeen eta laburpenen, kalitate-sistematan aurrera eginez, egokienak diren ikuspegiak, metodologiak eta teknikak erabiliz; c) ebaluazioen egokitasuna bermatuz, haien plangintza eta kudeaketa erabakiak hartzearekin bat eginez, ebaluatzeko denborak arinduz, arreta berezia jarriz garapen jasangarrirako elkartzeko esparruetan eta elkartasunetan eta beste ebaluazio estrategiko batzuetan, prozesuak eta metodologiak estandarizatuz; d) politika publikoak garatzen dituzten programak edo plan estrategikoak eta plangintza estrategikoko dokumentuak ebaluatzeko mekanismoen txertaketa sustatuz. Horretarako, Espainiako lankidetzaren plangintzako tresnak ebaluatzeko ekimen pilotu bat garatuko da; e) lankidetzaren aldean zuten erabakien atzeraketa hobetuz berezko ebaluazioen edo beste emailen edo sare batzuen informazioarekin; f) zeharkako lehentasunen ebaluazioan aurrera eginez, horien txertaketa-mailari buruzko informazioa emateko; g) eragin globaleko politiken elkarrekintzen azterketa elikatuz, garapen jasangarrirako politiken koherentziaren printzipioan oinarrituta.
- Espainiako lankidetzaren sistema ebaluatzeko kultura indartzea, eragileen ebaluaziorako gaitasunak osorik hobetuz. Horretarako, sendotu egingo dira eragileen ebaluazio-

rako gaitasunak, tresna metodologikoak, prestakuntza eta koordinaziorako eta elkarlanerako ekimen gehigarriak erabiliz, eta ikaskuntzaren kulturen aurrera egiteko eta ebaluaziorako ahaleginak aitortzen dituzten ebidentzian eta eskura dauden datuetan oinarritutako erabakiak hartzeko ekintzak. Ildo horretan lan egingo da politika publikoen ebaluazioan eragile gehiagorekin koordinatuz, eta erreferente nagusia Politika Publikoak Ebaluatzeko Estatuko Agentzia izango da.

- Ebaluazioen emaitzen jakinarazpena eta erabilera indartzea, sortutako ezagutzarako sarbidea erraztuz sistematizazioen bidez eta ondorioak antolatuz, hartzaile bakoitzari zabalpen egokia bermatuz, eta erabakiak horien gomendioetatik abiatuta hartzen direla sustatuz, ebaluazio zentralizatuen kudeaketa-erantzuna sinplifikatuz eta jarraitzeko sistema sendotuz.
- Ebaluazioen plangintza eta kontuak ematea indartzea, ebaluazioak lankidetzaren sistema-rako estrategikoenak izan daitezen ebaluazio-politikan jasotako irizpideen arabera, eta ebaluazioen bi urtez behingo planak ahalegin horiek antolatu eta zuzendu ditzan.
- Gardentasuneko aurrerapenak finkatzea, funts publikoetan egindako ebaluazio eta azterketa guztiak argitaratuz eta zabalduz. Horretarako, urteko ebaluazioko txostenak ebaluazioak zabaltzeko oinarri nagusia izaten jarraituko du, eta urtero aurkeztuko da Diputatuen Kongresuko Nazioarteko Lankidetzako Batzordean. Horren gainean egituratuko dira gainerako tresnak, hala nola InfoODS2030-InfoEval ebaluazioen online datu-basea, Espainiako lankidetzaren osoak egindako amaierako ebaluazioko txostenak eta ebaluazioen bestelako dokumentazioa modu zentralizatuan eskuratzeko aukera emango duena.
- Garapen jasangarrirako lankidetzaren politikak ebaluatzeko nazioarteko sareetako par-

te-hartzea indartzea, ikaskuntza, atzeraelikadura eta Espainiako lankidetzaren sistematikoko elkarlana sustatuko duena, bereziki, GLB/ELGaren, Europa Taldearen eta Nazio Batuen ekimeneen eta Espainiako lankidetzaren lankidetzaren aldean zuzentzeko lehentasunen esparruan. Bikoiztasunak saihesten saiatuko da, Multilateral Organisation Performance Assessment Network (MOPAN) eta antzeko baterako ebaluaziorako ekimenei lagunduz, eta konparaziozko abantailekin bat datorren lanaren banaketa sustatuko da, ebaluazioan beste emaitzekiko bateratzea eta Espainiako lankidetzaren herrialde kideen parte-hartzea bultzatuz. Era berean, herrialde kideen ebaluazio-sistemen erabilera sustatuko da, eta tokiko gaitasunen garapena bultzatuko da *Global Evaluation Initiative* bezalako ekimeneen bidez.

- 2013ko Ebaluazio Politika ebaluatzea eta berrikustea, politika behar bezala zabaltzeko behar diren aldaketa instituzionaletan eta antolakuntzakoetan eta gaitasunetan izan diren aurrerapenak aztertzeko. Horrek eragina izango du politikaren eguneraketan, eta jarraipeneko dokumentuaren izaerari eutsiko dio.

Gida Plan honen ebaluazioa 2013ko Espainiako Lankidetzaren Ebaluazio Politikaren oinarrien eta funtsezko beste osagai batzuen arabera egingo da:

- Ikaskuntza: erabakiak hartzea atzeraelikatuko duen informazio garrantzitsua sortu beharko da.
- Aukera: Gida Plan ezartzen den bitartean zuzentzeko neurriak hartzeko eta hurrengo plangintza-prozesurako erabakiak hartzeko balio beharko du.
- Sinesgarritasuna, erabilgarritasuna eta mailagatasuna: erabakiak hartzen dituztenen eta Espainiako lankidetzaren politikaren kudeaketaileen informazioko beharretara egokituko da, metodologia sendoarekin, aurkikuntzak

eta gomendioak oinarriturik izan daitezten. Ebaluazio-taldeek ebaluaziorako behar den informazio guztia izango dute eskura. Horretan, ebaluazioko produktuek haien mugak aitortuko dituzte, ikuspegi guztiak islatuko dituzte eta indarguneen eta ahulezien irudi orekatua erakutsiko dute.

- Eraginkortasuna: eskuragai dauden baliabideak optimizatuko dira, eta orekatu egingo dira horiek gauzatzeko behar diren bitartekoak eta emaitzen aurreikusteko moduko erabilera.
- Independentzia: ebaluazio-prozesuak berezita egongo dira Gida Planaren diseinuaren, kudeaketaren eta txertaketaren esparrutik.
- Inpartzialtasuna: ebaluazio-taldea behar bezalako lehiatzaile izango da, ezagutza eta eskarmentu nahikoak izango ditu eta isuririk gabe egongo da.
- Gardentasuna: ebaluazio-taldeek irizpide eta prozedura argi eta ezarriekin kontratatuko dira, eta produktu nagusiak irisgarriak izango dira eta alderdi interesdun guztietara zabalduko dira bitarteko egokien bidez.
- Parte-hartzea: Espainiako lankidetzaren eragile nagusien parte-hartzea sustatuko da.

Gida Planari amaierako ebaluazioa egingo zaio. Ebaluazio horretan hartutako konpromisoak berrikusiko dira jarraitzeko sistemaren bidez sortutako datuak oinarri hartuta. Datu gehiago edukiko dira informazio-behar gehigarriak dauden eremuetan. Amaierako ebaluazioak sakon berrikusiko du egindako aurre-erapena, kudeaketaren emaitzen esparruaren azterketan oinarrituta; halaber, hautemandako arrisku nagusiak identifikatuko ditu eta Gida Planaren egindako aurreikuspenak testuingurura nola egokitu diren aztertuko du. Horren indarraldiko azken urtean egingo da eta, besteak beste, jarraipeneko txostenez elikatuko da. Berrikuspen hori izango da hurrengo Gida Planaren abiapuntua.

Amaierako ebaluazioa osatuko da denbora-tarte horretan izandako ebaluaziorik garrantzitsuen aurkikuntza nagusien laburpeneko ariketa batekin eta Gida Planaren zehar sortutako sargaietatik abiatuta egin diren ad hoc azterlanekin. Espainiako Lankidetzaren Ebaluatzeko Bulegoak hori egitea eta emaitzak argitaratzea eta zabaltzea bultzatuko du, ahalik eta gehien erabil daitezten eta erabakiak haren gomendioetan oinarrituta har daitezten.

Bestalde, Plan hau indarrean dagoen bitartean, eta sektoreko estrategia berriak egiteari begira, gosearen aurka borrokatzeko estrategia ebaluatzeko hasitako prozesua amaituko da eta egungo ingurumenaren eta garapen jasangarriaren estrategia ebaluatuko da. Halaber, 2014an garapenerako hezkuntzaren estrategia-aren ebaluazio bat egin zen eta, denbora igaro denez, gaur egun arte igarotako denbora hartuko duen beste ebaluazio-prozesu bat egingo da, garapen jasangarriko eta herritartasun globalerako hezkuntzaren estrategia berria egin aurreko urrats gisa.

11

EZAGUERAREN KUDEAKETA

Ezagueraren kudeaketaren esparruan (hau da, jarduera hobetzeko behar den ezaguera sortzera, bateratzera, trukatzera eta ezartzera bideratutako ariketen multzoan) Espainiako lankidetzak oraindik bide luzea du egiteko, GLBren *Peer Review* azken ekitaldietan adierazi bezala. Jarduera horiek ez dira informazioa partekatzeko informazio-sistemak abian jartzera mugatzen; izan ere, ezaguera zehatza sortzeko, eragile guztiekin trukerako sareak indartzeko eta Espainiako lankidetzaren langileak eta gizarte osoko langileak prestatzeko jarduerak ere barne hartu behar dituzte. Ezaguera garapen jasangarria sustatzeko tresna nagusia da. Ikasten ez duten instituzio eta erakundeek ez dute aurrera egiten.

Beharrezkotzat jotzen da herrialde kideetatik Espainiako lankidetzaren eragileetara eta alderantziz doazen bi noranzkoko ezaguera-fluxuak kontuan hartuko dituzten ezagutza kudeatzeko mekanismoak txertatzea Espainiako lankidetzaren, elkartasunak sustatuz eta adimen artifizialaren aurrerapenak aintzat hartuz.

Erantzun gisa, 1/2023 Legeak hori txertatzera bultzatzen du, uste baitu “ezinbestekoa dela gai honen plangintzako, jarraipeneko eta ebaluazioko zikloko ikaskuntzak sartzeko eta, hala, ezaguera eta berrikuntza sortzen, antolatzen, finkatzen, zabaltzen eta txertatzen laguntzeko, praktikari eta emaitzei dagokienez”. Ildo bere-tik, ezagueraren kudeaketa estrategikotzat jotzen da legean, eta Nazioarteko Lankidetzarako Estatu Idazkaritzari dagokio lidergoa. Estatu Idazkaritzak Espainiako lankidetzaren ezagueraren kudeaketarako politika bultzatuko du lankidetzaren sistemaren ezartzeko, Espainiako lankidetzaren Ezagueraren Gardentasunerako, Komunikaziorako eta Kudeaketarako Programaren eta haren Koordinaziorako eta Jarraipenerako Erakunde arteko Batzordearen eskarmentuan oinarrituta. Gainera, ezagueraren kudeaketa barneko eta kanpoko kudeaketako eredu bikoitz baten inguruan egituratuko da, Espainiako lankidetzaren barruan, eta horri jasangarritasuna bermatuko dioten baliabide zehatzak emango zaizkio.

BARNEKO KUDEAKETA

- Espainiako lankidetzaren ezagueraren kudeaketako ereduaren txertaketan sakonduko da, hiru ezaguera-motatan oinarrituta: nazioarteko gai-zerrendaren, herrialde kideen beharren eta testuinguruaren, jardunbide egokien eta Espainian eta herrialde kideetan ikasitako gaien arloetako ezaguera estrategikoa; esku-hartzeen zikloaren inguruko ezaguera metodologikoa edo instrumentala; eta baliabideen kudeaketari buruzko prozedura-ezaguera.
- Ezaguera “lehenago, bitartean eta ondoren” sortzea: Espainiako lankidetzaren barruko ezagueraren kudeaketa politika horren zikloan zeharreko etengabeko ikaskuntzan oinarritu behar da. Ildo beretik, ezaguera garrantzitsua hartzean, prozesatzean eta zabaltzean oinarritutako sistemetan sakonduko da, eta horrek ikasbideak erabiltzeko eta ebaluazioak ematen duen ebidentziarekin lotzeko aukera emango du. Horretarako, bitarteko digitalak erabiltzea funtsezkoa da ezagueraren kudeaketaren aukerak maximizatzeke, hala nola ikasbideen eta jardunbide egokien biltegiak, Q&A sistemak, elkarlanerako plataformak eta lineako ikaskuntzarako plataformak. Hori guztia, tresnak sortzeko azken urteetako ahaleginei etekina ateraz, hala nola InfoODS 2030, Kanpo Arazoetako, Europar Batasuneko eta Lankidetzako Ministerioaren Eraldaketa Digitalerako Plana eta AECID erakundearen ekintza-plana, edo Nazioarteko Lankidetzarako Estatu Idazkaritzaren Ezagueraren Gardentasunerako eta Kudeaketarako Programa bultzatuz.
- Praktikarako eta berrikuntzarako sareak eta komunitateak: ezagueraren sorrerak pertsonak eta haien eskarmentuak izan behar ditu oinarri, eta testuinguruetan ezarri behar da. Beraz, funtsezkoa da Espainiako lankidetzaren zerbitzura dauden sareak eta praktika-komunitateak eratzea. Horretarako, lankidetzarako eta komunikaziorako plataforma eraginkorrak bermatuko dira Espainiako lan-

kidetzaren bulegoen, prestakuntza-zentroyen eta kultura-zentroyen artean, baita Espainiako lankidetzaren sailen eta eragileen artean ere, barneko ezagueraren kudeaketaren funtsezko alderdi gisa. Gainera, eskarmentuak partekatzeak berrikuntza bultzatzen du, ikaskuntzarako zirkulu bertutetsuak sustatzen baititu. Ildo horretatik, zenbait ekimen ezarriko dira, hala nola berrikuntzako laborategiak antolatzea eta garapenerako ezaguerarako produktuak sortzea, eta testuinguru bakoitzerako errepika eta ezarri daitezkeen metodologiak sortzea, dagoeneko dauden jardunbide egokiei etekina ateraz, hala nola AECID erakundearen mendeko Espainiako lankidetzaren prestakuntza-zentroyen eskarmentuari. Era berean, ezaguerako, berrikuntzako eta gaitasuneko taldeak ezartzeko lan egingo da. Practitioners' Network for Development sarearen lanak kontuan hartuko dira.

Munduko garapen jasangarrirako prestakuntzako, ikerketako, garapenerako eta berrikuntzako ekintzak egin eta babestuko dira, zuzenean eta ikerketa-zentroekin eta unibertsitateekin lankidetzan, eta garapenaren azterketen diziplina anitzeko hurbilketa sustatuko da. Jarduera horien artean, ikasleentzako eta ikertzaileentzako ikasketako eta mugikortasun akademikoko bekak egongo dira, eta arreta jarriko dute oinarrizko ikerketan eta ikerketa aplikatuan, baita transferentziako jardueretan ere, praktikatik abiatutako ikaskuntza sustatzeko eta sistemaren eragile guztietan berrikuntza bultzatzeko.

KANPOKO KUDEAKETA

Ezagueraren kudeaketa ez da Espainiako lankidetzaren barruan bakarrik egin behar, garapen jasangarriak eta munduko solidaritateak eskatzen duten diziplinaz haraindiko ezaguerako sinergiak ahalik eta gehien aprobetxatu behar ditu ere bai. Hala, aldi honetan unibertsitateekiko eta beste eragile publiko eta pribatu batzuekiko lankidetzaren sustatuko da, garapen jasangarrirako politiken berrikuntzari eta eraginkortasunari

buruzko proposamenak ikertzeko, aztertze eta zabaltzeko.

- Ezaguerako, ikerketako eta berrikuntzako sareak: indartu egingo dira Nazioarteko Lankidetzarako Estatu Idazkaritzaren gaitasunak garapen jasangarrirako eta munduko solidaritaterako ezaguera sortzeko sare zientifiko-teknikoa eratzeke unibertsitateen, CRUE elkartearen, Kanpo Arazoetako, Europar Batasuneko eta Lankidetzako Ministerioaren, Zientziako, Berrikuntzako eta Unibertsitateetako Ministerioaren eta autonomia-erki-degoetako lankidetzako agentzien artean. Horrek ezaguera sortzea, transferitzea eta zabaltzea bermatuko du. Horretarako, 2021-2027 aldirako Espainiako Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Estrategian sartuko da, eta lankidetzaren prozesuen eraginera eta eraldaketara bideratutako ikerketako ekimenak bultzatuko dira, herrialde kideetan 2030 Agenda ezartzen laguntzeko.
- Gainera, sortutako ezaguerak eragile publiko eta pribatuen antolaketako eta kudeaketako ereduetan, eragile eta maila anitzeko elkar-tasunetan, garapen jasangarriko ibilbide-orri partekatuen txertaketan, garapenean eragina izatera eta ekintzak eraldatzera bideratutako politika eta proiektuetan aldaketak eta eraldaketa ekartzen dituela errazten duten prozesuak sustatuko dira.
- Era berean, garapenerako lankidetzaren arloko nazioarteko ezaguerarako eta praktika-rako sareetako parte-hartzean sakonduko da, bai ELGAren eta Nazio Batuen sistemaren barruan, bai ezagueraren txertaketa erraztuko duten Espainiako lankidetzaren herrialde kideek kokatutako eta parte hartutako beste nazioarteko ekimen batzuetan.
- Garapen jasangarrirako eta herritartasun globalerako hezkuntza: tresna estrategiko honek funtsezkoa izan behar du sortutako ezaguera zabaltzeko, bai barneko kudeaketarako tresnetan, bai kanpoko kudeaketarako tresnetan. Horregatik, Espainiako lanki-

detzaren ezagueraren kudeaketa-sisteman egituratuko da.

- Irekitasuna eta parte-hartze publikoa: Espainiako lankidetzak herritartasun globalaren iritzia entzun behar du. Hori dela eta, jendearen iruzkinak biltzeko mekanismoak sortuko dira, Espainian nahiz herrialde kideetan garapenerako lankidetzak politikari buruz duen iritziaren berri emateko. Tresna hori sistemaren gardentasunean ez ezik, ezagueraren sortzean ere oinarritu behar da. Horrekin batera, Espainiako lankidetzak eztabaida publikoarekin bat egiten jarraitu behar du, tokiko eta eskualdeko komunikabideetan eta foroetan parte hartuz, baita garapen jasangarriko politikei buruzko foroak antolatuz ere. Horretarako, plangintza bat ezarriko da.

**ERANSKINA.
GIDA PLANA ONARTZEKO UNEAN
ADOSTUTAKO KONTUAK EMATEKO
ADIERAZLEAK**

Lotutako GJHa	Kontuak emateko adierazlearen kodea	Adierazlearen deskribapena
	iG.1	Onuradunen kopurua (guztira, emakumeak eta gizonak)
	iG.2	Sendotutako, trebatutako erakundeen kopurua (gizarte zibil antolatua)
1 POBREZIA DESAGERRARAZTEA 	i1.1	Hondamendien arriskua murrizteko estrategiak hartzen dituzten erakundeen kopurua
	2 GOSERIK EZ 	i2.1
i2.2		Laguntza/babesa jasotzen duten ekoizleen kopurua (guztira, emakumeak eta gizonak)
3 OSASUNA ETA ONGIZATEA 	i3.1	Oinarrizko osasuneko arretarako/laguntzarako sarbidea hobetzen duten pertsonen kopurua (guztira, emakumeak eta gizonak)
	i3.2	Trebatutako osasunaren arloko langileen kopurua (guztira, emakumeak eta gizonak)
	i3.3	Familia-plangintzan eta sexu- eta ugalketa-eskubideetan laguntza duten emakumeen eta emakume nerabeen kopurua
	i3.4	Txertatutako haurren kopurua (guztira, emakumeak eta gizonak)
4 KALITATEZKO HEZKUNTZA 	i4.1	Ikaskuntzaren kalitatea hobetu zaien ikasleen kopurua (guztira, emakumeak eta gizonak)
	i4.2	Prestatutako irakasleen kopurua (guztira, emakumeak eta gizonak)
	i4.3	Lanbide-heziketa jasotzen duten ikasleen kopurua (guztira, emakumeak eta gizonak)
	i4.4	Garapen jasangarrirako hezkuntzaren arloko jardueretan parte hartzen dutenen kopurua (guztira, emakumeak eta gizonak)
5 GENERO BERDINTASUNA 	i5.1	Genero-berdintasunari buruzko informazioko eta hezkuntzako kanpainak jasotzen dituzten pertsonen kopurua (guztira, emakumeak eta gizonak)
	i5.2	Laguntza jaso duten generoan oinarritutako indarkeriaren biktimen kopurua
	i5.3	Alfabetatutako emakumeen kopurua
	i5.4	Sortutako/indartutako/trebatutako erakunde publiko espezializatuen kopurua
	i5.5	Sortutako/indartutako/trebatutako gizarte zibileko erakunde espezializatuen kopurua

Lotutako GJHa	Kontuak emateko adierazlearen kodea	Adierazlearen deskribapena
6 UR GARBIA ETA SANEAMENDUA 	i6.1	Edateko urerako sarbide berri edo hobetua duten pertsonen kopurua (guztira, emakumeak eta gizonak)
	i6.2	Etxean saneamendurako sarbide berri edo hobetua duten pertsonen kopurua (guztira, emakumeak eta gizonak)
7 ENERGIA IRISGARRIA ETA EZ KUTSAGARRIA 	i7.1	Energia jasangarrirako sarbidea hobetzen duten pertsonen kopurua (guztira, emakumeak eta gizonak)
8 LAN DUINA ETA HAZKUNDE EKONOMIKOA 	i8.1	Lan-baldintzei, lan-segurtasunari eta lan-osasunari buruz trebatutako/informatutako pertsonen kopurua (guztira, emakumeak eta gizonak)
	i8.2	Negozioetan laguntza jaso duten banakako ekintzaileen kopurua (guztira, emakumeak eta gizonak)
9 INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA 	i9.1	Negozioak sortzeko eta garatzeko laguntza jaso duten mikroenpresen, enpresa ertainen eta enpresa txikien eta kooperatiben kopurua
10 DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA 	i10.1	Babestutako edo lagundutako migratzaileen eta lekualdatuen kopurua (guztira, emakumeak eta gizonak)
11 HIRI ETA KOMUNITATE JASANGARRIAK 	i11.1	Ingurumenaren arloko eta klima-aldaketa murrizteko eta horretara egokitzeko neurriak edo politikak txertatzen dituzten erakunde publikoen kopurua
	i11.2	Ingurumenaren arloko eta klima-aldaketa murrizteko eta horretara egokitzeko neurriak txertatzen dituzten gizarte zibileko erakundearen kopurua
12 EKOIZPEN ETA KONTSUMO ARDURATSUAK 	i12.1	Espainiako lankidetzaren laguntzarekin kontsumoko, ekoizpen jasangarriko eta hondakinen kudeaketako praktiketan trebatutako enpresen kopurua

Lotutako GJHa	Kontuak emateko adierazlearen kodea	Adierazlearen deskribapena
13 KLIMAREN ALDEKO EKINTZA 	i13.1	Ingurumenari, klima-aldaketari eta hondamendien arriskua murrizteari buruzko informazioko eta hezkuntzako kanpainak jasotzen dituzten pertsonen kopurua (guztira, emakumeak eta gizonak)
14 ITSASPEKO BIZITZA 	i14.1	Babespean edo kudeaketa jasangarriaren pean dauden itsasoko eremuen km ² kopurua
15 LEHORRREKO EKOSISTEMETAKO BIZITZA 	i15.1	Babestutako, era jasangarrian kudeatutako eta/edo basoberritutako eremu naturalen hektareen kopurua
16 BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK 	i16.1	Kulturaren, gizartearen, lanaren eta bizikidetzaren eremuetan eta kultura-ondarearen balioa azpimarratzen parte hartzen duten erradikalizazioaren edo indarkeriaren aurrean ahulak diren gazteen (eta/edo pertsonen) kopurua (guztira, emakumeak eta gizonak)
	i16.2	Segurtasunean, mugen kudeaketan, indarkeriazko estremismoaren aurkako borrokan, gatazken prebentzioan, biztanleria zibilaren babesean eta giza eskubideen babesean zuzenean Espainiako lankidetzaren laguntza jaso zuten gatazka baten ondoren edo bakea sendotzeko egoeran dauden pertsonen kopurua (guztira, emakumeak eta gizonak)
	i16.3	Babesean, gatazken prebentzioan eta giza eskubideetan laguntza jasotzen duten eta estatukoak ez diren erakundeen eta eragileen kopurua
	i16.4	Justiziarako sarbidea hobetzen duten pertsonen kopurua (guztira, emakumeak eta gizonak)

Aldirako Garapen Jasangarrirako eta Munduko Solidaritaterako Espainiako Lankidetzaren Gida Plana 2024-2027

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE ASUNTOS EXTERIORES, UNIÓN EUROPEA
Y COOPERACIÓN

cooperación
española